

Gen Bin Tag^{isi} Matyu da Mandagit

But piso gen

Matyu unun Juda amin kinda, mani Rom gapman dakon pi amini egek takis timit timit pi agit. Unun pi anjakwan Yesu da yar iban pañdetni dagagit.

Gen Bin Tag^{isi} Matyu da mandagit unungwan Yesu miktimon egipgut bisapmon yo morap noman tarj imgwit dakon geni toj. Unun papiagwan mibiltok yo ni da Maria kon noman tarjakwa Yesu anjalagit unun do yosok. Añek pi morap agiron da wigi gen yar iminjek anjakba kimagit. Ae kimoron da ae pidagit añek amin kabi egipgwit unun yopmanj Kwen Kokup wigigit unun do yosok.

Yo madep kinda Matyu da nolisak unun yar, kalip Piñkop da yo ak do yar teban tok agit, ae Sarjbek Sarjbek Papia Kalipmikon mandabi, unun Yesu da aripmi aban bami toj agit. Piñkop da Israel amin yokwikon baj timit do amin kinda yabet do yar teban tok agit. Do on papia da Yesu do unun amin mani yarji nolisak. Unun papia Matyu da mandagitgan gen morapmi unun kalip kombi amin da yawit unun bami toj awit do yosok.

Ae yo madep kinda Matyu da yosok. Kwen Kokupmon ae miktimon Piñkop dakon Amin Kila Agakni unun do yosok. Yesu da pi agit do añek Piñkop miñat amin morap dakon kila amin madep egisak. Egek miñat aminyo morap iyi dakon galaktok yol kimagek egipni do nandisak.

Matyu kon Yesu da Piñkop gen dubag^{isi} 5 kabi yagit. Mibiltok unun kilapmi 5 mon da 7 non tosok. Unungwan Yesu da ileñon Piñkop gen yagit. Piñkop dakon miñat amin kabi da anpak ani unun do nolisak. Gen dubag^{isi} 2 unun kilapmi 10 non tosok. Unun Yesu da pañdet kabini

kijek iyi dakon geni aminon yarj tenjenajek yo ni barj ani unjun do yoyigit.

Gen dubagisi 3 yagit unjun kilapmi 13 non toso. Unjudon Yesu da Pinjop dakon Amin Kila Agakni dakon anpak do mijat aminyo tilak genon da yoyigit. *Gen dubagisi* 4 yagit unjun kilapmi 18 non toso. Unjudon Yesu da mijat aminyo iyi dakon parjdet egek ni anpak barj ani unjun do yagit. Ae gen dubagisi 5 yagit unjun kilapmi 24 kon da 25 mon toso. Unjudon Yesu da mibi gildaron yo noman tokdaj unjun do yagit.

Yesu miktimon altagit
(*Kilapmi* 1.1–4.16)

Yesu dakon babikni dakon man silip
(*Lk* 3.23 -38)

¹ On man silip unjun Yesu Kristo dakon babikni dakon man silip. Yesu unjun Dewit da kabikon nani. Anjakwan Dewit unjun Abraham da kabikon nani.

² Abraham unjun Aisak dakon datni.

Aisak unjun Jekop dakon datni

Jekop unjun Juda gat ae peni padik padikni gat dakon datni.

³ Juda unjun Peres gat Sera gat dakon datni. (Meji unjun Tamar.)

Peres unjun Esron dakon datni.

Esron unjun Ram dakon datni.

⁴ Ram unjun Aminadap dakon datni.

Aminadap unjun Nason dakon datni.

Nason unjun Salmon dakon datni.

⁵ Salmon unjun Boas dakon datni. (Meji unjun Reap.)

Boas unjun Obet dakon datni. (Meji unjun Rut.)

- Obet uŕun Jesi dakon datni.
- ⁶ Jesi uŕun kila amin madep Dewit dakon datni.
 Anakwan Dewit uŕun Solomon dakon datni.
 (Solomon dakon menji kalip Uria dakon miŕatni egipgut.)
- ⁷ Solomon uŕun Reoboam dakon datni.
 Reoboam uŕun Abiya dakon datni.
 Abiya uŕun Asa dakon datni.
- ⁸ Asa uŕun Jeosapat dakon datni.
 Jeosapat uŕun Jeoram dakon datni.
 Jeoram uŕun Usia dakon datni.
- ⁹ Usia uŕun Jotam dakon datni.
 Jotam uŕun As dakon datni.
 As uŕun Esekia dakon datni.
- ¹⁰ Esekia uŕun Manase dakon datni.
 Manase uŕun Emon dakon datni.
 Emon uŕun Josaia dakon datni.
- ¹¹ Josaia uŕun Joiakin gat ae notni kabi gat dakon datni.
 (Uŕun amin kabi da bisapmon Israel amin uwalni da timik Babilon miktimon paŕki yopba egipgwit.)
- ¹² Babilon paŕki egipgwit bisapmon, Joiakin uŕun Sealtiel dakon datni.
 Sealtiel uŕun Serubabel dakon datni.
- ¹³ Serubabel uŕun Abiut dakon datni.
 Abiut uŕun Eliakim dakon datni.
 Eliakim uŕun Aso dakon datni.
- ¹⁴ Aso uŕun Sadok dakon datni.
 Sadok uŕun Akim dakon datni.
 Akim uŕun Eliut dakon datni.
- ¹⁵ Eliut uŕun Eleasa dakon datni.
 Eleasa uŕun Matan dakon datni.

Matan unjun Jekop dakon datni.

¹⁶ Jekop unjun Josep dakon datni.

Josep unjun Maria dakon eni.

Anjakwan Maria da Yesu anjalagit. Yesu unjun Kristo yan iyanj.

¹⁷ Abrahamon da wiñ Dewiron dagagit unjun babikni 14 kabi.

Anjakwan Dewiron da wiñ uwalni da timik Babilon miktimon panjkiwit bisap unjun babikni 14 kabi.

Anjakwan Babilon egipgwiron da wiñ Kristo altagit unjun kisi babikni 14 kabi.

Yesu altagit

(Lk 2.1- 7)

¹⁸ Yesu Kristo altagit unjun dakon gen yanj. Menji Maria unjun Josep da pasak do kili manjiwit. Mani dima panjakwan Maria unjun monji kwap kili awilgit. Monji kwap awilgit unjun Telagi Wup da tapmimon da awilgit.

¹⁹ Anjakwan Josep unjun Maria monji kwapni kinda awilak yanj nandajek yipmanj det do nandagit. Mani eni amin kilegi do amin morap da injamon Maria mayagi im do dima nandagit. Yanj do anjek pasilikon da kirinjik im do nandagit.

²⁰ Josep yanj nandajek egakwan Amin Tagi dakon ajelo kinda da dipminon altañ iminjek yanj iyigit, “Josep, Dewit da kabikon nani, Maria da monji kwap unjun Telagi Wup da tapmimon awilak, do Maria pak do dima pasolgi.

²¹ Unjun monji wili analanban minjat amin kabini diwarini wiririgek iyi do timitdisak, do mani Yesu yanj iyiki.”

²² Unjun yo morap altañakwa Amin Tagi da kombi amin antagap aban gen yagit unjun bami noman tagit. Gen unjun yanj tosok.

²³ “Nandaki. Miñat kindá amin gat dima pakbi kindá da monji kwap awilek monji wili kindá anjalasak.

Anjalanban mani Emanuel yan yoni.”

(Emanuel dakon mibili unun yan: “Pinjkop nin gat egisak.”)

²⁴ Josep dipminon da pidanjek Amin Tagi dakon anjelo da gen iyigit unun guramigek miñatni Maria pagit. ²⁵ Mani kalonji dima pagek egi wigi Maria da monji wili kindá anjalagit. Anjalanban Josep da mani Yesu yan iyigit.

2

Gik dakon mibili nandak nandak amin Yesu kok do apgwit

¹ Judia miktimon kokup kindá mani Betlehem unudon Maria da Yesu anjalagit. Unun bisapmon Erot da kila amin madep yikgit. Yesu alanjakwan nandak nandak amin gildat wisak tetgin da Jerusalem kokup papmon apgwit.

² Abiñ Jerusalem amin yan yoyiwit, “Juda amin dakon kila amin madep altagit unun dukwan yikdak? Nin gikni gildat wisak tetgin da kanjek gawak im do abaman.”

³ Kila amin madep Erot gen yawit unun nandanjek wiripdagit. Ae amin morap Jerusalem egipgwit ununyo kisi yan gin nandanjek wiripdagit. ⁴ Erot da gen unun nandanjek Israel amin dakon mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae gen teban yoyindet amin gat yan yoban abiñ muwukgit. Muwukba yan yoyigit, “Kristo ni kokupmon altosak do yanbi?”

⁵ Yanban kobogi yan iyiwit, “Judia miktimon Betlehem kokupmon altosak. Kombi amin kindá da kalipsigwan yan mandagit,

⁶ ‘Betlehem, Judia miktimon tosok, gagon kila amin madep kinda altokdisak, do gak Judia miktim dakon kokup morap yapmandal. Unun amin da amin kabino Israel unun dakon kila amin madep egipdisak.’”

⁷ Yanj yanba nandaneK yoyinban kiwit. Kinakwa pasilikon da gik dakon mibili nandak nandak amin Erot da yoyinban apgwit. Apba yanj yoyigit, “Gik unun ni bisapmonsialtagit?” ⁸ Yoyinban gik noman tagit dakon bisap iyinba nandaneK Betlehem kokupmon yabegek yanj yoyigit, “Ji kinj monji unun kilegisi wusinj koni. Kanjek abinj nayinba nakyo kisi kinj gawak ibej.”

⁹ Yanj yanban nandaneK kinakwa gik gildat wisak tetgin da kalip kawit aeni altaK yomgut. Gik unun kinakwan yol anki Monji si pakgit yut da tilagon yikban kawit.

¹⁰ Gik unun kanjek but galak madepsi ¹¹ nandaneK yutnon wigek Monji gat merji Maria gat pindakgwit. Pindagek njwakbej anek Monji gawak imgwit. Yanj anek yikni witdalek gol ae yo diwari kibanj tagisi yumanj nogi wukwi but galak do imgwit.

¹² Pinjkop da dipminon Erot do dima tobil kini do yoyinban nandaneK kosit njwaknjwari nanj miktimnikon si kiwit.

Josep gat minjatni Monjiyo gat Isip miktimon kiwit

¹³ Nandak nandak amin unun kinj mudanakwa, Amin Tagi dakon anelo da Josep dipminon altaK imineK yanj iyigit, “Erot da Monji anakban kimotjak do wisikdisak, do gak pidanj monji njakjak gat merji gat timikbi Isip miktimon pasal kini. Isip sigin egakwa nak da aesi apni do don gayikej.”

¹⁴ Yanban unjudon gin Josep unjun kalbi monji nakanjak gat meji gat timikban Isip kik do kosit wasawit. ¹⁵ Yan anakwa kombi amin kinda da kalipsigwan gen yagit unjun bami noman tagit. Amin Tagi da antagap aban yan yagit: “Monjino Isip egisak unjun opjak do yan imisat.”

Josep gat minjatni Monjiyo gat Isip miktimon panji egakwa Erot don kimakgit.

Erot da yanban monji wili morapmi dapgwit

¹⁶ Erot da nandak nandak amin nak ankewalan yan nandajek butjap madepsi nandagit. Yan nandajek Betlehem kokupmon ae kokup monij monij Betlehem da kapmatjok tawit unjudon monji wili morap bilakni bamori dima yapbi unjun emat amini da kisisi dapman mudoni do gen teban yipgut. Nandak nandak amin da gik ni bisapmon noman tagit unjun kili iyiwit, do monji morap unjun bisapmon altawit unjun kisi kimotni do gen teban yipgut. ¹⁷ Yan aban kombi amin Jeremaia da kalipsigwan gen yagit unjun bami noman tagit. Gen unjun yan:

¹⁸ “Rama kokupmon kunam ae bupmi kapyo madepsi altosok.

Resel unjun monji kimakgwit unjun do nandajek kunam madepsi takdak.

Monjini kisi kimakgwit, do amin da buri anteban ak do antidok an.

Kunamni kirinjik imni do dima nandagit.”

Josep gat minjatni Monjiyo gat aeni tobil opgwit

¹⁹ Erot kimagakwan Amin Tagi dakon anelo da Isip miktimon Josep dipminon altañ imgut. ²⁰ Altañ imijek yan iyigit, “Monji anjat do yawit amin unjun kili kimakgwit. Do gak pidan Monji gat meji gat timikbi aesi tobil Israel miktimon kini.”

²¹ Yarɓan Monji gat merji gat timikban Israel kiwit.
²² Mani Erot kimagakwan monji Akelas da kila amin madep tamoni abidaɓek Judia miktimon kila agit, do Judia miktimon kik do pasalgit. Josep dipminon gen kinda yarɓ nandagit, “Ji Judia miktimon dima kini. Galili tetgin do kini.” ²³ Uɓun nandaɓek kokup kinda mani Nasaret, Galili miktimon tosoɓ, uɓudon paɓki egipgwit. Yarɓ aba kombi amin dakon gen bami noman tagit. Gen uɓun yarɓ: “Nasaret amin yarɓ iyini.”

3

Telagi Pakbi Sogok Amin Jon da gen yagit

(Mk 1.2-8 ae Lk 3.1-18 ae Jn 1.19-28)

¹ Uɓun bisapmon Telagi Pakbi Sogok Amin Jon uɓun abiɓ altagit. Abiɓ altaɓek Judia miktimon amin da ariɓmi dima egipmi timon miɓat aminyo uɓudon kwa Piɓkop gen yoyigit. ² Yoyiɓek yarɓ yagit, “Piɓkop da Amin Kila Asak uɓun dakon bisap kwarɓ tosoɓ, do ji but tobil ani.”
³ Kalipsigwan kombi amin Aisaia da Jon do gen yarɓ mandagit:

“Miktimon amin da ariɓmi dima egipmi timon amin kinda da yarɓ tidaɓek yosok,
 ‘Amin Tagi dakon kosit aɓdimdim ani, kositni pasin aɓmilip ani.’”

⁴ Jon da ilikba piɓik paɓ egipgut uɓun bit madep kinda mani kamel uɓun dakon dangwani baɓ wasarɓi. Aɓek bit gip kinda naɓ bobarɓ napmi do wamgut. Japni uɓun pilak pilak ae kabarɓ kok. ⁵ Amin morapmi Jerusalem kokup papmon egipgwit, ae Judia miktimon egipgwit, ae Jodan Pakbi teri teri egipgwit uɓun kisi Jonon kiwit. ⁶ Kiɓ

2:23: Ais 11.1; 53.2; Lk 2.39; Jn 1.45
40.3

3:2: Mt 4.17; Mk 1.15

3:3: Ais

3:4: 2KA 1.8

yokwini yanjkwok anjakwa Jordan Pakbikon telagi pakbi soŋ yomgut.

⁷ Anjakwan Parisi amin morapmi gat Sadyusi amin morapmi gat telagi pakbi soŋ yomjak do Jonon apgwit. Apba pindagek yan yoyigit, “Ji tunon amin emari toŋ dakon gwakni kabi, Piŋkop da butjap nandaneŋ yokwi pakpak do yo yokwisi an yomdisak. Piŋkop dakon butjap apdisak namin da unun dakon but piso dayik da unun yap do pasal kwaŋ? ⁸ Ji but tobil bamisi anek anpakjikon but tobil dakon bami analon ani. ⁹ Ji disi do ‘Nin Abraham dakon babikni’ yan dima yoni. Yanŋi dayisat, Piŋkop da yanban on tip kabi da Abraham dakon babikni tagi dagoni. Ji unun Abrahamon da altawit unun da yo madep dima asak. ¹⁰ Pareŋka unun kindap mibilon yipbi da tosok. Kindap morap bami tagi dima toni unun mandan kindapmon maba pigi sokdan.

¹¹ “Nak amin pakbisi ban telagi pakbi soŋ yomisat unun amin but tobil bami an dakon tilak asak. Mani nak da manjikon abisak amin unun dakon tapmim da nak dakon tapmim yapmandak. Nak yombem yokwi da kandap gwilni tagi dima abidan awili. Unun amin da Telagi Wup gat ae kindap gat soŋ damdisak. ¹² Unun wit dakon sibat sibat wiririt kindap kirinŋni kisitnikon tanakwan apdisak. Abineŋ bami kokwinik tamonikon yopmanek sibat sibat wiririk maban kindap kimot kimori mini unjudon sokdan.”

*Yesu telagi pakbi sogit
(Mk 1.9-11 ae Lk 3.21-22)*

¹³ Unun bisapmon Yesu Galili Provins yipmanek Jordan Pakbikon, Jon da telagi pakbi soŋ imjak do opgut. ¹⁴ Mani Jon da kirinŋik imineŋ yan iyigit, “Nak da telagi pakbi soŋ

gabej do abil, unun tagi dima. Gak da telagi pakbi son nabi kan, unun da tagi asak.”

¹⁵ Yan yanban Yesu da iyigit, “Dima, gak telagi pakbi son nabi. Yan anaki Pinjkop da yo morap anej do nandisak unun kindasok dima yapmanek kisisi an mudonej.” Yanban Jon da geni guramigit.

¹⁶ Pakbi sonjek Yesu pakbikon da wigit. Wijek unudon gin kundu witald kinakwan Yesu yan kagit, Pinjkop dakon Wup kinarim da miktimon pan unun da tilak pin kwenikon yigit.

¹⁷ Anjakwan Kwen Kokupgan da gen kinda yan altagit: “Unun Monjino. Butno unun do tagisi anjakwan but dasi galak tan imisat.”

4

Sunduk da Yesu anjkewalgit

(Mk 1.12-13 ae Lk 4.1-13)

¹ Unun bisapmon Telagi Wup da Yesu Sunduk da anjkewaljak do miktim amin da aripmi dima egipmi timon anjigit. ² Anki yipban Pinjkop do nandanjek jap kelek egakwan gildat 40 ae pilin 40 mudagit, do jap do agit. ³ Anjakwan Panjkewal Amin da abinj altan iminek yan iyigit, “Gak asi Pinjkop dakon Monji egisalon yoyinbi tip on da bret dagabit.”

⁴ Mani Yesu da kobogi yan iyigit, “Pinjkop da papiakon gen yan tosok:

‘Bret dagin amin egip egip tagi dima yomjak.

Pinjkop dakon gen kisi morap panek egip egip pan.’ ”

⁵ Yan yanban Sunduk da Yesu ananj Pinjkop dakon telagi kokup papmon Jerusalem ananj kigit. Anki Telagi Yut

Madep da kwenon kwensi yipgut. ⁶ Yipmarjek yan iyigit, “Pinjkop papiakon gen yan tosok:

‘Ujun da anjeloni yoyinban kilago tagisi ani. Ae kandapgo tipmon dima gitni yan do anjelo da gak kisit da kendak abinj gepni.’

Gen yan tosok, do gak asi Pinjkop dakon Monji kan, gak amon mibilikon pan ma.”

⁷ Mani Yesu da yan iyigit, “Pinjkop dakon papia da gen kinda gat yan yosok, ‘Amin Tagi Pinjkopji dakon tapmim kok do anjek dimasi anjkewaldo.’”

⁸ Sunduk da aeni Yesu iyinj ananj ilen dubagisi kindakon awigigit. Awigi on miktimon miktim madep madep morap kisi ae unudon yo tilimni ton gat kisi yoligit. ⁹ Yolinjek yan iyigit, “Iwakben anjek gawak nabi kan, on yo morap kisi gabenj.”

¹⁰ Yanban Yesu da yan iyigit, “Sunduk gak nepmandet! Pinjkop dakon papia da yan yosok: ‘Amin Tagi Pinjkopji unun nan gin gawak iminjek oman anjinni.’”

¹¹ Yan iyinban Sunduk Yesu yipmanj dek kinjakwan anjelo da abinj Yesu anpulgawit.

Yesu Galili miktimon pi wasagit

(Mk 1.14-15 ae Lk 4.14-15)

¹² Yesu Jon dam tebanon yipgwit yan nandanjek tobil Galili miktimon kigit. ¹³ Nasaret kokup yipmarjek

Kapaneam kokupmon kin unudon egipgut. Kapaneam unun Galili Pakbi idap ilenikon, Sebulan ae Naptali miktimon unudon tosok. ¹⁴ Kapaneam kokupmon ekwan kombi amin Aisaia da gen kinda yagit unun bami noman tagit. Gen unun yan:

4:6: Kap 91.11-12 4:7: GT 6.16 4:10: GT 6.13 4:12: Mt 14.3;
Mk 6.17; Lk 3.19-20

15 “Sebulan miktim, ae Naptali miktim, Jodan Pakbi usugap tet do Galili miktimon tomal.

Uñun miktim bamot kosit tapmon pikwanj miktimon tomal.

Galili miktimon Amin Ņwakjwari Kabikon nani morapmi ekwanj.

16 Uñun amin pilin tukgwan egek kimot do pasolgoñ, mani uñun da tenjenj madep altan yoban kili kanj.”

Yesu da Pinjkop da Amin Kila Asak uñun dakon Gen Bin Tagisi yanj tenjenanjek sot amin panmilip agit (Kilapmi 4.17–9.34)

Yesu da pini wasanjek panjetni diwari timikgit (Mk 1.16-20 ae Lk 5.1-11)

17 Uñun bisapmon Yesu wasanjek Pinjkop dakon gen yanj tenjenanjek yanj yagit, “Pinjkop da Amin Kila Asak uñun dakon bisap kwanj tosok, do ji but tobil ani.”

18 Yesu da Galili Pakbi idap kidipmiñ agek tap kilap do pi agak amin bamori pindakgit. Kinda uñun mani Saimon (ae mani kinda Pita), uñun gat ae padige Andru gat pindakgit. Uñun amin bamot tap kilap simil simil yikni pakbi idapgwan mabal pigakwan egipgumal.

19 Uñun amin bamot pindagek Yesu da yanj yoyigit, “Abiñ nak nolgil, anjakwal amin timit timit dakon kosit doliko.”

20 Yanban unjudon gin tap kilap simil simil yikni yopmanjek yolgimal.

21 Yesu timisok di kinjek ae amin bamori gat pindakgit, kinda uñun Jems, Sebedi dakon monji, ae padige Jon. Uñun bamot gat datni gat boron yigek tap kilap simil simil yikni bisawik panmilip anyo anjakwal pindakgit. Pindagek yanj yoban 22 nandanjek unjudon gin botni gat datni Sebedi gat yopmanjek yolgimal.

*Yesu Piŋkop gen yanek sot amin paŋmilip agit
(Lk 6.17-19)*

²³ Yesu Galili miktim morap kisi agek muwut muwut yutnikon amin yoyiŋ dekgit. Anek Piŋkop da amin kila akdisak dakon Gen Bin Tagisi yoyiŋ tentenagit. Yan anek sotni toŋ ae giptimni yokwisi awit amin kisi morap paŋmilip agit. ²⁴ Yan anjakwan gen bini da kiŋ irenŋtaŋ Siria miktim kisi aripmi agit. Do amin da sot amin mibili mibili gat, ae amin giptimikon tepmi madepsi pawit amin gat, ae koŋni toŋ gat, ae sot kinda unun amin miktimon maŋ pagek giptimni nimnimikgaŋ unun gat, ae kidari alek taŋbi unun kisi paŋapba Yesu da paŋmilip agit. ²⁵ Anjakwan Galili miŋat amin morapmi gat, ae Dekapolis amin gat, ae Jerusalem, ae Judia, ae Jordan Pakbi usugap tet amin gat kisi da Yesu yolgwit.

5

Yesu ileŋon Piŋkop dakon gen yagit

¹ Yesu miŋat amin kabi madep pindagek ileŋon pawigi yigakwan paŋdet kabini iyi yikgiron apgwit.

² Apba yoyiŋ degek yan yoyigit,

Kisik kisik bamisi dakon mibili yagit

(Lk 6.20-23)

³ “Amin morap iyi do nak butnokon yo tagi minisi yan nandaŋ amin, unun amin da Piŋkop da Amin Kila Asak da kagagwan ekwaŋ,
do unun kisik kisik ekwaŋ.

⁴ Amin morap burikon da bupmi kunamyo madep an,
unun Piŋkop da butni paŋteban akdisak,
do unun kisik kisik ekwaŋ.

- ⁵ Amin morap iyi do nandaba paŋ, uŋun Piŋkop da yo morap yom do yagit uŋun yoban timitdaŋ, do uŋun kisik kisik ekwaŋ.
- ⁶ Amin morap aŋpak kilegi do amin da jap pakbiyo do nandaŋ uŋudeŋsi nandaŋ amin, uŋun Piŋkop da ariŋnikon yoban tugokdaŋ, do uŋun kisik kisik ekwaŋ.
- ⁷ Amin morap notni do bupmi nandaŋ, uŋun amin Piŋkop da bupmi nandaŋ yomdisak, do uŋun kisik kisik ekwaŋ.
- ⁸ Amin morap buri kilegisi toŋ, uŋun amin da Piŋkop kokdaŋ, do uŋun kisik kisik ekwaŋ.
- ⁹ Amin morap emat pidokyo aŋakwa nawa gen yoŋ amin do, amin da Piŋkop dakon monjini yaŋ yoyikdaŋ, do uŋun kisik kisik ekwaŋ.
- ¹⁰ Amin morap aŋpak kilegi aŋakwa aŋpakni kilegi do aŋek amin da yokwi aŋyomaŋ, uŋuden amin da Piŋkop da Amin Kila Asak da kagagwan egipdaŋ, do uŋun kisik kisik ekwaŋ.
- ¹¹ “Amin da ji do Yesu dakon amin kabi yaŋ yaŋek yaŋba yokwi tok, ae top gen mibili mibili yaŋ damni, ae yokwiyo kisi aŋdamni kaŋ, ji kisik kisik ani. ¹² Kalip kombi amin yaŋ giŋ dapmaŋ yolyo awit. Do jiyo kisi aŋpakji kilegi dakon tomni wukwisi Kwen Kokupmon timitdaŋ, do but galak nandaŋek kisik kisik ani.”

Ji amin dakon tap ae teŋteŋi ekwaŋ

(Mk 9.50 ae Lk 14.34-35)

¹³ Yesu da saŋbeŋek yaŋ yagit, “Ji amin dakon tap ekwaŋ. Mani tap galagini paŋilni kaŋ, niaŋsi aŋek galagini

anjkaluk aneꝑ? Galagini yipmaꝑ detjak kaꝑ, pini mini. Isal maba kwa amin da bamoꝑ.

¹⁴ “Ji amin dakon teꝑteꝑi yombem da ekwaꝑ. Kokup madep kinda ileꝑon taꝑban yo kinda da ariꝑmi diꝑa aꝑyoꝑgam asak. ¹⁵ Amin da lam koleꝑ kwoba baꝑ diꝑa witjiꝑba toꝑ. Kwen tamonikon yopba yut kagagwan amin ekwaꝑ uꝑun kisi teꝑteꝑaꝑ yomaꝑ. ¹⁶ Yaꝑgin, teꝑteꝑisi da amin da dabilon teꝑteꝑosak. Yaꝑ anjakra amin da anꝑakji tagisi kaꝑek Kwen Kokup Datji anjksini.”

Piꝑkop dakon gen teban do yaꝑit

¹⁷ Yesu da saꝑbeꝑek yaꝑ yaꝑit, “Nak gen teban ae kombi amin dakon gen abo kiꝑ isali asak do diꝑa piꝑim. Gen teban ae kombi amin dakon gen bami toꝑ anꝑmudoni do piꝑim. ¹⁸ Nak asisi dayisat, kundu gat miꝑtim gat tonjil da ariꝑmon gen teban dakon gen jimjimjok kinda diꝑa pasildisak. Gen kisi morap taꝑ bami toꝑ akdaꝑ. ¹⁹ Amin kinda da gen teban moniꝑisok kinda yaꝑmaꝑek amin diwari yaꝑ gin ani do yoyiꝑdetjak kaꝑ, uꝑun amin Kwen Kokup Piꝑkop da Kila Asak kokupmon mani piꝑbisi. Mani amin kinda da gen teban guramigeꝑ amin diwari yaꝑ gin ani do yoyiꝑdetjak kaꝑ, uꝑun amin Kwen Kokup Piꝑkop da Kila Asak kokupmon mani wukwisi. ²⁰ Asisi dayisat, ji dakon anꝑak kilegi uꝑun da gen teban yoyiꝑdet ae Parisi amin dakon anꝑak diꝑa yaꝑni kaꝑ, ji Piꝑkop da Kwen Kokup Kila Asagon diꝑa wiꝑikdaꝑ.”

Amin dapba kimokgoꝑ dakon gen

(Lk 12.57-59)

²¹ Yesu da saꝑbeꝑek yaꝑ yaꝑit, “Gen kinda babak da abidawit uꝑun ji kili nandawit. Gen uꝑun yaꝑ:

5:14: Jn 8.12; 9.5 **5:15:** Mk 4.21; Lk 8.16; 11.33 **5:16:** Ep 5.8-9; 1Pi 2.12 **5:17:** Ro 3.31 **5:18:** Lk 16.17; 21.33 **5:19:** Jem 2.10 **5:21:** TP 20.13; GT 5.17

'Amin dima dapba kimotni. Amin kinda da amin kinda anjakban kimotjak kaŋ, uŋun amin gen pikon kisak.' ²² Mani nak yaŋ dayisat, amin kinda notni do butjap nandisak kaŋ, uŋun amin gen pikon kisak. Ae amin kinda notni do yaŋba yokwi tok asak kaŋ, uŋun amin gen kokwin amin kabi madepmon kisak. Ae amin kinda da amin kinda 'Gak nandan kokwingo tagi mini!' yaŋ iyisak kaŋ, uŋun amin Tipdom dakon kindap tebanon pigisak.

²³ "Do paretgo altakon paŋobineŋ notgo kinda da nandaba yokwi tok anŋamisak yaŋ nandisak kaŋ, ²⁴ paretgo alta da kapmatjok yopbi toni. Yopbi taŋakwa mibiltok gak kwi notgo uŋun gat but kalon anjil. But kalon anek don kiŋ Piŋkop do paret aki.

²⁵ "Amin kinda da gen pikon gep do gen yaŋ gaban kaŋ, jil gen pi tamokon kik do anek kosiron kiŋek gen uŋun tepmisi anmiliŋ ak do pi anjil. Yaŋ dima anjil kaŋ, uŋun amin da gen kokwin kila agak amin da kisiron gepban uŋun da obip amin da kisiron gepban dam teban yutnon gepdisak. ²⁶ Asisi gayisat, gak dam tebanon sigin egaki wiŋi moneŋ niaŋ yopbi do gayini uŋun kisisi yopmanek don waŋga kikdisal."

Miŋat yumabi ae wili yumabi dakon gen

²⁷ Yesu da saŋberjek yaŋ yaŋgit, "Ae gen kinda babak da abidawit uŋun ji kili nandawit. Gen uŋun yaŋ:

'Miŋat eyo kili abi amin ji yumabi anpak dima ani.'

²⁸ Mani abisok nak da yaŋ dayisat, amin kinda miŋat kinda kaŋek uŋun do galak taŋ imjak kaŋ, uŋun amin butnikon da yumabi kili ak. ²⁹ Dabiŋgo amin tet da yokwikon gepban kaŋ, pilik mabi kisak. Giŋtim diwatgo kinda pasiljak

kaŋ, uŋun da yo madep dima asak. Mani giptingo kisi kalonj maba Tipdomon pigisak kaŋ, uŋun da jigisi. ³⁰ Ae kisitgo amin tet da yokwikon gepban kaŋ, mandan daganj mabi kisak. Giptim diwatgo kinda pasiljak kaŋ, uŋun da yo madep dima asak. Mani giptingo kisi kalonj maba Tipdomon pigisak kaŋ, uŋun da jigisi.”

Minjat paŋ kwinit dakon gen

(Mt 19.9 ae Mk 10.11-12 ae Lk 16.18)

³¹ Yesu da sanbenek yaŋ yagit, “Kalip gen yaŋ yawit: ‘Amin kinda minjatni kwinit do kaŋ, minjat paŋkwinit dakon but piso papia kinda minjatni do mandan imjak.’

³² Mani abisok nak da yaŋ dayisat, minjatgo kwiniƙ yipbi kwan wili kaluk pasak kaŋ, eni gak da gulusuŋ al, do minjatgo da yumabi asak. Anakwan wili uŋun kaluk pasak uŋun kisi yumabi asak. Do minjatgo yumabi dima anakwan isal dogin dima kwiniƙgi.”

Gen paŋteban ak dima akdo

³³ Yesu da sanbenek yaŋ yagit, “Ae gen kinda babak da abidawit uŋun ji kili nandawit. Gen uŋun yaŋ: ‘Amin Tagi da dabilon gen yaŋ paŋteban asal uŋun dima yapmanek kisi guramigek abi.’

³⁴ Mani nak abisok yaŋ dayisat, gen yaŋ paŋteban ak dimasi ani. Kwen Kokup uŋun Piŋkop dakon kila amin madep yityit tamoni, do Kwen Kokup manon da genji dima paŋteban ani. ³⁵ Ae miktim uŋun Piŋkop dakon kandap yipyip tamoni, do miktim da manon genji dima yaŋ paŋteban ani. Ae Jerusalem uŋun Amin Tagi Madep Wikwisi dakon kokup papni, do Jerusalem da manon genji

5:30: Mt 18.8; Mk 9.43 5:31: GT 24.1-4; Mk 10.4 5:32: 1Ko 7.10-11

5:33: MS 19.12; IDT 30.2; GT 23.21 5:34: Ais 66.1; Mt 23.22; Jem 5.12

5:35: Kap 48.2; Ais 66.1

dima yan panjeban ani. ³⁶ Ae ji da busun dangwanji kinda kulabik aba kwakwagi bo pili unun aripmi dima asak, do busunji da manon genji dima yan panjeban ani. ³⁷ Ji 'asi' bo 'dima' yan gin yoni kan, unun da tagi. Gen unun da kwenon sanjerejek yon unun Yokwi Ami da panjalon asak."

Yokwi andaba kobogi dima anyomni

(Lk 6.29-30)

³⁸ Yesu da sanjerejek yan yagit, "Ae gen kinda babik da abidawit unun ji kili nandawit. Gen unun yan:

'Amin kinda da amin kinda dakon dabil anupbal asak kan, unun amin dakon dabilniyo kisi anupbal ani.

Ae amin kinda da amin kinda dakon geni anjak biripmitjak kan,

unun amin dakon geni kisi anjak biripmitni.'

³⁹ Mani nak da abisok yan dayisat, amin da yokwi andaba kobogi do yokwi dima anyomni. Amin kinda da mogim kulbak gikban kan, mogingo teri kinda kisi antobil ibi.

⁴⁰ Amin kinda da gen pikon gepmanjek kobogi do paba pigikgo abidok do yosak kan, mirim imalgo gat kisi ibi.

⁴¹ Ae amin kinda da yikni imegek kosit 1 kilomita kiki do tebaisi gayisak kan, yik unun imegek 2 kilomita kiki. ⁴² Ae amin kinda da yo kinda ibi do gayisak kan, ibi. Ae amin kinda da gagon goman ak do gayinban kan, manji dima ibi."

Uwalnin but dasi galak tan yomnej

(Lk 6.27-28 ae 6.32-36)

⁴³ Yesu da sanjerejek yan yagit, "Ae gen kinda babik da abidawit unun ji kili nandawit. Gen unun yan:

'Notgo do but dasi galak tan yomnejek uwalgo do nandabi yokwi toni.'

⁴⁴ Mani nak da yaŋ dayisat, ji uwalji do but dasi galak taŋ yomni. Aŋek yokwi aŋdamaŋ amin do bisit ani. ⁴⁵ Yaŋ aŋek Piŋkop Datji Kwen Kokup egisak uŋun dakon monjinisi egipni. Uŋun da gildatni yipban amin yokwi ae kilegi kisikon mosok. Ae sikak yipban amin aŋpak kilegi aŋ ae yokwi aŋ kisikon mosok. ⁴⁶ Amin yokwi takis timit timit amin da notni baŋgin but dasi galak taŋ yomaŋ. Jiyo yaŋ gin ani kaŋ, Piŋkop da kobogi do yo tagi kinda dima damdisak. ⁴⁷ Ji notji baŋgin gildat tagi yaŋ yoyini kaŋ, uŋun da tagi dima asak. Piŋkop dima nandaŋ imaŋ amin kabi kisi yaŋ gin aŋ. ⁴⁸ Kwen Kokup Datji gwaljigi mini kilegisi egisak, do jiyo yaŋ gin gwaljigi mini kilegisi egipni.”

6

Amin paŋpulugok dakon gen

¹ Yesu da saŋbenek yaŋ yagit, “Ji kaŋ kimotni. Amin da dandani yaŋ do uŋun da dabilon aŋpak tagi ani kaŋ, Datji Kwen Kokup egisak uŋun da uŋun dakon kobogi do yo tagi kinda dima daban abidokdaŋ.

² “Wadak wadak amin do yo yom do aki bisapmon jamba but amin diwari da muwut muwut yutnon ae kosit madepmon aŋ, uŋudeŋ amin kinda yabekbi mibiltaŋ gamiŋek kweŋ dima pisosak. Yaŋ aŋ amin uŋun amin da nandaba wukwan yomni yaŋ do aŋ. Nak asisi dayisat, uŋun kobogi kisisi wagilni timikgaŋ. ³ Mani yo do wadak wadak aŋ amin do yo yobi bisapmon noman amin da gandani do dima yobi. ⁴ Yaŋ aŋaki Datgo yo pasili pindakdak uŋun da kobogi do yo tagi gamdisak.”

5:44: TP 23.4-5; Lk 23.34; Ya 7.60; Ro 12.14,20

5:48: MS 19.2; GT 18.13

6:1: Mt 23.5

Bisit dakon gen

(Lk 11.2-4)

⁵ Yesu da sanjenek yan yagit, “Ji bisit ani bisapmon jamba but amin da an unuden dima ani. Jamba but amin unun muwut muwut yut madepmon ae kokup papmon kosit amal amalon unudon agek bisit ak do galagisi nandan. Unun amin amin da pindatni do yan an. Nak asisi dayisat, kobogini kisi wagilni timikgan. ⁶ Mani gak bisit ak do nandisal kan, yutgokon wigi yoma sopmanek Datgo pasili egisak unun bisit iyiki. Yan anaki Datgo yo pasili pindakdak unun da kobogi tagisi gamdisak. ⁷ Amin Nwakanwari Kabi gen isali morapmi yanapno pinkopnin da genin nandisak yan nandan. Mani ji bisit ani bisapmon yan dima ani. ⁸ Ji unun amin da an unuden dima ani, nido Datji dima iyinakwa yo morap do wadak wadak an unun nandan mudosok. ⁹ Ji bisit yan ani:

‘Datnin Kwen Kokup egisal,
gak dakon man telagi tosak.

¹⁰ Amin Kila Agakgo yipbi ninon apjak.

Gak dakon gen guramit Kwen Kokup tosak,
miktimon ninon yan gin tosak.

¹¹ Abisok gildat dakon jap aripninon nibi.

¹² Nin amin notnin dakon yokwini yopmanngaman.

Unuden gin yokwinin wiririk nibi.

¹³ Panjkewalon dimasi nipbi.

Yokwi Ami da kisiron nan pulugan nipbi.”

¹⁴ “Ji notji dakon yokwini yopman yomni kan, Datji Kwen Kokup egisak unun da yokwisi yopman damjak.

¹⁵ Mani amin dakon yokwini dima yopman yomni kan, Datji da yokwisi dima yopman damjak.”

6:5: Mt 23.5; Lk 18.10-14 **6:7:** 1KA 18.26-29 **6:8:** Mt 6.32 **6:10:** Lk 22.42 **6:12:** Mt 6.14-15; 18.21-35 **6:13:** Lk 22.40; Jem 1.13; Jn 17.15; 2Tes 3.3; 2Ti 4.18 **6:14:** Mk 11.25-26

Piŋkop do nandaŋek jap kelkel dakon gen

¹⁶ Yesu da saŋbeŋek yaŋ yaŋgit, “Ji Piŋkop do nandaŋek jap kelek egip do nandaŋ kaŋ, jamba but amin da aŋ uŋuderŋ tomno dabilyosi dima iŋan toni. Yaŋ ani kaŋ, amin da ji Piŋkop do nandaŋek jap dima noŋ yaŋ dandani. Nak asisi dayisat, uŋun amin kobogini kisi wagilni timik mudon. ¹⁷ Mani ji Piŋkop do nandaŋek jap kelek egip do nandaŋ kaŋ, busuŋ dangwanji wayigek tomno dabilyosi pakbi baŋ sugoni. ¹⁸ Yaŋ aŋakwa amin da ji jap kelek ekwaŋ yaŋ dima nandaŋ damni. Mani Datji pasili egek yo pasili pindakdak uŋun da dandaŋek kobogi tagisi damdisak.”

Yo tagisi paŋmuwut dakon gen
(Lk 12.33-34)

¹⁹ Yesu da saŋbeŋek yaŋ yaŋgit, “Ji on miktimon yo tagisi paŋmuwut do nandak nandak dima ani. Uŋun yo moniŋ da nokdaŋ, ae maŋut maŋut akdaŋ, ae kabo noknok da yutji tuwilek paŋkisibikdaŋ. ²⁰ Yo tagisi Kwen Kokupmon paŋmuwut do nandak nandak ani. Uŋudon yo moniŋ da dima nokdaŋ, ae maŋut maŋut dima akdaŋ, ae kabo noknok da yutji tuwilek aripmi dima timitdaŋ. ²¹ Yo kabigo tagisi dukwan toŋ, but nandak nandakyosi kisi uŋudon gin tokdisak.”

Dabil uŋun giptim dakon teŋteŋi
(Lk 11.34-36)

²² Yesu da saŋbeŋek yaŋ yaŋgit, “Dabil uŋun giptim dakon teŋteŋi. Dabilgo tagisi kaŋ, giptingo kalon teŋteŋini toŋ. ²³ Mani dabilgo yokwi kaŋ, giptingo kisi pilin tuksi asak. Do teŋteŋi butgokon tosoŋ uŋun pilin tuksi asak kaŋ, uŋun da pilin tuk madepsi asak.”

Amin bamori dakon oman dima agagi

(Lk 16.13)

²⁴ Yesu da sanjbejek yaŋ yagit, “Amin kinda da amin tagi bamori dakon oman aripmi dima asak. Yaŋ kaŋ, kinda naŋgin galak taŋ iminek kinda do nandaban yokwi taŋ imdisak. Ae kinda dakon gen guramigek kinda manji imdisak. Ji Pinjkop gat ae moneŋ gat kisi dakon oman monjini aripmi dima egipmi.”

Nandaba kik aŋek but morap dima ani

(Lk 12.22-31)

²⁵ Yesu da sanjbejek yagit, “Uŋun do aŋek yaŋ dayisat, ji egip egipji do nandaba kik aŋek jap pakbiyo ni baŋ noneŋ yaŋ dima nandani. Ae giptimji do nandaneŋ imal dukon baŋ paneŋ, yaŋ nandaneŋ nandaba kik dima ani. Egip egipji da jap yapmandak, ae giptimji da imal yapmandak.

²⁶ Ji minam pindakgaŋ uŋun do nandani. Jap yet dima kwaokgaŋ, ae jap paŋmuwut yutnon jap dima paŋek paŋmuwuk yopmaŋgaŋ. Mani Datji Kwen Kokup egisak uŋun da jap upmokedok. Ji piŋbi aŋakwa minam da yo madep yaŋ nandaŋ, ma? ²⁷ Ji nandaba kik aŋek egip egipji timisok di gat tagi sanjbeŋba wigisak yaŋ nandaŋ, ma? Uŋun aripmi dimasi.

²⁸ “Ji nido imal do nandaba kik aŋ? Jareŋ oni taŋ aŋaŋ kwaŋ uŋun do nandani. Pi madep aŋek imal dima bupmaŋgaŋ. ²⁹ Mani yaŋ dayisat, jareŋ pindakgaŋ uŋun dakon tilimni da kalip kila amin madep Solomon dakon tilimni tagisi pagit uŋun yapmandak. ³⁰ On joŋ taŋ aŋaŋ kwaŋ uŋun aŋwa amin da baljaŋ kindapmon sokdaŋ. Mani Pinjkop da si paŋtilim asak, do nandaŋ gadatji piŋpimisok amin ji yaŋsi nandani, Pinjkop da ji do

6:25: Pil 4.6; 1Ti 6.6-8; 1Pi 5.7
1KA 10.4-7; 2KAG 9.3-6

6:26: Mt 10.29-31; Lk 12.6-7

6:29:

nandaban yo madepsi anjakwan imal tilimi tonji banj panj damdisak.

³¹ “Nandaba kik anjek jap pakbiyo dukon banj nonej, bo imal dukon banj panerj yanj dima nandani. ³² Piŋkop dima nandarj imanj amin kabi da yo morap unjuden wusik do nandaba kik anj. Mani Datji Kwen Kokup egisak unjun da ji unjun yo morap do wadarj unjun nandarj mudosok. ³³ Do mibiltok Piŋkop dakon Amin Kila Agakni unjun wisinj kok do pini ani, ae anpakni kilegi wusik do pini ani. Yanj anakwa yo diwari do wadak wadak anj unjun kisi damdisak. ³⁴ Do anjwa gildat do nandaba kik dima ani. Gildat kalonj kalonj dakon jigij unjun iyij da aripmon tarj tarj anj.”

7

Amin dakon anpak kokwin dima ani

(Lk 6.37-38 ae 6.41-42)

¹ Yesu da sarjbejek yagit, “Ji amin dakon anpak dima kokwinitni. Yanj ani kanj, Piŋkop da jiyi kisi kokwin akdisak. ² Amin dakon anpak kokwin nianji ani, Piŋkop da jiyi kisi unjudej gin kokwin akdisak. ³ Gaga da dabilon kindap kwik tosok unjun do dima nandanej notgo da dabilon jimjim nido kosol? ⁴ Gaga da dabilon kindap kwik tarjakwan nianjon da notgo ‘Dabilgokon jimjim tosok unjun panj gamdisat’ yanj tagij iyiki? ⁵ Gak jamba but amin. Mibiltok gaga da dabilon kindap kwik tosok unjun abi kinjakwan notgo da dabilon jimjimjok tosok unjun kanji pisanjakwan tagij paki.

⁶ “Yo telagij piŋan do dima yomni. Yoba tobilek injinj dabam. Ae kindirinjij tagisi bit do dima yomni. Yoba kandap da di bamarj misinjikbam.”

*Bisit dakon mibili
(Lk 11.9-13)*

⁷ Yesu da sanbejek yaŋ yagit, “Piŋkop bisit iyinba yo damjak. Pinisi aŋek wusiŋ pindatni. Yoma domon tidaŋba Piŋkop da witdal damjak. ⁸ Amin morap Piŋkop bisit iyaŋ uŋun yo timikgaŋ, ae yo wisarŋ amin uŋun bami koŋ, ae yoma domon tidorŋ amin uŋun witdal yomisak. ⁹ Monjisi kinda da datni bret do iyinban tip kinda tagi imjak? ¹⁰ Bo tap kilap do iyinban tuŋon amin emari toŋ kinda tagi imjak? Uŋun aripmi dimasi. ¹¹ Ji yokwi morapmi aŋ, mani yo tagisi monjisi do yom do nandaŋ. Do yaŋsi nandani. Bisit iyinba Datji Kwen Kokup egisak uŋun da but galagon da yo tagisi damdisak.

¹² “Amin da aŋpak tagisi niaŋsi aŋdamni do nandaŋ, uŋun aŋpak amin do aŋyomni. Moses dakon gen teban gat ae kombi amin dakon gen gat da yaŋsi ani do yosok.”

*Wigat gitni dakon gen
(Lk 13.24)*

¹³ Yesu da sanbejek yaŋ yagit, “Ji wigat gitni naŋ pigini. Amin wagil tasik tokdaŋ dakon kokupmon pigik dakon wigat gat ae kositni gat uŋun ilalogisi, do uŋun naŋ yolek pigik uŋun tagapmisi. Amin morapmisi da wigat uŋun naŋ pikwarŋ. ¹⁴ Mani egip egip dagok dagogi minikon kigik dakon wigat gat ae kositni uŋun gitnisi, uŋudon kigik dakon pini jigisi. Amin kalonŋ kalonŋ daŋin wigat uŋun kaŋ kwoŋ.”

*Kombi amin toptopmi dakon gen
(Lk 6.43-44 ae 13.25-27)*

¹⁵ Yesu da saɓɓenɓeɓe yaɗ yaɗiɗ, “Ji kombi amin toptopmi uɗun do pindak kimotni. Giptimni yaworisi sipsip yombem, mani burigwan joɗ piɗan butni taɗ yomaɗ. ¹⁶ Ji aɗpakni pindak nandaɗyo aɗek kombi amin toptopmi yaɗ pindakba pisoni. Nap keli toɗ da wain sop aripmi dima potni. Ae jal da kimip aripmi dima wigiljak. ¹⁷ Kindap tagi da bami tagi pokgoɗ, ae kindap yokwi da bami yokwi pokgoɗ. ¹⁸ Kindap tagi da bami yokwi aripmi dima potni, ae kindap yokwi da bami tagi aripmi dima potni. ¹⁹ Kindap morap bami dima pokgoɗ uɗun amin da mandaɗ kindapmon sosooɗ. ²⁰ Yaɗdo, ji aɗpakni pindak nandaɗyo aɗek kombi amin toptopmi yaɗ pindakba pisoni.

²¹ ‘Amin Tagino’ yaɗ yaɗ namaɗ amin uɗun kisisi Piɗkop da Kwen Kokup Kila Asagon dima wigikdaɗ. Datno Kwen Kokup egisak uɗun dakon gen guramikgaɗ amin uɗun daɗin wigikdaɗ. ²² Amin morapmi da bisap madepmon yaɗsi nayikdaɗ, ‘Amin Taginin, nin gak da manon kombi gen yagimaɗ, ae koɗ yolgimaɗ, ae pi madep agimaɗ.’ ²³ Yaɗ yaɗba yaɗsi yoyikdisat, ‘Yokwi pakpak amin, ji dima nandaɗ damisat. Nepmaɗ dek kiɗ mudabit!’ ”

Amin nandaɗ kokwini tagisi ae nandaɗ kokwini tagi dima

(Lk 6.47-49)

²⁴ “Nak dakon gen guramikgaɗ amin uɗun amin kind a yombem. Uɗun amin nandaɗ kokwini tagisi, yutni miɗtim tebaikon witjiɗiɗ. ²⁵ Aɗakwan sikak pakbi kulup mirimyo da abiɗ tidaɗ aɗtidok aba miɗtim tebaikon witjiɗbi, do tebai tagiɗ. ²⁶ Mani geno dima guramikgaɗ

7:15: Mt 24.24; Ya 20.29; 2Pi 2.1 7:16: Gal 5.19-22; Jem 3.12 7:19: Mt 3.10; Lk 3.9; Jn 15.6 7:20: Mt 12.33 7:21: Lk 6.46; Jem 1.25 7:23: Kap 6.8; 2Ti 2.19

amin unun amin kinda yombem. Unun nandaj kok-wini tagi dima, do yutni miktim yaworikon witjigit. ²⁷ Anakwan sikak pakbi kulup mirimyo da abij tidanj tuwilba man tasik tagit.”

²⁸ Yesu gen unun yan mudanban minjat amin kabi madep da kanjek tamtam yan imgwit. ²⁹ Nido yoyijdet pi agit unun gen teban yoyijdet amin yapman mudanek njwaknjwarisi agit. Amin kinda da pi unun asak do yan mudan ibi da tilak agit.

8

Yesu da wuda tebani toj amin kinda anmilip agit
(Mk 1.40-44 ae Lk 5.12-14)

¹ Yesu ilejon da pij kinakwan minjat amin kabiyo morapmi da yolgwit. ² Yolek amin wuda tebani toj kinda da Yesukon kin njwakben an iminek yan iyigit, “Amin Tagi, Pijkop da dabilon kilek tokenj do nandisal kan, tagi anmilip abi kilek tokenj.”

³ Yanban Yesu da kisitni amin unun da kwenon witjinek yan iyigit, “Kilek toki do nandisat, do pasil gamni!” Yan yanakwan unudon gin wudani kibidanjakwa giptimni kilek tagit. ⁴ Kilek tarban Yesu da yan iyigit, “Nandaki, gak unun do amin dima yoyinek mukwa sogogon kinjek giptimngo yoliki. Anek Moses da yagit unun da tilagon paret anjaki amin da asi kilek tal yan gandani.”

Emat amin dakon oman monjini anmilip agit
(Lk 7.1-10)

⁵ Yesu Kapaneam kokupmon pigakwan Rom dakon emat amin 100 dakon kila amin kinda da abij anpulugosak do anek yan iyigit, ⁶ “Amin Tagi, oman monjino yutnon pokdok. Kidari alek tan, ae tepmi madepsi nandisak.”

⁷ Yanban Yesu da yan iyigit, “Nak da kin anmilip aben.”

⁸⁻⁹ Yanban mibiltok amin unun da yan iyigit, “Amin Tagi, nak madepno da yongamgwan egisat, do nak da yutnon wiki unun da tagi dima asak. Isal yum gen gin yanjaki oman monjino kilek tosak. Nak naga mibiltok amino egakwan pinbini egisat. Ae emat amino unun nak dakon pinbino ekwan. Emat amino kinda ‘Ki!’ yan iyiko kisak. Ae kinda ‘Ap!’ yan iyiko abisak. Ae oman amino kinda ‘Pi on aki!’ yan iyiko pi asak. Do isal yum gen gin yanjaki oman monjino kilek tosak.”

¹⁰ Yesu da gen unun yagit do nandaban yo madepsi aban bunon yol awilgwit amin yan yoyigit, “Asisi dayisat, Israel aminon nandan gadatni madep on amin dakon yombem kinda dima kagim. ¹¹ Yan dayisat, amin morapmisi da gildat wisak, ae si pigisak tetgin da apba Kwen Kokup Pinjokop da Amin Kila Asak da kagagwan Abraham, Aisak, ae Jekop gat jap noknok tamo madepmon yitdan. ¹² Mani Juda amin kalip Pinjokop da iyi Amin Kila Asak da kagagwan pigini do manjikbi unun maban pilin tukgwan pigikdan. Unjungwan kunam tagek iyon iyon yan tidanjek egipdan.”

¹³ Yan yanek emat amin 100 dakon kila amin yan iyigit, “Gak kin yo altoni do nandan teban tal unun yan gin noman tar imer kokdisal.” Gen unun iyigit unun bisapmonsini oman monjini kilek tagit.

Yesu da Pita dakon yopmi anmilip agit

(Mk 1.29-31 ae Lk 4.38-39)

¹⁴ Yesu unudon da kin Pita da yutnon wigi kanban Pita dakon yopmi giptimi kindapmi sonakwan sot anek pakgit.

¹⁵ Yan kanek kisitni kisirikon wutjinban sotni yipman dekgit. Yan aban pidanjek Yesu do jap panroman agit.

*Yesu da sot amin morapmi paɗmilip agit
(Mk 1.32-34 ae Lk 4.40-41)*

¹⁶ Gildat piɗakwan pilindo koɗni toɗ amin morapmi paɗpaɗ apba gen yaɗek koɗ yol yomgut. Aɗek sot amin kisisi paɗmilip agit. ¹⁷ Yaɗ aɗakwan kombi amin Aisaia da kalipsigwan gen mandagit uɗun bami noman tagit. Gen uɗun yaɗ:

“Iyi sotnin mibili mibili iyi do timiɗakwan kilek tagimaɗ.”

*Yesu yolyol dakon mibili
(Lk 9.57-60)*

¹⁸ Yesu da amin morapmi aɗgwasijek akba pindagek paɗdetni yaɗ yoyigit, “Nin pakbi idap teri kinda do kino.” ¹⁹ Aɗakwan gen teban yoyiɗdet amin kinda da obiɗ Yesu yaɗ iyigit, “Yoyiɗdet, gak dukwan dukwan agiɗbi uɗun nak gol awilger gin.”

²⁰ Yaɗban Yesu da yaɗ iyigit, “Joɗ piɗan uɗun miɗtingwan yutni toɗ. Ae minam kwen akwaɗ uɗun yutni toɗ. Mani Amin Dakon Monji uɗun diɗmin potpot tamoni mini.”

²¹ Yaɗban paɗdetni kinda da Yesu yaɗ iyigit, “Amin Tagi, nandaɗ namijaki kiɗ datno wayik yipmaɗek don abiɗ golger.”

²² Mani Yesu da yaɗ iyigit, “Amin kimakbi da kimakbi notni iyi tagi wayitni. Aɗakwa gak nak nol.”

*Yesu da yaɗban mirim madep yawokgit
(Mk 4.36-41 ae Lk 8.22-25)*

²³ Yaɗ yaɗek boron wiɗakwan paɗdetni kisi yolek wiɗiwit. ²⁴ Wiɗi pakbi idapmon kiɗakwa tepmisi mirim madepsi da abiɗ pakbi tamaligakwan boron piɗiwit. Yaɗ

anjakwan Yesu dipmin pagakwan ²⁵ pañdetni da kin any-olek iyiwit, “Amin Tagi, nin pañpuluga! Pakbi oni nañ kimotdamañ!”

²⁶ Yanj yanba Yesu da yoyigit, “Ji nido pasolgoñ? Nandañ gadatji pisipmi.” Yanj yanek pidan agek mirim gat ae pakbi gat tebai yoyinban mirim yawogakwan pakbi wayin dimasi agit. ²⁷ Aban pañdetni tamtam yanek yawit, “On niañen amin kinda da mirim pakbiyo yoyinban geni guramikgamal?”

Yesu da koñ yolgit

(Mk 5.1-17 ae Lk 8.26-37)

²⁸ Yesu pakbi idap teri kinda Gadara miktimon kin altañban amin bamori koñni toñ unun da amin kimakba pañki tip kinamgwan yopmangan miktimon da abin Yesu altañ imgumal. Unun amin bamot amin dapdapni yokwisi. Do amin unun do pasalek unun kosit nañ dima agipgwit. ²⁹ Unun amin bamot da yan tidanek Yesu yan iyigimal, “Piñkop dakon Monji, niañsi anñim do abisal? Tepmi yomyom bisap dima noman tanakwan tepmi pi nimdisal?”

³⁰ Dubagi yangok bit kabi madep di jap nanek egipgwit.

³¹ Koñ unun da Yesu bisit tebaisi yan iyigimal, “Nol nipbi abiginej kañ, unun bit kabi da butgwan piginej do nandamañ.”

³² Yanba yoyigit, “Ji abigit!” Yan yanban koñ da aminon da win kinjek bit da butgwan pigiwit. Pigakwa bit unun timtim yanek gilokon da pakbi idapgwan manek pakbi nañ kimakgwit. ³³ Kimagakwa bit kila amin da timtim yanek kin kokupmon bit gat ae koñni toñ amin gat dakon geni amin yoyiwit. ³⁴ Yoyinba amin kisisi Yesu kok do abin

mudawit. Abiŋ kaŋek miktim unun yipmaŋek kisak do bisit tebai iyiwit.

9

Yesu da amin kisit kandapmiyo kimakbi kinda anmilip agit

(Mk 2.1-12 ae Lk 5.17-26)

¹ Yesu bot kinda abidaŋek pakbi idap teri kinda iyi da kokupmon kigit. ² Anakwan amin kabi kinda da amin kisit kandapmiyo kimakbi kinda wamaŋ unudon anapgwit. Anapba Yesu da nandaŋ gadatni pindagek amin unun yaŋ iyigit, “Monji, dima pasolgi, diwarigo wiririk gamisat.”

³ Yaŋ yaŋban gen teban yoyiŋdet amin diwari da notni yoyiŋ yoyiŋ aŋek yaŋ yawit, “Ma! On amin Piŋkop kulabisak!”

⁴ Yaŋ yaŋakwa Yesu da pindak mudaneŋ yaŋ yoyigit, “Nidosi butjikon da nandak nandak yokwi unun nandaŋ? ⁵⁻⁶ Diwari wiririt ae amin kisit kandapmiyo kimakbi paŋmilip agak unun kisi amin da aripmi dima agagi. Mani nak Amin Dakon Monji. Amin giptim paŋmilip agak dakon pi abeŋ do yaŋ mudan nabi, do nandani, on miktimon diwari wiririt dakon pi abeŋ do yaŋ mudan nabi yaŋsi nandaba pisosak.” Yaŋ yaŋek amin kisit kandapmiyo kimakbi yaŋ iyigit, “Gak pidaŋ yaliŋ potgo timigek yutgokon ki.”

⁷ Yaŋ yaŋban nandaneŋ amin unun pidaŋ yutnikon kigit. ⁸ Miŋat amin kabi madep unun yo ŋwakŋwarisi kaŋek pasalgwit. Aŋek Piŋkop ankiŋeŋek yaŋ yawit, “Mao, Piŋkop da tapmim madepsi amin do yomisak!”

Yesu da Matyu yaŋ imgut

(Mk 2.13-17 ae Lk 5.27-32)

⁹ Yesu unjudon da kiŋ amin kinda kagit mani Matyu, unjun takis timit timit yut kabenon yikgit. Kaneƙ yan iyigit, “Abiŋ nak nol.” Yanban Matyu pidaŋ Yesu yolgit.

¹⁰ Yesu Matyu da yutnon yigek jap naneƙ takis timit timit amin morapmi ae yokwi pakpak amin morapmi da apba Yesu gat paŋdetni gat kisi yigek jap nawit. ¹¹ Jap nanakwa pindageƙ Parisi amin diwari da paŋdetni yan yoyiwit, “Yoyiŋdetji unjun nido takis timit timit amin* gat yokwi pakpak amin gat kisi yigek jap noŋ?”

¹² Yesu da gen unjun nandanek yan yoyigit, “Sotni mini amin wuda wamagon dima kwaŋ. Sotni toŋ amin daŋin wuda wamagon kwaŋ. ¹³ Ji kiŋ Piŋkop da papiakon gen kinda tosoƙ unjun dakon mibili nandan kimotni. Gen unjun yan:

‘Ji da paret aŋ unjun do dima galak tosoƙ.

Ji da amin do bupmi nandan yomni unjun do galak tosoƙ.’

Gen yan tosoƙ, do nandani, amin kilegi yan ilit do dima pigim. Yokwi pakpak amin yan ilit do pigim.”

*Piŋkop do nandanek jap kelek egip egip dakon gen
(Mk 2.18-22 ae Lk 5.33-39)*

¹⁴ Yan yanban Jon Telagi Pakbi Sogok Amin dakon paŋdetni da abiŋ yan iyiwit, “Nin gat ae Parisi amin gat Piŋkop do nandanek jap kelek egapno gak dakon paŋdet kabigo nido yan dima aŋ?”

¹⁵ Iyiŋba Yesu da yoyigit, “Monjisok kinda miŋat pak do asak bisapmon monjisok notni gat kisi ekwaŋ, do bupmi dima nandan. Mani don monji unjun gwayeŋ aŋaŋ

9:11: Lk 15.2 * **9:11:** Juda amin da takis timit timit amin do yokwi pakpak amin yanŋi pindakgwit. Nido takis timigek ae moneŋ kabokon da di gat kisi timikgwit. **9:13:** Os 6.6; Mt 12.7 **9:14:** Lk 18.12

kinakwa notni unun bisapmon Pinjok do nandanek jap kelek ekwanj.”

¹⁶ “Nin ilikba pigik garanji pudanjki kon imal diwat kalugi pakbikon dima suganji kinda nanj dima bupmanjanj. Yanj kanj, pakbikon sugono imal diwat unun da garanji ilikban pudanj ki madepsi akdisak. ¹⁷ Ae wain kalugi meme gip kalipmikon dima koleno pigisak. Yanj kanj, wain da paptanban meme gip sulukwan wain gat meme gip gat kisi yokwi tokdamal. Amin da wain kalugi meme gip kalugikon kolenba wain gat meme gip gat kisi tagi tomal.”

Yesu da minjatjok kinda aban pidagit, ae minjat kinda sot agit unun anmilip agit

(Mk 5.22-43 ae Lk 8.41-56)

¹⁸ Gen unun yoyinjakwan kila amin kinda da abinj Yesu burikon gawak iminjek yanj iyigit, “Gwano onganjok kimokdok, mani gak da kinj kisitgo da kwenikon wutjinji pidosak.” ¹⁹ Iyinjban nandanek Yesu panjetni gat kisi kiwit.

²⁰ Kinakwa minjat kinda da abinj manjigwan da Yesu dakon ilikba pigikni ilenjikon igayigit. Minjat unun daganj mok anek yawini manakwa egakwan bilak 12 agit. ²¹ Minjat unun ilikba pigiknikon igayinjek noman tokenj yanj nandagit.

²² Aban Yesu da tobil kanjek yanj iyigit, “Gwano, dima pasolgi. Nandanj gadanj namisal, do kilek tosol.” Yanj yanban unudon gin giptimni kilek tagit.

²³ Yesu kila amin da yutnon wigek kasisinj pisok amin gat ae minjat amin kabi madep kunam upbal-apyo anjakwa pindagek ²⁴ yanj yoyigit, “Abigit. Minjatjok unun dima kunwak, unun yum dipmin pokdok.” Yesu da yanj yanban nandanek jikgo yanjanj imgwit. ²⁵ Yanj

aba yoyinban yomakon pigi mudanjakwa wigi minatjok kisirikon abidanban pidagit. ²⁶ Yanj aban wasok tapmimi toj unun agit dakon gen bini yoyinba unun miktim dakon minat aminyo kisi da nandawit.

Yesu da amin dabili mini ae amin kadimyo kisi panmilip agit

²⁷ Yesu unun miktim yipmaj kinakwan dabili mini amin bamori da abin yolgumal. Yolek yan tidanjek yan yagimal, “Dewit Dakon Monji, bupmi nandaj nim!”

²⁸ Yesu yutnon wigakwan amin dabili mini bamot unudon winbal yan yoyigit, “Nak da dabiljil panmilip aben do nandaj gadaj namamal bo dima?”

Yanban iyigimal, “Amin Tagi, nandaj gadaj gamamak.”

²⁹ Yanj yanbal Yesu da kisitni dabilnikon witjinek yan yoyigit, “Nandaj gadaj namamal unun da aripmon gin noman taj damdisak.” ³⁰ Yanban dabili sintanjakwal Yesu da yansop tebai anyominjek yoyigit, “Yo madep asat do amin dimasi yoyinjil.” ³¹ Mani Yesu dakon gen yanbal unun miktimon madepsi irentaj anaj kigit.

³² Amin bamot unun Yesu yipmaj dek kinakwal amin kadim konni toj kinda Yesukon anaj opgwit. ³³ Anopba Yesu da konni yol iminjakwan amin kadim unun gen yagit. Yanj aban amin da kanjek nandaba yo njwakjwarisi aban yan yawit, “Yo unuden kinda Israel miktimon dima altagit.” ³⁴ Mani Parisi amin da yan yawit, “Konj dakon kila amin madep da tapmimon konj yoldak.”

Yesu pandetni do pi yomgut

(Kilapmi 9.35–10.42)

Yesu da amin do bupmi nandagit

³⁵ Yesu kokup moniḡ ae kokup pap kisi agek Juda amin da muwut muwut yutni taḡ taḡ awiron wigeḡ amin yoyiḡ degeḡ Piḡkop da Amin Kila Asak dakon Gen Bin Tagisi do yoyiḡ tenḡenagit. Aneḡ giḡtimnikon sot wudaniyo mibili mibili tawit unun paḡmilip agit. ³⁶ Miḡat amin kabiyo madepsi pindakban paḡpulugogi mini yokwi egipḡwit. Sipsip kila amini mini yombemsi ekwa pindageḡ bupmisi nandaḡ yomgut. ³⁷ Yesu buri da bupmisi nandaḡneḡ paḡdet kabini yaḡ yoyiḡgit, “Piḡaga jap bami madepsi taḡ peḡtaḡ, mani pi monji bami pakpak amin morapmi diḡma. ³⁸ Do ji bami pakpak dakon Amin Tagini bisit iyḡba pi amin paḡalon aḡ yopban pinikon kiḡ jap paḡ paḡmuwutni.”

10

*Yabekbi 12 kabi dakon man
(Mk 3.13-19 ae Lk 6.12-16)*

¹ Yesu da paḡdetni 12 kabi yoyiḡban apba koḡ yolyol ae sot mibili mibili kisisi paḡmilip agak dakon pi ani do yaḡ mudanḡ yomgut. ² Yabekbi 12 kabi dakon man unun yaḡ:

mibiltok Saimon (mani kinda Pita),
ae padige Andru,
Sebedi dakon monji Jems,
ae padige Jon.

³ ae Pilip,
Batolomiu,
Tomas,
ae takis timit timit amin Matyu,
ae Alpius dakon monji, Jems,
ae Tadius,

9:35: Mt 4.23; Mk 1.39 **9:36:** IDT 27.17; 1KA 22.17; Sek 10.2; Mt 14.14;
Mk 6.34 **9:37:** Lk 10.2 **10:1:** Mk 6.7; Lk 9.1

⁴ ae Saimon (uñun kalip Selot* da kabikon egipgut),
ae Judas Iskariot. (Judas uñun da don Yesu uwal da
kisiron yipgut.)

Yesu da yabekbi 12 kabi pi yomgut
(Mk 6.7-13 ae Lk 9.1-5)

⁵ Yesu da amin 12 kabi uñun yabegek yañ yoyigit,
“Ji Amin ñwakiñwari Kabikon bo ae Samaria amin da
kokupmon dima kini. ⁶ Ji Israel amin kabi sipsip da yañ
kili pasilgwit uñun amin kabikon kini. ⁷ Kineñek Pinkop da
Amin Kila Asak dakon bisap uñun kwañ tosok uñun dakon
gen yañ teñteñoni. ⁸ Añek sotni toñ amin pañmilip ani, ae
amin kimakbi paba pidoni, ae wuda tebani toñ pañmilip
ani, ae koñni toñ amin koñni yol yomni. Ji yo yumañ nogi
mini yumsi timikgañ, do amin do yumsi yomni. Tomni do
dima nandani.

⁹ “Ji yik moniñjikon gol bo silwa moneñ bo kopa
moneñ dima similek agipni. ¹⁰ Kosit agipni bisapmon yik
dima imetni, paba pigik bamori dima timitni, ae kandap
gwil gat kosit dakon win kirinyo kisi dima timitni. Pi
añakwa wadak wadakji amin da damdañ. ¹¹ Kokup pap
kindakon bo ae kokup moniñ kindakon kiñ altoni kañ,
uñun kokupmon amin kilegi kinda wusiñ kañ uñun gat gin
egek yipmañ kini. ¹² Yut kindakon wigini bisapmon, uñun
yutnon amin ‘Amin Tagi dakon but yawot jikon tosak’ yañ
yoyini. ¹³ Ae uñun yutnon amin da ji but dasi timitni
kañ, ji dakon but yawot uñun aminon tosak. Mani but
dasi dima timitni kañ, but yawotji uñun disikon gin tosak.
¹⁴ Amin kinda da ji but dasi dima timitjak bo ae genji

* **10:4:** Selot uñun amin kabi kinda, Rom amin yolno kinakwa
nin miktimnin kila aneñ yañ nandawit. **10:6:** Jer 50.6
10:7: Mt 3.2; 4.17; Lk 10.9,11 **10:9:** Lk 10.4 **10:10:** Lk 10.7; 1Ko 9.14
10:12: Lk 10.5-6 **10:14:** Lk 10.10-12; Ya 13.51

nandak do kurak tosak karj, yut kokupyoni yipmanj degek kandap jikon kimbabanj tegoni unun tidanba kini. ¹⁵ Asisi dayisat, kokwin agak bisap madepmon, unuden amin da Sodom kokup amin gat ae Gomora kokup amin gat da jigj pakdanj unun si yapmanjek jigj madepsi pakdanj.”

Jigj mibili mibili altokdanj

(Mk 13.9-13 ae Lk 21.12-17)

¹⁶ Yesu da sanbenek yan jagit, “Nandani, nak da ji sipsip yombem ban jon pinan da bikbigon yabekdat. Do tunon amin da nandanj kokwin tagisi anek akwanj unun da tilagon agipni. Ae kinarim dakon anpak yolek yaworisi agipni. ¹⁷ Amin do pindak kimotni. Gen kokwin amin kabinikon depmanjek muwut muwut yutnikon baljokdanj. ¹⁸ Nak dakon man abinj yip do anek ji timik panpan gapmanon ae kila amin madepmon panjikdanj. Panjwa kila amin madepmon ae Amin Nwaktjwari Kabikon nak dakon Gen Bin Tagisi yoyinj tentenoni. ¹⁹ Gen pikon panji depmanjakwa gen ni ban yonej ae gen kobogi nianj yoyinej yan nandanjek pasol pasol dima ani. Unun bisapmon gin ni gen ban yoyini unun Pinjkop da dolikdisak. ²⁰ Ji da dima yokdanj. Datji dakon Wup da ji da dulumon da yokdisak, do pasol pasol dima ani.

²¹ “Peni da padige si anjakba kimotjak do gen pikon yipdisak. Ae dat da monji gwayoni yan gin akdisak. Anjakwa monji gwayoni da merji datniyo do uwal anek si dapba kimotni do amin yoyikdanj. ²² Nak nandanj namañ do anek amin morapmi da ji do nandaba yokwi tok andamdanj. Mani tebai agek egi wigakwa bisap madepmon wigisak amin Pinjkop da yokwikon ban timitdisak. ²³ Kokup kindakon amin da uwal andaba karj, kokup unun

10:15: Mt 11.24; Jut 7 **10:16:** Lk 10.3; Ro 16.19 **10:17:** Mk 13.9-11; Lk 12.11-12; 21.12-15 **10:20:** Jn 14.26 **10:21:** Mai 7.6; Mt 10.35; Mk 13.12; Lk 21.16

yipmanjek pasal kokup kindakon kini. Nak asi dayisat, ji Israel amin dakon kokup morapmon pi wasip dima anakwa Amin Dakon Monji apdisak.

²⁴ “Papia yut miñat monjiyo da yoyiñdetni dima yapmanjan. Ae oman amin da madepni dima yapmanjan. ²⁵ Miñat monjiyo da yoyiñdetni da tilagon egipni kan, unun tagi. Ae oman amin da madepni da tilagon egipni kan, unun kisi tagi. Yut dakon ami nak do Belsebul yan nayini kan, gwakni ji do nandaba piñbisi anakwa man wagil yokwisi damdan.”

Piñkop dogin pasoldo
(Lk 12.2-7)

²⁶ Yesu da gen sanbenek yan yagit, “Ji amin da yo yokwi an damni do dima pasolni. Yo witñibi da ton unun don noman tokdan. Ae gen pasili ton unun don amin kisi da nandakdan. ²⁷ Gen pilin kaga dayisat, unun gildat kalba yan tenjenoni. Gen pisik mirakjikon dayisat unun yut kwenon da agek yan tenjenan yomni. ²⁸ Amin da gip dapba kimokgon unun do dima pasolni, wupji aripmi dima dapba kimotdan. Ji Piñkop dosi pasolni. Unun da gip gat wup gat kisi Tipdomon maban pigi tasik tokdan. ²⁹ Minam moniñ unun yo moniñisok, bamori dakon yuman nogi unun moneñ giman tabili kaloñi gin. Mani Datji da kinda miktimon dima mosak do nandisak kan, aripmi dima mokdisak. ³⁰ Piñkop da busuñ dangwanji nian da ton unun kisisi nandan mudosok, ³¹ do dima pasolni. Minam moniñ moniñ morapmi dakon yuman nogi unun madep dima, mani ji dakon yuman nogi unun wukwisi.”

10:24: Lk 6.40; Jn 13.16; 15.20 **10:25:** Mt 9.34; 12.24; Mk 3.22; Lk 11.15

10:26: Mk 4.22; Lk 8.17 **10:28:** Ro 8.31; Jem 4.12 **10:31:** Mt 6.26

*Nin Yesu dakon amin kabi yan yok do dima pasolneŋ
(Lk 12.8-9)*

³² Yesu da gen sanbejek yan yagit, “Amin kinda miŋat aminyokon ‘Nak Yesu dakon amin’ yan yosak kaŋ, nak da Datno Kwen Kokup egisak ‘Ujun amin nak dakon amin’ yan iyikdisat. ³³ Mani amin kinda miŋat aminyokon ‘Nak Yesu dakon amin dima’ yan yosak kaŋ, nak da Datno Kwen Kokup egisak ‘Ujun amin nak dakon amin dima’ yan iyikdisat.”

*Yesu but dasi galak taŋ imiŋ kimotdo
(Lk 12.51-53 ae 14.26-27)*

³⁴ Yesu da sanbejek yan yagit, “Nak da miŋtimon emat anyawot ak do pigim yan dima nandani. Nak emat agak sibanaŋ anaŋ pigim. ³⁵ Nak uwal pidok pidokyo noman tosak do pigim.

‘Amin kinda da datni uwal aŋ imdisak.

Ae gwa kinda da meŋi uwal aŋ imdisak.

Aŋakwan miŋat kinda da namdi uwal aŋ imdisak.

³⁶ Aŋakwan amin kinda iyi dakon gwakni da uwalni dagok-daŋ.’

³⁷ “Amin kinda meŋi datniyo do but dasi galak taŋ yomisak unun yapmaŋek nak do wukwisi yan dima nandisak kaŋ, unun amin nak dakon notno dima. Ae amin kinda monji bo ae gwi do but dasi galak taŋ yomisak unun yapmaŋek nak do wukwisi yan dima nandisak kaŋ, unun amin nak dakon notno dima. ³⁸ Ae amin kinda tilak kindapni guramigek nak dima noljak kaŋ, unun amin nak dakon notno dima. ³⁹ Amin kinda miŋtimon tagisi egip do nandaŋek pi madepsi asak kaŋ, unun amin egip egipni pasil imdisak. Mani amin kinda nak do nandaŋek egip

egipni yipjak kaŋ, uŋun amin egip egip dagok dagogi mini abidokdisak.”

Yesu dakon amin paŋpulugon amin da tomni tagisi timitdaŋ

(Mk 9.41)

⁴⁰ Yesu da saŋbenek yaŋ yaŋit, “Amin kindi ji but dasi timikdak, uŋun nak naŋ abidosok. Amin kindi nak abidosok, Piŋkop nak yabekban piŋim uŋun naŋ abidosok.

⁴¹ Amin kindi da nak kombi amin kindi aŋpulugosot yaŋ nandaŋek kombi amin kindi abidaŋ aŋki yutnikon kilani asak kaŋ, Piŋkop da yo tagisi kombi amin do yomisak yaŋ giŋ uŋun amin do imdisak. Ae amin kindi da nak amin kilegi kindi aŋpulugosot yaŋ nandaŋek amin kilegi kindi abidaŋ aŋki yutnikon kilani asak kaŋ, uŋun amin da yo tagisi amin kilegi da timikgaŋ yaŋ giŋ timitdisak. ⁴² Ae amin kindi da nak Yesu dakon paŋdetni kindi aŋpulugosot yaŋ nandaŋek nak dakon paŋdetno mani mini kindi do pakbi mirimjok kindi koleŋ imjak kaŋ, asisi dayisat, kobogi do yo tagisi timitdisak.”

Yesu uŋun namin?

(Kilapmi 11.1–16.20)

11

Jon da paŋdet kabini yabekban Yesukon kiwit

(Lk 7.18–35)

¹ Yesu paŋdetni 12 kabi yoyiŋ dek mudanek uŋun kokup yipmaŋek Galili miŋtim dakon kokup pap tawit uŋudon agek Piŋkop dakon gen yoyiŋ dekgit.

² Anakwan Jon dam tebanon yiŋek Kristo da pi agit dakon gen bin nandaŋek paŋdet kabini yaŋ yoyigit, ³ “Ji Yesukon kiŋ yaŋ iyini, ‘Piŋkop da amin yabet do yaŋit

uñun gak, bo nin amin kinda don apdisak uñun do jomjom aneñ?”

⁴ Yanba Yesu da kobogi yañ yoyigit, “Ji kiñ yo morap kañ nandaño añ uñun Jon iyini. ⁵ Dabili mini amin siñtoñ, kandapmi alek tañbi kosit akwañ, wuda tebani toñ amin kilek toñ, miragi mini gen nandañ, kimakbi kimoron da pidon, ae yoni mini amin da Piñkop dakon Gen Bin Tagisi nandañ. ⁶ Amin kinda nak nandañek nandañ gadatni dima witaldal kisak uñun amin kisik kisigi toñ egisak.”

⁷ Yoyinban Jon dakon pañdet kabini kiñakwa Yesu da miñat amin kabi madep Jon do yañ yoyigit, “Ji miñtim amini minikon ninañ kok do kiwit? Mirim da nagal pañwayiñ aban pindat do kiwit? ⁸ Uñun dima kañ, ninañ kok do kiwit? Amin kinda da ilikba piñkni mani toñsi pagit uñun kok do kiwit? Dima, kila amin madep da yutnon uñuden amin da ekwañ. ⁹ Dima kañ, ae ninañ kok do kiwit? Kombi amin kinda kok do kiwit? Asi ji kombi amin kok do kiwit. Mani Jon da kombi amin diwari yapmañ mudosok. ¹⁰ Uñun amin dogin Piñkop da papiakon gen yañ tosok:

‘Nandani, geno yañ teñteñosak do amin kinda yabekgo uñun da miñtanañ gamjak. Anek kositgo añnoman asak.’

¹¹ Nak asisi dayisat, amin morap miñtimon altoñ uñun Jon Telagi Pakbi Sogok Amin da yapmañ mudosok. Mani amin morap Piñkop da Amin Kila Asak da kagagwan piñbisi ekwañ uñun da Jon yapmañ.

¹²⁻¹³ “Kombi amin morap gat ae gen teban papia kisi da Piñkop da Amin Kila Akdisak uñun do yañ teñteñañakwa wiñ Jon Telagi Pakbi Sogok pini wasagit bisapmon wigit. Jon da Piñkop dakon gen wasañek yagiron da wiñ abisok

ekwamanjon Pinjkop da Amin Kilani Ak do pi madepsi asak. Anjakwan amin da unjon kirinjit do pi madep an. Yan anjek emat jigiyu morapmisi pañalon an. ¹⁴⁻¹⁵ Unjon papia da Elaija don apjak do yagit. Ji but bamot an yan nandisat. Gen on nandak do galak toñ amin ji pakyansu nandanek mibili nandan pisoni. Jon unjon Elaija.

¹⁶ “Amin abisok ekwan unjon nandan kokwini tagi dima. Unjon dakon mibili timisok di dayiko nandabit. Unjon miñat monjiyo da yan, yuman gwayek tamokon yigek notni yoyin yoyin anjek yan yon, ¹⁷ ‘Nin kasiñ kili pisoman, mani ji kap ak do dima nandayin. Nin bupmi kap yaman, mani ji bupmi nandanek kunam tat do dima nandayin.’ ”

¹⁸ Yesu da sanjenek yan yagit, “Jon abinek jap morapmi dima nagit, ae wain dima nagit. Yan anjakwan, ‘Konni toñ’ yan yawit. ¹⁹ Ae Amin Dakon Monji da abin jap pakbiyo agit. Yan anjakwan kanek yan yawit, ‘Kabit, jap morapmi noknok amin ae wain morapmisi noknok amin. Takis timit timit ae yokwi pakpak amin dakon notni.’ Yan yan imgwit, mani Pinjkop da pi morap agit unjon pindagek nandano nandan kokwini tagisi gin asak.”

But tobil dima an amin unjon bupmisi

(Lk 10.13-15)

²⁰ Kokup pap diwarikon Yesu wasok tapmimi toñ morapmi agit, mani but tobil dima awit. Do Yesu da tebaisi yan yagit, ²¹ “Korasin ae Betsaida amin, awa! Nak wasok tapmimi toñ abo pindagek ji but tobil dima awit. Tair kokupmon amin gat Saidon kokupmon amin gat da pindakgwit tam, but tobil bamisi abam. Anjek bupmi dakon yik imalyo panek abilagon yikbam. ²² Mani nak

yaŋ dayisat, gen kokwin bisap madepmon Tair gat Saidon kokupmon amin gat da kobogi do jigi tagapmi paŋakwa ji da kobogi do jigi madepsi pakdaŋ. ²³ Aŋakwa Kapaneam kokupmon amin, ji ason Kwen Kokupmon wigini yaŋ nandaŋ, ma? Uŋun aripmi dimasi. Ji mibiligwan Tipdomon pigikdaŋ. Nak wasok tapmimi toŋ abo pindagek ji but tobil dima awit. Uŋun morap Sodom kokupmon amin da pindakgwit tam, abisok Sodom tosok gin. ²⁴ Do yaŋsi dayisat, Piŋkop da amin kokwin ak do bisap yipguron Sodom amin da jigi pakdaŋ uŋun si yapmaŋek ji da jigi madepsi pakdaŋ.”

Ji nagon obineŋek yik yawotni

(Lk 10.21-22)

²⁵ Uŋun bisapmon Yesu da yaŋ yagit, “Dat, kundu ae miŋtim dakon Amin Tagi, amin diwari miŋtim dakon nandakni uŋun wukwisi, mani iyi do nandaba wigisak, do uŋuden amin do gen bami morap si paŋkisibisal. Aŋek amin moniji da tilagon ekwaŋ amin, uŋun do yolisal. ²⁶ O Dat, gak gaga dakon galaktok yolek yaŋ asal.

²⁷ “Datno da yo morap kili namgut. Dat uŋun daŋin Monji nandaŋ imisak. Aŋek Monji gat ae amin Monji da Dat dakon mibili yoyisak uŋun amin daŋin Datno nandaŋ imaŋ.

²⁸ “Jigi mibili mibili paŋek warari nandaŋ amin, ji nagon opba bikbik dabo yik yawotni. ²⁹⁻³⁰ Bulmakau da tegon amin da yik pawil kindap kiriŋ paŋteban aba yo jigi ilikgaŋ, uŋun da tilak ji nak dakon kindap kiriŋ pani. Nak dakon kindap kiriŋ uŋun yawori ae yik imetni uŋun tagapmi. Nak amin yawori ae butno piŋbi, do nak gat egek Piŋkop do dayiŋ deŋgo butji yawori tosak.”

11:23: WW 19.24-28; Ais 14.13-15 **11:24:** Mt 10.15; Lk 10.12 **11:25:** 1Ko 1.26-29 **11:27:** Mt 28.18; Jn 1.18; 3.35; 10.15; 17.2 **11:28:** Jer 31.25
11:29-30: 1Jn 5.3

12

Sabat dakon gen

(Mk 2.23-28 ae Lk 6.1-5)

¹ Sabat kindakon Yesu gat panjetni unun wit pi kinda da bikbik nanj kiwit. Kinjek panjetni jap do awit, do wit bami diwari jimik dagan nawit. ² Anakwa pindagek Parisi amin da Yesu yanj iyiwit, “Pindat, panjet kabigo Sabat bisapmon nido gen teban yapmanjek pi anj?”

³ Yanjba Yesu da yoyigit, “Dewit gat amin kabini gat da jap do anjek yo awit unun ji manjin nandanjo awit bo dima? ⁴ Dewit unun telagi yutnon wigi bret Pinjkop do parekbi unun abidan nanjek amin kabini kisi do yoban nawit. Bret unun telagi, amin isali da dima noknogi, mukwa sogok amin dagan tagi nawit. ⁵ Bo ae Pinjkop da papiakon gen kinda mukwa sogok amin do yosok unun kisi dima manjin nandanjo awit? Mukwa sogok amin Sabat bisap morapmon gen teban yapmanjek pi anj, mani diwarini mini ekwan. ⁶ Nak asi dayisat, amin kinda oni egisak unun da Telagi Yut Madep yapmandak. ⁷⁻⁸ Pinjkop da papiakon gen kinda tosok unun yanj: ‘Nak ji da paret anj unun do dima galak tosot.

Nak ji da amin do bupmi nandan yomni unun do galak tosot.’

Ji unun dakon mibili nandabam tam, gulusunni mini amin gen dima yanj yobam. Amin Dakon Monji unun Sabat bisap dakon Amin Tagi egisak.”

Yesu da Sabat bisapmon amin kisiri girenjikbi kinda anjmilip agit

(Mk 3.1-6 ae Lk 6.6-11)

⁹ Yesu unjodon da muwut muwut yutni kindakon wigek
¹⁰ amin kisiri girenikbi kinda ekwan kagit. Amin yikgwit unjun da Yesu gen teban kinda yapmanakwan gen pikon yipneŋ yaŋ nandaŋek iyiwit, “Sabat bisapmon amin kinda da notni kinda anmilip asak kaŋ, unjun gen teban yapmanak?”

¹¹ Yaŋba yaŋ yoyigit, “Niaŋ nandaŋ? Jikon da kinda dakon sipsipni kinda Sabat bisapmon gapmagwan mosak kaŋ, yum kaŋakwa unjungwan di egipjak? Dimasi, anpulugaŋek abidaŋ ilikba wikdisak. ¹² Sipsip unjun yo isali, mani amin da yo madepsi. Yaŋdo, Sabat bisapmon amin kinda anpulugoneŋ kaŋ, gen teban yapmangaŋ yaŋ dima nandani.”

¹³ Yaŋ yaŋek amin kisiri girenikbi yaŋ iyigit, “Kisitgo anŋiŋniŋ a.” Yaŋban amin unjun kisiri anŋiŋniŋ aban kilek taŋ kisiri teri kinda yombem gin agit. ¹⁴ Anakwan Parisi amin da kiŋ “Niaŋ aŋek Yesu aŋatneŋ?” yaŋon da gen paŋkosit awit.

Yesu unjun Piŋkop dakon pi amin bamisi

¹⁵ Yesu unjun Parisi amin da yo an imdo yawit unjun kili pindak mudagit, do kokup unjun yipmanek kigit. Kiŋakwan amin morapmi da yolgwit. Anakwa sot amin kisisi paŋmilip aŋek ¹⁶ Yesu iyi niaŋen amin kinda unjun amin dima yoyini do yaŋsop anjomgut. ¹⁷ Yaŋ anakwan Piŋkop da kalipsigwan kombi amin Aisaia aŋtagap aban gen yagit unjun bami noman tagit. Gen unjun yaŋ:

¹⁸ “On unjun oman monjino, nak da naga manjigim.
 Nak unjun do but dasi galak taŋ imisat.

Nak da Wupno yipman ibo amin miiktimi miiktimi egi anan kwan unun gen kokwin kilegisi dakon mibili yoyin tenjenokdisak.

¹⁹ Unun pidok pidok dima asak, ae dima yan tidosak.

Do kokup pap da kosiron amin kind a da tekni dima nandakdisak.

²⁰ Nagal si gawut do asak unun aripmi dima jokgaljak.

Ae lam kimot do asak unun aripmi dima aban kimotjak.

Pi tebai anjakwan wigi anpak kilegi da anpak yokwi wutjiban tapmimi mini akdisak.

²¹ Anjakwan amin miiktimi miiktimi egi anan kwan unun da mani do nandan gadan iminek panpulugosak do nandan teban tanek jomjom akdan.”

Yesu Belsebul gat pi amal yan yawit

(Mk 3.20-30 ae Lk 11.14-23 ae 12.10)

²² Unun bisapmon amin da konni ton amin kind a nan Yesukon anopgwit. Unun amin dabili mini ae kadim. Yesu da anmilip aban gen yanek dabili pisagit. ²³ Yan aban minat amin kabi madep da kan wuripdagek yawit, “On amin Dewit dakon monji bo?”

²⁴ Mani Parisi amin da gen unun nandanek yawit, “On amin kon dakon mibiltok amin madepni Belsebul unun da tapmimon kon yoldak.”

²⁵ Yanba Yesu da nandak nandakni pindak nandan yo anek yan yoyigit, “Miiktim kind a da pudan kabi bamori anek emat wamjil kan, unun miiktim yokwi tokdisak. Ae kokup pap kind a bo ae yut kind a dakon amin da pudan kabi bamori anek emat wamni kan, ununyo kisi tagi dima egipdan. ²⁶ Yanjin Sunduk da Sunduk yoljak kan, Sunduk da iyi wasen ki kabi bamori anek yo morap kila agak dakon

tapmim pasil imdisak. ²⁷ Nak Belsebul da anpuluganban koŋ yoldat kaŋ, disi dakon notji koŋ yolgaŋ unun amin kabi ni tapmimon da koŋ yolgaŋ? Unun amin kabi da genji kokwinigek gulusuŋ yoŋ yaŋ tagi dayini. ²⁸ Mani Piŋkop dakon Wup da nak anpuluganban koŋ yoldat kaŋ, Piŋkop dakon Amin Kila Agakni jikon kili abik.

²⁹ “Amin kinda da niaŋ aŋek amin tebai kinda da yutnon wigi yo kabini tagi timitjak? Mibiltok amin tebai unun nap teban naŋ wamaŋ yipmaŋek yo kabini tagi timitjak.

³⁰ “Amin nak dakon notno dima, unun da nak uwal annamaŋ. Ae amin nak dima anpuluganban amin paŋmuwukgamaŋ, unun amin da amin paŋwaserban waser kwaŋ.

³¹ “Do yaŋ dayisat, Piŋkop da yokwi morap gat ae Piŋkop do yaŋba yokwi tok agak morap tagi wiriritjak. Mani amin kinda Telagi Wup do yaŋba yokwi tok asak kaŋ, Piŋkop da unun amin dakon diwarini dima wiririk imdisak. ³² Amin kinda Amin Dakon Monji do yaŋba yokwi tok asak kaŋ, Piŋkop da diwarini tagi wiririk imjak. Mani amin kinda Telagi Wup do yaŋba yokwi tok asak kaŋ, Piŋkop da abisok on miktimon ae don bisap madepmon kisi diwarini unun dima wiririk imdisak.”

Kindap yokwi unun bami yokwi potdaŋ

(Lk 6.43-45)

³³ Yesu da sanbeŋek yaŋ yaŋiŋ, “Kindap kinda tagisi kaŋ, bami kisi tagi. Ae kindap yokwi kaŋ, bami kisi yokwi. Amin da kindap bami pindagek kindap yokwi bo ae tagi yaŋ pindakgaŋ. ³⁴ Ji tuŋon amin emari toŋ yombem. Gen tagisi niaŋsi aŋek yoni? Yo ni da butjigwan toŋ unun gen yogokjikon paŋalon aŋ. ³⁵ Amin kilegi unun burikon yo

12:28: Ya 10.38; 1Jn 3.8 **12:30:** Mk 9.40; Lk 9.50 **12:31:** lbr 6.4-6

12:33: Mt 7.16-20 **12:34:** Mt 3.7; 15.18; Lk 3.7; 6.45

tagisi morapmi toj, do anpak kilegisi an. Ae amin yokwi unun burikon yo yokwi morapmi toj, do anpak yokwi an.

³⁶ “Mani yan dayisat, gen kokwin bisap madepmon isal dogin gen yum yawit amin morap Pinjkop da mibili nido yawit unun do yoyinban kobogi iyin iyin akda. ³⁷ Gaga gen yosol unun da tilagon gak amin kilegi bo amin yokwi yan gayikdisak.”

Amin da Yesu wasok tapmimi toj asak do iyiwit

(Mk 8.11-12 ae Lk 11.29-32)

³⁸ Gen teban yoyindet amin di gat ae Parisi amin di gat da Yesu yan iyiwit, “Yoyindet, gak da wasok tapmimi toj kinda abi kanek asi gak Pinjkop dakon pi nan asal yan gandane.”

³⁹ Yanba yan yoyigit, “Amin on bisapmon ekwan unun amin yokwisi gin. Pinjkop dakon pi nan asat yan nandak do wasok tapmimi toj kinda kok do yon. Mani kinda dima kokda. Kombi amin Jona dakon tilak nanjin kokda. ⁴⁰ Jona gildat kapbi ae pilin kapbi yan tap kilap da but kagagwan egipgut, yangin Amin Dakon Monji miktim kagagwan gildat kapbi ae pilin kapbi yan potdisak. ⁴¹ Niniwe amin Jona da Pinjkop dakon gen yoyinban but tobil awit. Mani ji da binapmon amin kinda egisak unun da Jona yapman mudosok, mani ji but tobil dima an. Do gen kokwin bisap madepmon Niniwe amin da pidan agek abisok ekwan amin kabi dakon anpak yokwi unun do yan tentenokda. ⁴² Miktim saut tetgin dakon kila amin miyat madep unun Solomon dakon nanda kokwini tagisi iyinakwan nandak do miktim dubagisikon da apgut. Mani amin kinda oni egisak, unun da Solomon yapmandak, mani geni dima nanda. Do gen kokwin

bisap madepmon unjun kila amin miñat madep da pidan agek abisok ekwan amin kabi dakon anpak yokwi unjun do yan tenjenokdisak.”

Kon aeni tobil abisak

(Lk 11.24-26)

⁴³ Yesu da sanbenek yan yagit, “Kon kinda da amin kinda yipman degek kin miktim kibiri timon agek yik yawot tamo wisisak. Mani tamo kinda dima kosok do ⁴⁴ yan yosok, ‘Nak aeno tobil yut kalip egipgumon kiken.’ Kin kanban yut unjun isal tosok ae sibat sibat ikdigan antilim abi kosok. ⁴⁵ Yan kosok, do kin kon 7 kabi iyi yapmanek wagil yokwisi gat timikban kwa unjun yutnon egek anpak yokwisi an. Mibiltok unjun amin yokwi egipgut, mani abisok unjun yapmanek wagil yokwisi egisak. Yan gin abisok yokwi pakpak amin ekwanon yan gin altosok.”

Yesu dakon meni padik padikyo

(Mk 3.31-35 ae Lk 8.19-21)

⁴⁶ Yesu miñat amin kabi madep gen yoyinakan meni padik padikni panabih yomakon agek Yesu gat yan nandat ak do yawit. ⁴⁷ Yanba yutgwan amin kinda da Yesu iyigit, “Menjo padik padikgo yomakon aber da gak gat yan nandat ak do yon.”

⁴⁸ Yanban iyigit, “Menjo padik padikno unjun namin?”

⁴⁹ Yanek panjetni kabikon kisit suganek yagit, “Menjo padik padikno oni. ⁵⁰ Datno Kwen Kokup egisak unjun dakon gen guramigan amin unjun menjo padik padikno ae saminojo.”

13

Jap yet tintinok dakon gen

(Mk 4.1-9 ae Lk 8.4-8)

¹ Unjon gildaron gin Yesu yut unjon yipmanjek pakbi idap da ilejon pabigi yikgit. ² Yigakwan amin morapmisi da opba pindakgit, do bot kindakon wigigit. Boron pawigi yigakwan amin pakbi idap da ilejon akgwit. ³ Agakwa Yesu da tilak gen kinda yan yoyigit, “Amin kinda unjon jap yet tintinjok do pigaga kigit. ⁴ Jap yet tintinajakwan diwari kosiron manja minam da abin nawit. ⁵⁻⁶ Ae yeri diwari da miktim tipmi toj timon mawit. Unjon kwenjok tawit, do tepmi kwawit, mani tip kwenon miktim morapmi dima, do geli tagi dima yopba kiwit. Do gildat da wij pindakban alek tawit. ⁷ Anakwa jap yet diwari jon keli toj tingwan mawit. Unjon jon keli toj gat kisi kwanek wutjinba kibidawit. ⁸ Ae jap yet diwari da miktim tagisikon man kwawit. Man kwanakwa diwari da bami 100, ae diwari da 60, ae diwari da 30 yan tawit. ⁹ Gen yosot unjon pakyansi nandani.”

Tilak gen yogok dakon mibili yoyigit

(Mk 4.10-12 ae Lk 8.9-10)

¹⁰ Tilak gen unjon yoyin mudarban pandet kabini da abin iyiwit, “Minjat amin kabiyo madep gen yoyinek tilak gen ban nido yoyisal?”

¹¹ Yanja yan yoyigit, “Pinjok da Amin Kila Asak unjon dakon mibili pasili tosok unjon ji da tagi nandani do Pinjok da nandisak, mani unjon amin do dima yolisak. ¹² Amin nak dakon gen nandek burikon yipmandak unjon amin Pinjok da sanbenek nandak nandak tagi madepsi imdisak. Mani amin nak dakon gen nandek burikon dima yipmandak unjon amin nak dakon gen diwari nandagit unjon pasil imdisak. ¹³ Mibili yan do tilak gen gin yosot. Amin unjon dabil sintajek kon, mani yo kinda dima kon. Mirak panek nanda, mani dima

nandaba pisolok. ¹⁴ Amin da yarj aŋakwa kombi amin Aisaia da kombi gen kinda yagit ujun bami toj asak. Gen ujun yarj yagit:

'Ji bisap morapmisi gen nandakdaŋ, mani mibili dima nandaba pisokdisak.

Bisap morapmi dabil siŋtaŋek kokdaŋ, mani dima kaŋba pisokdisak.

¹⁵ Ujun do aŋek on amin but teban kili awit.

Gen kalugi di gat nandak do kurak taŋek mirakni paŋ sopgwit, ae dabilni wamaŋ sopgwit.

Yarj dima awit tam, dabilni ae mirakni ae butniyo da kaŋ nandaŋyo aba piŋaŋban nagon tobilba tagi paŋmilip abom.'

¹⁶ Mani ji dabilji da tagi pindakgaŋ, ae mirakji da tagi nandaŋ, do ji kisik kisik ekwaŋ. ¹⁷ Asisi dayisat, kalip kombi amin morapmi gat ae amin kilegi morapmi gat da yo ji da abisok pindak nandaŋyo aŋ ujun pindat do but kindap pawit, mani dima pindakgwit. Ae abisok ji da gen nandaŋ ujun nandak do but kindap pawit, mani dima nandawit."

Jap yet tiŋtiŋok dakon mibili yoyigit

(Mk 4.13-20 ae Lk 8.11-15)

¹⁸ Yesu da saŋbeŋek yarj yagit, "Kili jap yet tiŋtiŋok dakon tilak gen dakon mibili dayiko nandani. ¹⁹ Amin Piŋkop da Amin Kila Asak dakon gen nandaŋek butni dima piŋaŋ ujun jap yet kosiron mawit ujuden. Yokwi Ami da abiŋ gen tagi butnikon toj ujun gwayeŋ paŋkisak. ²⁰ Jap yet tipmi toj timon mawit ujun amin kinda yombem. Ujun amin Piŋkop dakon gen nandaŋek ujun bisapmon giŋ kisik kisigon da abidosok. ²¹ Mani butnikon geli tagi dima yipban kigit, do bisap piŋipmisok akdak. Jigi mibili

mibili altan imni ae Pinjkop dakon gen dakon uwal apni bisapmon nandan gadatni yipban wital kisak. ²² Ae jap yet jon keli ton timon mawit unun amin kinda yombem. Unun amin Pinjkop dakon gen nandisak, mani miktin dakon yo do nandaba kik asak, ae monej da arjilikban unun do galagisi nandanakwan unun da Pinjkop gen witjinban bami dima tosok. ²³ Mani jap yet miktin tagisikon mawit unun amin kinda yombem. Unun amin Pinjkop dakon gen nandanek mibili nandan kimokdok. Unun amin bami 100, ae kinda bami 60, ae kinda bami 30 yan tantan an.”

Jon pigaga kwon unun dakon tilak gen

²⁴ Yesu da tilak gen kinda gat yan yoyigit, “Pinjkop da Amin Kila Asak unun yan. Amin kinda da jap yet pigagani kon tinjinagit. ²⁵ Mani amin dipmin pak mudanakwa uwalni da abin jap yet tagi yopgut unun bikbikgwan jon yokwi dakon yeri tinjinajek kigit. ²⁶ Jap yet kwanek bami tok do anakwa jon yokwi kisi kwan wiwit.

²⁷ “Kwanakwa pindagek pi monji da kin pi ami analon anek yan iyiwit, ‘Amin tagi, gak pigokon jap yet tagi bangin yopgul kagagwan jon yokwi unun nianon da kwawit?’

²⁸ “Iyinja yan yagit, ‘Uwal kinda da tinjinagit.’

“Yanban iyiwit, ‘Nian nandisal? Kin jon yokwi pilitnejan do nandisal bo nian?’

²⁹ “Yanba yan yoyigit, ‘Dima. Jon yokwi pilitni kan, jap bami di kisi pilitdan. ³⁰ Yum pindagakwa jap gat jon gat kisi kwanakwa bami pakpak bisapmon jap bami pakpak pi monjino yan yoyiker: Mibiltok ji jon yokwi kindapmon sok do baljan gwilik yopni. Anek jap bami pan iligek jap yutnokon pawigi yopni.’”

Mastat kindap dakon yeri dakon tilak gen
(Mk 4.30-32 ae Lk 13.18-19)

³¹ Tilak gen kinda gat yan yoyigit: “Pinjkop da Amin Kila Asak unun mastat yet yombem. Amin kinda da mastat yet pinikon kwaokgit. ³² Mastat yet unun jap yet kisi morap dakon pinji. Yeri monijisisok. Mani kwaotno madepsi kwosok. Jap diwari dakon tagok tagokni unun yapman mudarek kindap da yan kwosok. Ae kiliji madep yopban kinakwa minam morapmi da panjabin unjungwan yikgan.”

Yis dakon tilak gen
(Lk 13.20-21)

³³ Yesu da aeni tilak gen kinda gat yan yoyigit, “Pinjkop da Amin Kila Asak unun yis yombem. Minjat kinda da plaua idap madep kinda gat iktagildak. Yan anjakwan plaua unun kisisi paptan madep tawit.”

Yesu tilak genon dagin Pinjkop dakon gen yagit
(Mk 4.33-34)

³⁴ Gen morap unun Yesu da minjat amin kabi yoyigit unun tilak genon dagin yagit. Gen noman dima yoyin tenjenagit. Tilak gengin yoyigit. ³⁵ Yan anjakwan kombi gen kinda kalip yanji unun bami ton agit. Gen unun yan: “Nak da ji tilak gen dayikenj.

Yo kalipsi Pinjkop da miktim wasagit bisapmon pasili tawit da ae abisok ton unun do dayikenj.”

Jon yokwi pigaga kwonj dakon mibili yoyigit

³⁶ Yesu da minjat amin kabi madepsi yopmanjek yutnon wigakwan panjetni da Yesukon kinjek yan iyiwit, “Jon pigaga kwonj dakon tilak gen unun dakon mibili yanji nandano.”

³⁷ Iyinja yan yoyigit, “Jap yet tagi yopmandak amin unun Amin Dakon Monji. ³⁸ Pi unun on miktim. Anek

jap yet tagi unun Piŋkop da Amin Kila Asak da kagagwan ekwan miŋat amin kabiyu. Ae joŋ yokwi unun Yokwi Ami dakon miŋat amin kabiyu. ³⁹ Anek uwal joŋ tiŋtiŋagit unun Sunduk, ae jap pakpak bisap unun miŋtim da mudosak bisap madep. Ae jap bami pakpak pi monji unun Piŋkop dakon aŋelo kabini.

⁴⁰ “Amin da joŋ pilik kindapmon sosonj unudenj gin bisap mudok mudogikon yaŋ gin altokdisak. ⁴¹⁻⁴² Amin Dakon Monji unun aŋelo kabini yabekban unun da yo morap yokwi agak dakon yo paŋalon aŋ gat ae yokwi pakpak amin gat kisi Iyi Kila Asak da kagagwan baŋ pilik maba kindap tepmisi sosok unungwan pigikdaŋ. Pigi unungwan kunam tagek iyonj iyonj yaŋek egipdaŋ. ⁴³ Unun bisapmon amin kilegi kabi Datni da Amin Kila Asak da kagagwan gildat da tenŋeŋosok unudenj tenŋeŋaŋek egipdaŋ. Nak da gen yosot pakyaŋsi nandani.”

Money witjiŋbi dakon tilak gen

⁴⁴ Yesu da saŋbenek yaŋ yaŋit, “Piŋkop da Amin Kila Asak unun money kinam kinda witjiŋbi yombem. Amin kinda da money kinam kinda miŋtim kagagwan yipbi naŋ kaŋkwaŋ aeni aŋki sibigit. Anek but galak nandaneŋ yo kabini taŋ imgwit unun kisisi aminon yumaŋ naŋek unun dakon money baŋ unun miŋtim tim yumaŋ nagit.”

Kindiriŋ mani toŋsi dakon tilak gen

⁴⁵ Yesu da saŋbenek yaŋ yaŋit, “Ae Piŋkop da Amin Kila Asak unun money ilit amin kinda yombem. Unun amin yo tomni wikwisi wisij pindat do pi asak. ⁴⁶ Anek kindiriŋ kinda wagil mani toŋsi tomni wukwisi kinda kosok bisapmon kiŋ yo kabini taŋ imgwit unun kisisi

aminon yumanj nanjek unjun dakon monerji banj unjun kindirinj tagisi yumgut.”

Tap kilap simil simil yik dakon tilak gen

⁴⁷ Yesu da sarjberjek yanj yagit, “Aeno tilak gen kinda dayiko nandani. Pinjkop da Amin Kila Asak unjun tap kilap simil simil yik yombem. Amin da unjun yik pakbi idapgwan yipba pikwan tap kilap mibili mibili yikgwan pikwan. ⁴⁸ Pigi tujanba ilikba ilenikon wikwan yigek tap kilap kokwinikgarj. Tagi amin idap madepmon yopmanjek yokwi amin maba kwanj. ⁴⁹ Miktim dakon bisap mudosak bisapmon yanj gin altokdisak. Anjelo kabi da abinj amin yokwi amin kilegi da bikbigon ekwanj unjun timitdaj. ⁵⁰ Timigek maba kindap tebanon pigek unjungwan kunam tagek iyonj iyonj yanjek egipdaj.”

⁵¹ Yanj yanjek Yesu da panjetni yanj yoyigit, “Gen morap dayisat unjun dakon mibili nandaj mudonj bo dima?”

Yoyinban iyiwit, “O, nandaj mudomanj.”

⁵² Yanjba Yesu da yoyigit, “Gen teban dakon yoyinjet amin Pinjkop da Amin Kila Asak unjun dakon mibili kaluk nandanjek nandaj gadasak unjun yut kinda dakon ami yombem. Unjun amin yo kabi yopyop tamonikon kinj yo kalugi ae kalipmi kisi panjabinj amin yolisak.”

Nasaret amin da Yesu do kurak tanj imgwit

(Mk 6.1-6 ae Lk 4.16-30)

⁵³ Yesu unjun tilak gen morap yoyinj mudanjek unjun kokup yipmanjek ⁵⁴ iyi da kokupmon kigit. Unjudon Juda amin da muwut muwut yutnon wigi amin yoyinj degakwan tamtam yanjek yanj yawit, “Nandanj kokwin tagisi ae wasok tapmimi tonj agak dakon tapmim dukwan banj pagit? ⁵⁵ Unjun kisit kilda dakon monji. Menj unjun Maria,

ma? Ae padik padik kabini Jems, Josep, Saimon ae Judas, ma? ⁵⁶ Anek samini kabi bikbik ninon ekwan. Yo morap unun dukan timikgit?" ⁵⁷ Yan yanek kurak tan iminek nandaba pinban imgwit.

Yan nandek egakwa Yesu da yan yoyigit, "Kombi amin kinda iyi dakon kokupni ae diwatniyo da nandaba pinban iminakwa miktim diwarikon amin da nandaba wikwan iman." ⁵⁸ Amin unun dima nandan gadan imgwit, do Yesu unudon wasok tapmimi ton morapmi dima agit.

14

Erot da yanban Jon anakgwit

(Mk 6.14-29 ae Lk 3.19-20 ae 9.7-9)

¹ Kila amin madep Erot unun Yesu dakon gen bin nandek ² oman amin kabini yan yoyigit, "Jon Telagi Pakbi Sogok Amin unun kimoron da pidak, do wasok tapmimi ton agak unun dakon tapmim tan imisak."

³⁻⁴ Kalip Erot da padige Pilip dakon minatni Erodias tuwil pagit. Aban Jon da Erot yan iyigit, "Gak gen teban yapmanek padigigo dakon minatni tuwil pal. Unun tagi dima." Gen unun nandek Erot da obip amini yabekban kin Jon abidank nap teban nan waman dam tebanon yipgwit. ⁵ Erot unun Jon anakban kimotjak do nandagit, mani amin da Jon unun kombi amin kinda yan nandawit. Do amin do pasalek Jon dima anakgit.

⁶ Don Erot dakon altok altok bisap do nandek jap noknok awit bisapmon Erodias dakon gwi da kap aban Erot da karek nandaban yo madepsi agit. ⁷ Anek yan teban tok kinda anek yan iyigit, "Yo nido nayiki, tagi gabej." ⁸ Iyiban merji da gwi nandak nandak iban Erot

yanj iyigit, “Jon Telagi Pakbi Sogok Amin unjun dakon busunji idapmon yipmanj nabi.”

⁹ Gen yanj yanban Erot burikon jigi nandagit, mani amin jap nawit unjun da inamon yanj teban tok agit unjun do pasalek gen yagit dima kirinjikit. Obip amini yoyinban minjatjok da gen iyigit unjudej anjek ¹⁰ dam tebanon kinj Jon dakon busunji mandanj dagawit. ¹¹ Mandanj daganj idapmon yipmanj anabinj minjatjok unjun do iba anki meni do imgut. ¹² Anjakwan Jon dakon panjetni da kinj bumjotni abidanj anki wayikgwit. Wayigek kinj Yesu unjun dakon geni iyiwit.

Yesu da amin 5 tausen do jap yomgut

(Mk 6.31-44 ae Lk 9.10-17 ae Jon 6.1-13)

¹³ Yesu unjun Jon anjakba kimakgit dakon gen bin nandanjek iyi gin bot kinda abidanjek miktim amini minikon kigit. Kinjakwan minjat amin kabi madep Yesu unjudon kisak yanj nandanjek kokupni yopmanj yopmanj anjek pakbi idap ilenji nanj yol ankiwit. ¹⁴ Anjakwa bot unjun panji ilenikon agakwan Yesu pinj ilenikon wijek amin kabi madepsi pindak bupmi nandanjek sot amin panmilip agit. ¹⁵ Anjakwan pilindo panjetni da abinj Yesu yanj iyiwit, “Miktim amini minikon ekwamanj, ae gildat kili pigikdisak, do yoyinbi amin kabi madep kokup moninj moninj kinjek iyi do jap yumanj noni.”

¹⁶ Yanjba yanj yoyigit, “Nido kini? Disi jap yomgut.”

¹⁷ Yoyinban yanj yawit, “Ninon jap morapmi dima. Bret kisit kinda ae tap kilap bamori daganj tanj nimanj.”

¹⁸ Yanjba Yesu da yanj yoyigit, “Unjun nagon panjopni.”

¹⁹ Yanj yanjek amin morap jonj timon yitni do yoyigit. Anjek bret kisit kinda ae tap kilap bamot pabidanjek Kwen Kokup sinjanjek gisamikgit. Yanj anjek bret jokgalek panjetni do

yoban unun da amin do yomgwit. ²⁰ Yoba timik amin morap kisisi aripmisi nawit. Naŋba bret diwat tawit unun paŋdetni da simlba yik madepsi 12 kabi yaŋ tugawit. ²¹ Wili 5 tausen da jap nawit. Ae miŋat monjiyo jap nawit unun diŋa manjikbi.

*Yesu pakbi idapmon bamaŋ bamaŋ kigit
(Mk 6.45-52 ae Jon 6.16-21)*

²² Yesu paŋdet kabini boron wigek pakbi idap teri kind a unun da kalip wigini do yoyigit. Kiŋakwa Yesu miŋat amin kabi madep yoyiŋban kiwit. ²³ Yoyiŋban kiŋakwa iyi giŋ ileŋ kindakon bisit ak do wigigit. Wigi gildat piŋakwan iyi giŋ ileŋon egipgut. ²⁴ Yesu ileŋon egakwan paŋdet kabini boron da kiŋ dubak taŋakwa mirim da abiŋ bot tomnikon tidaŋakwan pakbi da madepsi tamaliŋakwan bot tobil tobil agit.

²⁵ Kili wisawisa do Yesu da pakbi idapmon bamaŋ bamaŋ kiŋ paŋdetni kabikon noman taŋ yomgut. ²⁶ Pakbi idapmon bamaŋ bamaŋ apban kaŋek paŋdetni si pasalgwit. Aŋek “Koŋ kind aabisak!” yaŋ yaŋek yaŋ tidawit.

²⁷ Yaŋ tidaŋakwa unudon giŋ Yesu da yaŋ yoyigit, “Ji si teban taŋek egipni. Nak naga abisat. Diŋa pasolni.”

²⁸ Yoyiŋban Pita da iyigit, “Amin Tagi, gaga abisal kaŋ, yaŋbi pakbi kwenon da bamaŋ bamaŋ gagon opbo.”

²⁹ Iyiŋban Yesu da yagit, “Kili op.” Yaŋ yaŋban Pita da bot yipmaŋek piŋ pakbi kwenon bamaŋek Yesukon kigit. ³⁰ Kiŋakwan mirim unun tebai aban kaŋ pasalek pakbi kagagwan timisok di piŋek yaŋ tidaŋek yagit, “Amin Tagi nak anpuluga!”

³¹ Yaŋ tidaŋban unudon giŋ Yesu da Pita abidaŋek yaŋ iyigit, “Gak nandaŋ gadatgo piŋipmi, nido but bamot asal?”

³² Yanj iyinban boron wigakwal mirim dagagit.
³³ Daganakwan boron yikgwit amin unun Yesu gawak iminek yawit, “Asisi, gak Pinjkop dakon Monji.”

Genesaret miktimon Yesu da sot amin morapmi panmilip agit

(Mk 6.53-56)

³⁴ Pakbi idap teri kinda Genesaret miktimon kinj ilenikon wigakwan ³⁵ unun miktim amin da Yesu kan nandanjo awit. Kan nandanjo anek Yesu abik dakon gen bin sanbenba miktim teri teri kigit. Kwan nandaneke sot amin kisisi panabin yopmanakwa ³⁶ sot amin da Yesu dakon paba pigik diwatni igayik do bisit tebai iyiwit. Igayiwit amin unun kilek tan mudawit.

15

Pinjkop dakon gen teban da babik dakon gen yapmandak
 (Mk 7.1-13)

¹ Parisi amin diwari gat ae gen teban yoyindet amin diwari gat Jerusalem kokup papmon da obinek Yesu yan iyiwit, ² “Nido pandet kabigo babik dakon gen teban yapmanek kisiri dima suganek jap non?”

³ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Ji Pinjkop dakon gen teban yipmanek babikji dakon gen pan-teban anek unun ban pan ekwan. Unun tagi dima. ⁴ Pinjkop da yan yagit, ‘Ji menj datyo dakon pinbi egek geni guramitni’ ae kinda gat yan yosok, ‘Amin kinda da menj datyo do gen yokwi kinda yosak kan, unun amin si anakba kimotjak.’

⁵ Mani ji da amin gulusun yoyin degek yan yoyan, ‘Menj datyo do nandaba wikwanek yo kabi unun do panpulugogi unun Pinjkop do paretne kan unun tagi’ ji da sun yan yoyan.

⁶ Ji yanj anjek babikji dakon gen teban guramigek Piŋkop dakon gen teban maba kisak. ⁷ Ji jamba but amin, Piŋkop da kombi amin Aisaia dakon nandak nandak antagap aban ji do gen yanjsi mandagit:

⁸ ‘Uŋun amin kabi gen kaga dagin nak man madep namaŋ, mani but dasi nak dima nandaŋ namaŋ.

⁹ Iyi dakon gen teban do, “On uŋun Piŋkop dakon gen” yanj yanjek amin yoyiŋ dekgan.

Nak gawak namaŋ uŋun koko yo isali asak.’ ”

Yo noknogi da amin dakon but dima anupbal asak

(Mk 7.14-23)

¹⁰ Yesu da miŋat amin kabi madep yanj ilikban apba yoyigit, “Gen dayiko mirak yopmanjek nandaba pisosak.

¹¹ Yo si nono pikwan uŋun do Piŋkop da nandaban yokwi dima asak. Mani gen yomaŋ uŋun do Piŋkop da nandaban yokwi tosok.”

¹² Yanj yanban paŋdetni da obiŋ yanj iyiwit, “Gen on yanjaki Parisi amin dakon but yokwi toŋ gak uŋun di nandisal, bo dima?”

¹³ Yanjba Yesu da yanj yoyigit, “Kwen Kokup Datno yo iyi dima kwaokgit uŋun gelimbil pilik mudokdisak. ¹⁴ Ji on amin do nandaba kik dima ani. On amin kosit yolik amin dabili mini yombem. Dabili mini kinda da notni kinda kosit yolisak kan, kisi bamot gapmakon mokdamal.”

¹⁵ Yanjban Pita da Yesu yanj iyigit, “Gak amin tilak gen yoyil uŋun dakon mibili tagi niyiŋbi nandaney?”

¹⁶ Yanjban Yesu da yanj yagit, “Jiyo kisi dima nandaŋ pison? ¹⁷ Jap morap nomaŋ uŋun kwasopninon pigeŋ kosiri naŋ abigisak. ¹⁸ Mani gen yokwi yomaŋ uŋun nandak nandakninon da wiŋ butnin paŋupbal asak. ¹⁹ Yo uŋun yanj do yosot: nandak nandak yokwi, amin dapba

kimot, yumabi anpak mibili mibili, kabo, topmon da gen pikon yopyop, ae yanba yokwi tok. ²⁰ Amin da unun anpak morap anakwa Pinjop da pindakban yokwi an. Mani ji kisitji dima suganek jap non unun da yokwi dima asak.”

Kenan miñat kinda Yesu nandan gadan ingut
(Mk 7.24-30)

²¹ Yesu kokup unun yipmanek Tair ae Saidon kokup bamot tomal unudon kigit. ²² Kin altanakwan Kenan miñat kinda unudon egipgut unun da abin yan tidanek yan yagit, “Amin Tagi, Dewit Dakon Monji, bupmi nandan nam! Gwano koj da madepsi anupbal asak.”

²³ Yanban Yesu da gen kobogi kinda dima iyigit. Anakwan pandet kabini da obinek Yesu yan iyiwit, “Miñat on yan tidanek jigi nimek noldak. Unun tagi dima. Iyinjbi kwan.”

²⁴ Yanba Yesu da yan yagit, “Pinjop da nak Israel amin sipsip kabini pasilbi unun banjin panpulugoken do yabekgit.”

²⁵ Yanban nandanek miñat da abin gawak iminek yan iyigit, “Amin Tagi, anpulugoki dosi nandisat!”

²⁶ Yan yanban Yesu da iyigit, “Miñat monjiyo dakon jap pinan do yomyomi mini.”

²⁷ Yanban miñat da yan iyigit, “Amin Tagi, bami yosol, mani pinan tewigi da tamokon da jap jimjim mon unun tagi non.”

²⁸ Yanban Yesu da nandanek yan iyigit, “O miñat, nandan gadatgo unun wukwisi. Yo nido yal unun yan gin altan gamdisak.” Yan iyinjakwan unudon gin gwi kilek tagit.

Yesu sot amin morapmi panmilip agit

²⁹ Yesu unjun kokup yipmanek Galili Pakbi idap da ileñikon kigit. Kineñk unjudon da ileñ kindakon pawigi yikgit. ³⁰ Pawigi yigakwan miñat amin kabi madepsi da sot amin morapmi pañapgwit. Kandapmi yokwi ae gireñikbi, dabili mini, amin kadim, ae sot mibili mibili toñ unjun Yesu da buron pañabiñ yopmanakwa pañmilip agit. ³¹ Añakwan kadim da gen yawit, ae kandapmi yokwi ae gireñikbi da kosit agipgwit, ae dabili mini da siñtawit. Amin da unjun pindagek Israel dakon Piñkop do tamtam yanek añkisiwit.

Yesu da amin 4 tausen do jap yomgut
(Mk 8.1-10)

³² Yesu da pañdet kabini yañ yoban apba yañ yoyigit, “On miñat amin kabiyo nin gat gildat kapbi egipmamañ. Kili japni kisi nañ mudañ, do nak bupmi nandañ yomisat. Jap dima yomiñek yabetno kini kañ, kosiron inam kimot añek mañ potdañ.”

³³ Yañban pañdetni da yañ iyiwit, “On miktim amini minikon bret morapmi dukon bañ on miñat amin morapyo yomno noni?”

³⁴ Yañba yoyigit, “Jikon bret niañ da toñ?”

Yañban yawit, “Ninon bret 7 ae tap kilap moniñgok bamorisok dagin tañ nimañ.”

³⁵ Yañ yañakwa Yesu da miñat amin kabiyo madep miktimon pañiñ yitni do yoyigit. ³⁶ Yoyiñban yigakwa Yesu da bret 7 kabi gat ae tap kilap gat timik Piñkop ya yañ iyineñk pudañ pañdetni do yoban unjun da amin do yoba nawit. ³⁷ Kisi aripmisi nañba jap diwat tawit unjun pañdetni da timigek yik madepsi 7 kabi simiñlgwit. ³⁸ Wili 4 tausen da jap nawit. Ae miñat monjiyo jap nawit unjun dima manjikbi.

³⁹ Yesu unun miñat amin kabi madepsi yoyinban kinjakwa iyi boron wigeke Magadan tet do kigit.

16

Yesu da wasok tapmimi toñ asak do iyiwit

(Mk 8.11-13 ae Lk 12.54-56)

¹ Parisi amin ae Sadyusi amin diwari da Yesu ankwel do anek opgwit. Asi Pinƙop dakon pi nañ asak bo dima yañ do wasok tapmimi toñ kinda aban koni do iyiwit. ² Iyinba yoyigit, “Gildat pigik do anakwan ji yañ yon, ‘Kwen gami asak, do anwa bisap tagisi.’ ³ Ae wisa dagokdosi ji yañ yon, ‘Gikwem pili ae kwen gami asak, do sikak mirimyo akdisak.’ Ji gildat wisayo pindagek kokwin tagisi an, mani abisok bisap ekwaman unun kanek kokwin tagi dima an. ⁴ Amin on bisapmon ekwan unun amin yokwisi gin. Pinƙop dakon pi nañ asat yañ nandak do wasok tapmimi toñ kinda kok do yon. Mani kinda dima kokdañ. Kombi amin Jona dakon tilak nanƙin kokdañ.”

Yañ yoyinƙe yopman kigit.

Parisi ae Sadyusi amin dakon yis dakon tilak gen

(Mk 8.14-21)

⁵ Yesu gat pañdetni gat pakbi idap teri kinda kiwit bisapmon pañdetni bret do inƙanek kiwit. ⁶ Yañ aba Yesu da yañ yoyigit, “Ji Parisi gat ae Sadyusi amin gat unun dakon yis do pakyansi kan kimotni.”

⁷ Yañban notni yoyin yoyin anek yañ yawit, “Ninon bret mini unun do bo yosok?”

⁸ Gen unun yañba Yesu burikon da pindak nandanƙo anek yañ yoyigit, “Ji nido ninon bret mini yañ yon? Ji nandanƙo gadatji pisipmi! ⁹ Ji butji sigin pakyansi dima

nandan pison, ma? Nak bret 5 kabi ban amin 5 tausen do yobo nanakwa diwari yik morapmi similba tugawit ji unun do si in-ton? ¹⁰ Ae bret 7 kabi ban amin 4 tausen do yobo nanakwa diwari yik morapmi similba tugawit ji unun do si in-ton? ¹¹ Nak bret do yat yan nandan, ma? Dima. Ji Parisi gat ae Sadyusi amin gat dakon yisni do pakyanji kan kimotni, nak unun do dayit.”

¹² Yan yanban nandanek buri pisawit. Bret dakon yis do dima yosok, Parisi gat ae Sadyusi amin gat dakon yoyin-detni toptopmi do kan kimotnen do yosok yan nandawit.

Pita da Yesu dakon mibili yan ten-ten-agit

(Mk 8.27-30 ae Lk 9.18-21)

¹³ Yesu Sisaria Pilipai kokup pap ankapmat anek pan-detni yan yoyigit, “Amin da Amin Dakon Monji do namin amin kind a yan yon?”

¹⁴ Yanban iyiwit, “Diwari da Jon Telagi Pakbi Sogok Amin yan yon, ae diwari da Elaija yan yon, ae diwari da kombi amin Jeremaia, bo kombi amin nyaknywari kind a yan yon.”

¹⁵ Yanba Yesu da yan yoyigit, “Ae disi nak do namin yan yon?”

¹⁶ Yan yoyinban Saimon Pita da yan iyigit, “Gak Kristo, Pin-kop egip egipmi ton unun dakon Monji egisal.”

¹⁷ Yanban Yesu da yan iyigit, “Saimon, Jon dakon monji, gak kisik kisik tagi abi. Gen yal unun mi-ktim amin kind a da dima goligit. Kwen Kokup Dat da iyi goligit. ¹⁸ Nak yan gayisat, mango unun Pita. Anakwan tip unun da kwenon panmuwukbi kabino pan- muwuk yopbo Tipdom dakon tapmim da aripmi dima pabin yopmanakwan toktogisi tan

anj anj kikdisak. ¹⁹ Pinjkop da Amin Kila Asak unjun dakon yoma witdal gabenj. Gen miktimon yanj anteban abi, Kwen Kokupmon Pinjkop da yanj gin yanj anteban asak. Ae gen miktimon yanj witdalbi, Kwen Kokup-mon Pinjkop da yanj gin yanj witdaljak.”

²⁰ Yanj yanjek Yesu da panjetni dima yoni do kirinjik yominjek yanj yoyigit, “Nak Kristo egisat unjun amin kinda dimasi iyini.”

Yesu kimot bisapni kwanj tanjakwan panjetni da iyi dakon anjak ani do yoyinj dekgit
(Kilapmi 16.21–20.34)

Kimagek pidosak unjun dakon but piso yagit
(Mk 8.31–9.1 ae Lk 9.22-27)

²¹ Unjun bisapmon Yesu da wasanjek yo noman tanj imdanj unjun do panjetni yoyinjek yanj yagit, “Nak Jerusalem kokup papmon kinjek kila amin, ae mukwa sogok amin dakon amin madep kabi, ae gen teban yoyinjdet amin unjun da yo yokwisi anj naminjek nikba kimotdisat. Anjek gildat kapbi anjakwan Pinjkop da aban pidokdisat.”

²² Yanjban Pita da unjun gen nandanjek Yesu ilerjikon anjki tebai yanj iyigit, “Amin Tagi! Unjun yo morap dimasi altanj gamni!”

²³ Yanjban Yesu da Pita yanj iyigit, “Sunduk gak nepmanj det! Kosit sopsop dima anjam. Gak Pinjkop dakon nandak nandak nanj dima yoldal, gak amin dakon nandak nandak nanj yoldal.”

²⁴ Yanj yanjek Yesu da panjetni yanj yoyigit, “Amin kinda nak nol do nandisak kanj, unjun amin iyi dakon galaktok morapni kisi yopmanj mudanjek tilak kindapni guramigek nak noljak. ²⁵ Amin kinda iyi dakon yiyitni tagisi tosak

do nandarek pi madep asak kaŋ, egip egipni pasil imjak. Mani amin kinda nak do nandarek egip egipni do nandaban yo madep dima asak kaŋ, unun amin egip egip dagok dagogi mini abidosak. ²⁶ Amin kinda da miŋtim dakon yo morap paŋ egakwan egip egipni pasiljak kaŋ, unun yo morap da niaŋ aŋek anpulugoni? Bo egip egipni aeni abidok do tomni ninaŋ yumjak? ²⁷ Amin Dakon Monji unun Datni dakon tilimni gat ae aŋelo kabini gat apdisak. Unun bisapmon miŋat amin morapyo anpakni awit unun da aripmon tomni yomdisak. ²⁸ Nak asisi dayisat, on akgar kabikon da di dima kimagek egakwa gin Amin Dakon Monji unun kila amin madep mani parek apban kokdaŋ.”

17

Yesu dakon giptimi kulabik agit

(Mk 9.2-13 ae Lk 9.28-36)

¹ Gildat 6 kabi mudarakwa Yesu da Pita, Jems ae padige Jon yoyinban bunon yolba ileŋ dubagi kindakon pawigi iyi gin egipgwit. ² Ilenon egek kanakwa Yesu dakon giptim njwakwarisi agit. Anakwan tomno dabilniyo gildat da yaŋ tenŋenagit. Ae imalniyo kisi kwakwagisi ae tenŋenini tonŋi agit. ³ Yaŋ aban kanakwa Moses gat Elaija gat altanbal Yesu gat gen yaŋ nandatyo aba pindakgwit.

⁴ Yaŋ anakwa Pita da Yesu iyigit, “Yoyinŋdet, nin idon egip do tagisi nandamaŋ. Gak da tagi yaŋ nandabi kaŋ, nak da yut kabeŋ kapbi abeŋ. Kinda gak do, kinda Moses do ae kinda Elaija do abeŋ.”

⁵ Pita da gen yanakwan gin gikwem tenŋenini madep da piŋ ilimik yomiŋakwan gen kinda unjungwan da yaŋ

16:26: Mt 4.8-9

16:27: Kap 62.12; YT 24.12; Mt 25.31; Ro 2.6; PA 22.12

17:2: 2Pi 1.16-18

17:5: GT 18.15; Kap 2.7; Ais 42.1; Mt 3.17; Mk 1.11; Lk

noman tagit, “Uñun Monjino, but dasi galak tarj imisat, ae uñun do nandabo wagil tagisisi asak. Ji geni nandani.”

⁶ Panđetni gen uñun nandanej miktimon manj pagek madepsi pasal nimnimikgwit. ⁷ Yarj aba Yesu da abinj giptimikon witjinej yarj yoyigit, “Ji dima pasalek pidabit.”

⁸ Yarj yarjban pidanj kwen sijtanek amin bamot dima pindakgwit, Yesu nanjin kawit.

⁹ Ilenon da tobil pinek Yesu da yarj yoyigit, “Yo uñun pindanj uñun dakon gen amin kinda dima iyini. Anakwa Amin Dakon Monji kimoron da pidosak uñun bisapmon tagi yoyini.”

¹⁰ Panđetni da Yesu yarj iyiwit, “Gen teban yoyinđet amin da gen kinda yarj yonj, ‘Elaija mibiltok abinjakan Kristo uñun buñon apjak.’ Gen uñun nido yonj?”

¹¹ Iyinja Yesu da gen kobogi yarj yoyigit, “Gen uñun bami yonj. Elaija da abinj yo morap panjaluk akdisak. ¹² Mani Elaija kili apgut, aban amin da dima karjba pisagit, do galaktokni yolek yo yokwi mibili mibili anj imgwit. Ae Amin Dakon Monji ununyo kisi yo yokwi mibili mibili yarj gin anjmdanj.”

¹³ Yarj yarjban panđetni da Jon Telagi Pakbi Sogok Amin do yosok yarj nandaba pisagit.

Yesu da monji kinda konni yol imgut

(*Mk 9.14-29 ae Lk 9.37-42*)

¹⁴ Yesu gat panđetni kapbi gat ilenon da pinj minjat amin morapmi muwukgwit kabikon kinakwa amin kinda da abinj Yesu da buron gawagek yarj iyigit, ¹⁵ “Amin Tagi, gak monjino do bupmi nandanj ibi! Uñun bisap morapmi tebaisi nimnimigek jigi tepmiyo madepsi pasak. Anjek bisap morapmi kindapmon mosok bo ae pakbi kagagwan

marj pigisak. ¹⁶ Nak panjet kabigokon anjiko anmilip ak do antidok ayin.”

¹⁷ Yanban Yesu da yan yagit, “Ji nandan gadatji mini amin, ji anpakji yokwisi. Nak bisap nian da ji gat egek jigisi guramik daben? Monji unun nagon anopgut!” ¹⁸ Yan yoyinban anopba Yesu da kon unun gen tebaisi iyinban win abiginakwan unun bisapmon gin monji unun kilek tagit.

¹⁹ Anakwan don panjetni iyi gin obin Yesu yan iyiwit, “Nin nido kon unun yol do antidok aman?”

²⁰⁻²¹ Yanba yan yoyigit, “Ji dakon nandan gadatji unun pisipmisi, yan do anek antidok ayin. Nak asisi dayisat, ji dakon nandan gadatji unun monjisisok, mastat yet yombem tar damisak kan, ji kabap on iyinba tuwil ki timi kindakon tagi kisak. Ae pi morap kisi tagi ani.”

²² Yesu panjetni gat Galili miktimon muwugek yan yoyigit, “Amin Dakon Monji amin da uwal da kisiron yipba ²³ unun da anakba kimotdisak. Anakwa gildat kapbi anakwan Pinkop da kimoron nan aban pidokdisak.” Gen unun yanban nandanek bupmisi nandawit.

Yesu Telagi Yut Madep do takis yomgut

²⁴ Yesu gat panjetni gat Kapaneam kokupmon kin altanakwa Telagi Yut Madep dakon takis timit timit amin da Pitakon kin yan iyiwit, “Yoyinjetgo Telagi Yut Madep do takis yopmandak bo dima?”

²⁵ Yanba Pita da yagit, “O, yopmandak.”

Pita da yan yoyinek yutnon wigi gen kinda dima yanakwan Yesu da kalip yan iyigit, “Saimon gak nian nandisal? On miktimon kila amin madep madep takis timikgan,

uñun takis namin da yopmanğar? Iyi dakon monjini da bo amin ñwakñwari da yopmanğar?”

²⁶ Yarban Pita da yagit, “Amin ñwakñwari da yopmanğar.”

Yarban iyigit, “Yarndo, iyi dakon monjini da takis dima yopmanğar. ²⁷ Mani nin takis dima yopneñ kar, uwal añnimdañ. Do gak pakbi idapmon kiñ nap yipbi pikwan tap kilap mibiltok añañjak uñun da gen kagakon moneñ kinda tañban kokdisal. Uñun moneñ nañ nit do Telagi Yut Madep do takis yopbi.”

18

Mibiltok amin egip egip dakon gen

(Mk 9.33-37 ae Lk 9.46-48)

¹ Uñun bisapmon pañdetni da Yesukon kiñek yañ iyiwit, “Piñkop da Amin Kila Asak da kagagwan namin da amin diwari yapmañek man madepni toñ?”

² Yarba Yesu da amin moniñ kinda iyinban opban pañdetni da bikbigon yipban agakwan ³ yañ yoyigit, “Nak asisi dayisat, ji kulabik añek amin moniñ da tilagon dima egipni kar, ji Piñkop da Amin Kila Asak da kagagwan dima egipdañ. ⁴ Amin kinda iyi do nandaban piñakwan amin moniñ da tilagon egipjak kar, uñun amin Piñkop da Amin Kila Asak da kagagwan man madepni toñ. ⁵ Ae amin kinda da amin moniñ oden kinda nak nandañ gadañ namineñ egakwan añpulugosok kar, uñun amin nak nañ añpulugosok.”

⁶ Yesu da sañbeñek yañ yagit, “Amin kinda da amin moniñ kinda nak nandañ gadañ namineñ egakwan yokwi asak do yabetjak kar, uñun dakon kobogi yokwisi. Yabet

dima anjakwan amin da wit misinjit tip madep tegikon wamanj maba tap ilarigwan pige kimojak kanj unun tagi.

⁷ “Miktimon amin ekwan, awa! Amin diwari da yok-wikon depdan. Mani yokwi ani do yabetdan amin, awa!

⁸ “Kisitgo bo kandapgo da yokwi aki do gayinban kanj, mandan daganj mabi kisak. Gwinimbil egek Tipdomon kindap tebanon pigiki yanj do kisitgo bo kandapgo mandan daganjek tagapmi egip egip dagok dagogi mini do amin aki. ⁹ Ae dabilgo da yokwi aki do gayisak kanj, pilik mabi kisak. Gwinimbil egek Tipdomon kindap tebanon pigiki yanj do dabilgo kindap piligek tagapmi egip egip dagok dagogi mini do amin aki. ¹⁰⁻¹¹ Ji kanj kimotni. Amin moninj dakon aneloni Kwen Kokupmon Pinjokop da injamon toktogisi ekwan. Do amin moninj do nandaba yo isali dima ani.”

Sipsip pasilbi dakon tilak gen

(Lk 15.3-7)

¹² Yesu da sanjenek yanj yagit, “Ji nianj nandan? Amin kindap sipsipni 100 kabikon da kindap pasiljak kanj, nianj asak? Kanj 99 kabi ilen obakon yopban jap nanjek egakwa kalonji pasiljak unun wusik do kisak.

¹³ “Nak asisi dayisat, sipsipni kanj kwosak bisapmon but galak madepsi nandakdisak. 99 kabi dima pasilgwit unun do tagi nandisak. Mani kalonji pasiljak nanj kanj kwokdisak unun do kisik kisik madepsi nandakdisak. ¹⁴ Yanjin Kwen Kokup Datji da amin moninj kindap pasiljak do dima galak toso.”

Not yokwi aban anmilip ak dakon gen

¹⁵ Yesu da sanjenek yanj yagit, “Notgo kindap yokwi angaban kanj, kinj kanjbi disilgin gen unun yanj anmilip ak do pi anjil. Gengo nandan yawokban kanj notgo abidanji

gagakon apjak. ¹⁶ Mani gengo dima nandan yawokban kaŋ, amin kaloŋi bo bamori yaŋ timikbi kini.

‘Yaŋ aŋek ji amin bamori bo kapbi da gen uŋun tagi aŋteban ani.’

¹⁷ Uŋun amin kapbi dakon gen dima nandisak kaŋ, kiŋ paŋmuwukbi kabikon mibilni yoyini. Aŋek paŋmuwukbi kabi dakon gen dima nandisak kaŋ, uŋun amin yokwisi asak. Uŋun amin do Piŋkop dima nandan iman amin ae takis timit timit amin yaŋ nandan imni.

¹⁸ “Nak asisi dayisat, gen miktimon yaŋ aŋteban asal, Kwen Kokupmon Piŋkop da yaŋ gin yaŋ aŋteban akdisak. Ae gen miktimon yaŋ witdaldal, Kwen Kokupmon Piŋkop da yaŋ gin yaŋ witdaldisak.

¹⁹⁻²⁰ “Nak saŋbenek yaŋ dayisat, on miktimon amin bamori bo kapbi nak da manon da muwutni kaŋ, nak bikbiknikon egipber, do but kaloŋ aŋek yo kinda do bisit yoni kaŋ, Datno Kwen Kokup egisak uŋun da tagi damjak.”

Pi monji bupmini mini dakon tilak gen

²¹ Uŋun bisapmon Pita da abiŋ Yesu yaŋ iyigit, “Amin Tagi, notno kinda da yokwi aŋnaban kosiri niaŋ da yokwini yopmaŋ ibeŋ? Kosiri 7 kabi bo niaŋ?”

²² Yaŋban Yesu da yaŋ iyigit, “Nak yaŋ gayisat, yokwini kosiri 7 kabi dima, yokwini yopmaŋ ibi kosiri 77 kabi yaŋ asak.

²³ “Nandani, Piŋkop da Amin Kila Asak uŋun yaŋ. Kila amin madep kinda pi monjini da goman aŋ imgwit, uŋun gomani paŋkilek ak do nandagit. ²⁴ Wasaŋek gomani paŋkilek aŋakwan amin kinda aŋaŋ opgwit. Uŋun amin goman moneŋ 50 milion danari. ²⁵ Mani goman uŋun sopsop dakon moneŋ uŋun da aripmon dima taŋ imgut.

Matyu 18:26 71 Matyu 18:35

Do kila amin madep da unjun amin gat gwakni gat oman amin egakwa tomni do amin da monej iba gomani sopjak do yagit. Ae yo morapni yumañ nañ mudañek unjun dakon monej bañ goman sopjak do amin tagini da gen tebai yagit.

²⁶ “Oman monji gen unjun nandañek amin tagi ñwakbeñ añ imiñek bisit tebai yañ iyigit, ‘Butgo yawori tanjakwan egaki don gomango kisisi sopbeñ.’ ²⁷ Yañ yañban amin tagini da bupmi nandañ imiñek goman madepni yipmañ imiñakwan isal kigit.

²⁸ “Añakwan oman monji unjun wanga piñi pi isalni kinda unjun goman monej 10 danari tañ imgut unjun kagit. Kañek tegikon tebai abidañek gen tebai yañ iyigit, ‘Gomano agil unjun pañop!’

²⁹ “Pi isalni unjun geni nandañek ñwakbeñ añ imiñek bisit tebai yañ iyigit, ‘Butgo yawori tanjakwan egaki don gomango gabeñ.’

³⁰ “Mani geni dima nandañek pi isalni abidañ añki dam tebanon yipmañek gomani imiñek don wanga piñak do yagit. ³¹ Añakwan pi isalni diwari da kañek buri yokwi tañba kiñ amin taginikon yo unjun agit do iyiwit.

³² “Yañba nandañek amin tagi unjun da oman monji unjun iyinban opban yañ iyigit, ‘Gak pi monji yokwi. Gak bisit tebai nayinbi gomani kisisi yipmañ gamit. ³³ Nak da bupmi nandañ gamit, gak nido pi isalgo do bupmi yañ gin dima nandañ imil?’ ³⁴ Yañ yañek japmi nandañek obip amini yañ yoyigit, ‘Ji añañba tepmi nandañek gomano kisisi sopban don yipbo kisak.’ ”

³⁵ Tilak gen on dakon wasipmi do Yesu da sañbeñek yañ yagit, “Yañgin notji da yokwi añañba yokwi yopyop but

dasi nandarjek dima ani kanj, Kwen Kokup Datno da yo jigi yanj gin anj damdisak.”

19

Yesu da minjat panjkwinit dakon gen yagit

(Mk 10.1-12 ae Lk 16.18)

¹ Yesu gen unjun yanj mudarjek Galili miktim yipmanjek Jodan Pakbi teri kinda Judia miktimon kigit. ² Kijakwan minjat amin kabi madepsi da yol ananj kijakwa Yesu da sot amin morapmi panjmilip agit.

³ Anjakwan Parisi amin diwari da Yesukon abinj anjke-walek yanj iyiwit, “Nin da gen tebanon nianj tosok? Amin kinda da minjatni galak toknikon tagi kwinitjak, bo dima?”

⁴ Yanba Yesu da yanj yagit, “Ji Pinjkop da papiakon gen kinda tosok unjun dima manjinj kawit? Unjun yanj tosok, ‘Wasok wasogikon Pinjkop da amin wasanjek minjat ae wiliyo kisi wasagit.’

⁵ Wasanjek yanj yagit, ‘Wili da merji datniyo yopmanjek minjatni gat muwukbal giptim kalonji anjil.’

⁶ Gen yanj tosok, do amin wam da bamori dima, giptim kalonji amal. Unjun do Pinjkop da minjat wili kili panjmuwukgit, do amin da dima panjwasekdo.”

⁷ Yanj yanban Parisi amin da iyiwit, “Yanj kanj ae mibili nido Moses da gen teban kinda yanj mandagit? Gen unjun yanj: ‘Amin kinda minjatni kwinit do kanj, minjat panjkwinit papia kinda mandanj iminjek kwinitjak.’”

⁸ Yanba Yesu da yagit, “Moses unjun but tebanji do anjek gen teban unjun mandagit. Mani wasok wasogikon minjat panjkwinit dakon kosit unjuden kinda dima tagit.

⁹ Yanj dayisat, amin kinda minjatni yumabi dima anjakwan

19:4: WW 1.27; 5.2 **19:5:** WW 2.24; Ep 5.31 **19:7:** GT 24.1-4; Mt 5.31

19:9: Mt 5.32; 1Ko 7.10-11

kwinigek miñat kaluk pasak kañ, unun wili iyi yumabi asak.”

¹⁰ Pañdetni da gen unun nandajek yañ iyiwit, “Yañ kañ miñat eyo dima anjek egipdo.”

¹¹ Yañba Yesu da yañ yoyigit, “Amin diwari Piñkop da pañpuluganjakwan miñat dima pañek tagi egipni. ¹² Ae amin diwari unun giptimni yokwi da altoñ, ae diwari amin da yabi pabi, ae diwari Piñkop da Amin Kila Asak dakon pi do nandajek egip egipni parekgañ, yañ do anjek miñat dima pañ. Gen on abidok do nandañ amin unun tagi abidoni.”

Yesu da amin moniñ yopba iyikon opni do yagit

(Mk 10.13-16 ae Lk 18.15-17)

¹³ Unun bisapmon amin da miñat monjiyoni Yesu da kisitni kwenikon wutjiñek bisit anyomjak do pañopgwit. Pañopba pañdetni da dima pañopni do tebai yoyiwit.

¹⁴ Yañ aba Yesu da pañdetni yañ yoyigit, “Miñat monjiyo yopba nagon apgut. Dima kirinik yomni. Piñkop da Amin Kila Asak unun amin miñat monjiyo da tilagon ekwan unuden amin dakon.” ¹⁵ Yañ yañek kisitni miñat monjiyo da kwenon wutjiñek don unun kokup yipmañ kigit.

Monji gimonj kinda yoni morapmi da Yesu yol do yagit

(Mk 10.17-31 ae Lk 18.18-30)

¹⁶ Bisap kindakon amin kinda da Yesukon obiñek yañ iyigit, “Yoyiñdet, nak ni anpak tagi kinda nañ anjek egip egip dagok dagogi mini abidoker?”

¹⁷ Yañban yañ iyigit, “Gak anpak tagi do nido nayisal? Amin Kalonji gin unun tagisi. Gak Piñkop dakon gen teban guramigek egip egip dagok dagogi minikon tagi kiki.”

¹⁸ Yañban iyigit, “Gak ni gen teban do yosol?”

Yarban Yesu da iyigit,
 “Amin dima dapba kimotni,
 minjat eyo kili abi ji yumabi dima ani,
 yo kabo dima noni,
 top gen yarjek amin notji yum dogin gen pikon dima
 yopni,

¹⁹ meñ dat do nandaba wukwanek geni guramitni,
 ae gaga do but dasi niañ galak tosol, unjudeñ gin amin
 do but dasi galak tañ yobi.”

²⁰ Yarj yarban monji gimorji da yarj iyigit, “Nak unun
 gen teban morap guramik mudosot. Mani yo kinda gat
 ninanji añek egip egip dagok dagogi mini abidoken?”

²¹ Yarban Yesu da yarj iyigit, “Gak kilegisi egip do
 nandisal kañ, kiñ yo morapgo yumañ nañek unun dakon
 moneñ bañ yoni mini amin do yobi. Yarj añaki yo tagisi
 Kwen Kokupmon tañ gamdisak. Yarj añek abiñ nak nol.”

²² Amin unun yoni morapmi tañ ingwit, do gen unun
 nandañ buri jik tañban si kigit.

²³ Kijakwan Yesu da pañdetni yarj yoyigit, “Nak asisi
 dayisat, yoni morapmi amin unun Piñkop da Amin Kila
 Asak da kagagwan pigik do antidok akdañ. ²⁴ Asisi, bit
 madepsi kamel unun da imal bupbup da kosit gwagagon
 aripmi dima pigigi asak. Mani unun yapmañek yoni
 morapmi amin unun Piñkop da Amin Kila Asak unun da
 kagagwan aripmi dimasi pigigi asak.”

²⁵ Yarban pañdetni nandañ wiripdagek yarj yawit,
 “Yarj kañ namin amin da egip egip dagok dagogi mini
 abidosak?”

²⁶ Yarba Yesu da pañdet kabini pindagek yarj yoyigit,
 “Amin iyi aripmi dima ani, mani Piñkop da yo morap ak
 do tagi asak.”

²⁷ Yanban Pita da Yesu gen kinda yan iyigit, “Nin yo morap yopmanek gak nan gin gol awilgaman. Do nin yo ni ban timitne?”

²⁸ Yanban Yesu da yan yoyigit, “Nak asisi dayisat, yo aeni kalugi mudoni unun bisap madepmon Amin Dakon Monji man madep panek kila amin madep yityit tamoni tilimi ton unudon yitdisak. Anakwan ji nak nolgan amin unun bisapmon kila amin madep tamo 12 kabi unudon yigek Israel amin kabi 12 dakon gen kokwin kila agak pi akda. ²⁹ Amin morap nak do nandane yutni, notni, sami, merji, datni, miyat monjiyoni, ae jap pini yopman detni, unun yo morapni kosiri 100 yan timik timik akda. Yan anek egip egip dagok dagogi mini abidokda. ³⁰ Mani amin morapmi abisok mibiltok ekwan unun da bujon amin akda. Anakwa amin morapmi abisok bujon ekwan unun da mibiltok amin akda.”

20

Wain pi dakon tilak gen

¹ Yesu da sanbenek yan yagit, “Pinkop dakon Amin Kila Agakni unun yan. Amin kinda miktimni morapmi. Unun amin wisa dagokdosi kin pi monji wain pinikon pi ani do timikgit. ² Gildat kalonji do monej 1 danari timitni do yoyinban but kalon aba wain pinikon yabekban kiwit.

³ “Kinakwa timi di egi 9 kilok anakwan pi ami kin makeron amin diwari isal ekwa pindagek ⁴ yan yoyigit, ‘Jiyo kisi wain pinokon kin pi anakwa pi ani da aripmon monej daben.’ Yanban nandane wain pinikon kiwit.

⁵ “Kinakwa don gildat binap aeni makeron kin di gat timikgit. Aeni 3 kilok kin yan gin pi monji di gat timikgit.

⁶ Anek egi pilindosi kin amin diwari isal agakwa pindagek yan yoyigit, 'Ji nido gildat daman pini mini isal ekwan?'

⁷ "Yanban gen kobogi yan iyiwit, 'Amin kinda da nin pi dima nimik.'

"Yan yanba pi dakon ami da yan yoyigit, 'Ji kisi kin wain pinokon pi ani.'

⁸ "Yan yoyinek egi pilin pilindo pi ami da kin pi monji dakon kila amin yan iyigit, 'Pi monji yan pan-muwugek monejni yobi. Bujonsi abej unudon da wasanek yominjaki wigi mibiltok abej unudon dagosak.'

⁹ "Yan pan muwugek pi monji pilindosi abej unun do monej 1 danari yominj yominj agit. ¹⁰ Yan aban karek pi monji mibiltok apgwit unun nin da monej madep timitdaman yan nandawit. Mani dima, kisi morap monej 1 danari gin timik timik awit. ¹¹ Mibiltok abej amin unun monej 1 danari timigek pi unun dakon ami do nandaba yokwi tanban ¹² yan iyiwit, 'Nin wisa dagokdosi abinj pi anapno gildat da madepsi nindajakwan pilin tosok. Bujonsi abej unun bisap pisipmisok pi ayinj, do nido monej tilak kalonji kongin nimisal?'

¹³ "Yan yanba nandaneke amin tagi da pi monji kinda yan iyigit, 'Not, nak da gak yokwi kinda dima angamit. Nak monej 1 danari gabej do gayiko gaga but kalonj al. ¹⁴ Do gak monejgo abidaneke ki. Naga da galaktogon amin bujon abej unun gat monej tilak kalonjikon damisat. ¹⁵ Unun nak dakon yo. Naga dakon galaktok yolek monejno tagi kokwinik dabej. Nak amin do yo tagisi anapbo gak nido nandaba yokwi tok asal?'"

¹⁶ Yan yanek Yesu da wasip do yan yagit, "Yanjin bujon amin da mibiltokdan, anakwa mibiltok amin da bujon amin akdan."

Yesu kimotjak do yanban kosiri kapbi agit

(Mk 10.32-34 ae Lk 18.31-33)

¹⁷ Yesu Jerusalem kokup papmon kinjek panjetni 12 kabi timikban iyi gin kosiron kinjek yan yoyigit, ¹⁸ “Nin abisok Jerusalem kinapno amin da Amin Dakon Monji mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae gen teban yoyijdet amin unun da kisiron yipdan. Yan anjek gen pikon yipmanjek kimotjak do yan dagok akdan. ¹⁹ Yan dagok anjek Amin Iwaktjwari Kabi da kisiron yipdan. Yipba unun da toptopmon da man madep iminjek, baljanjek tilak kindapmon anjakba kimotdisak. Kimagek gildat kapbi anjakwan Pinkop da kimoron nan aban pidokdisak.”

Jems gat Jon gat man madep pak do yagimal

(Mk 10.35-45)

²⁰ Yan yanakwan Sebedi dakon monji bamot gat meni gat Yesukon kin altanek meni da njwakben anjek Yesu da yo kinda an yomjak do iyigit.

²¹ Iyiban Yesu da yan iyigit, “Nak da ninan aber do nandisal?”

Iyiban yan yagit, “Gak kila amin madep egipbi bisapmon on monji bamotno man madep panjek kinda da gak da amin tet do ae kinda da gwanden tet do yitjil do yan dagok anyobi do nandisat.”

²² Yanban Yesu da monji bamot yan yoyigit, “Jil gen unun yomal dima nandan pisanek yomal. Nak da tepmi madep pakdisat unun tagi panjil?”

Yanban iyigimal, “Tagi panden.”

²³ Yan yanbal Yesu da yoyigit, “Unun asi, tepmi pakdisat unun pakdamal. Mani namin da nak da amin tet do ae gwanden tet do yitjak, unun nak da aripmi dima yan

dagokerj. Tamo unun Datno da amin kili manjiŋ yopgut unun dakon.”

²⁴ Paŋdetni 10 kabi gen unun nandanek amin bamot unun do butjap nandawit. ²⁵ Yan nandanakwa Yesu da yoyinban opba yan yoyigit, “Ji Amin ņwakŋwari Kabi dakon kila amini dakon mibili disi nandan. Unun iyi do nandaba wukwanek miŋat amin kabiyoni da geni guramik kimotni do nandan. ²⁶ Mani unun dakon anpak unun jikon dima tosak. Jikon da amin kinda amin tagi man pak do nandisak kaŋ, unun amin oman aminji egek amin tagi man pasak. ²⁷ Amin kinda jikon da mibiltok amin egip do nandisak kaŋ, unun amin miŋat amin morap dakon oman amini egek mibiltok amin asak. ²⁸ Amin Dakon Monji unun yan gin kili agit. Amin da oman an tyuimni do dima pigit. Iyi miŋat amin morap paŋpulugokdo, ae iyi dakon giptimnan paregek yuman naŋ yop do pigit.”

Yesu da amin dabili mini bamori paŋmilip agit

(Mk 10.46-52 ae Lk 18.35-43)

²⁹ Yesu gat paŋdetni gat Jeriko kokup pap yipman degakwa miŋat amin kabiyi madepsi da yolgwit. ³⁰ Kiŋakwa kosit ilerŋon dabili mini amin bamori yikgimal. Yigakwal amin da “Yesu abisak” yan yanba nandanek madepsi yan tidanek yan yagimal, “Amin Tagi, Dewit Dakon Monji, bupmi nandan nim!”

³¹ Yan tidanbal amin kabi madepsi da dima yan tidonjil do yanŋop anjomgwit. Mani madepsi sigin yan tidanek yagimal, “Amin Tagi, Dewit Dakon Monji, bupmi nandan nim!”

³² Yan tidanbal Yesu da nandan kosiron agek yan yoyigit, “Nak ninan an daben do nandamal?”

³³ Yoyinban yan iyigimal, “Amin Tagi, nit sintok do nandamak.”

³⁴ Yanjbal Yesu bupmi nandanjek kisit da dabili witjinban unjodon gin sintanjek Yesu yolgimal.

Yesu Jerusalem kinjek amin yoyin dekgit
(Kilapmi 21–25)

21

*Yesu kila amin madep da tilagon Jerusalem pigigit
(Mk 11.1-11 ae Lk 19.28-40 ae Jn 12.12-19)*

¹ Yesu gat panjetni gat Jerusalem kokup pap ankapmat anjek Betpage kokupmon kinj altawit. (Kokup unjun flenj Olipmon tosok.) Altanjek Yesu da panjetni bamori yabegek ² yan yoyigit, “Jil ason kokup komanj unjodon kinj altanjek unjodon gin donki meni kinda napmon agakwan monji isal akban pindatdamal. Unjun witald ilik idon panjopjil. ³ Amin kinda da ‘Nido yan amal’ yan dayinban kanj, ‘Amin Tagi da pi kinda ak do anjek yosok’ yan iyinbal unjun da tepmi daban panjopjil.”

⁴ Yan yanakwan kombi amin kinda da kalipsigwan gen yagit unjun bami noman tagit. Gen unjun yan:

⁵ “Saion kokup pap amin do gen yan yoyiki, ‘Kabit, kila amin madepgo abisak.

Buri manjbi da donki da kwenon yigek abisak.

Donki gimonji da kwenon yigek abisak.’”

⁶ Yesu da panjet bamot yoyinban geni guramigek kigimal. ⁷ Kinj donki meni gat monji gat panjabinj imalni donki bamot da kwenikon yopmanjakwal Yesu pawigi unjodon yikgit. ⁸ Yan anjakwan amin morapmi da kosiron imalni kukwanj yaliwit. Anakwa amin diwari da kinj kindap kilinj mandanj panjobinj kosiron yaliwit. ⁹ Minjat amin kabi

madepsi mibiltok kiwit ae bujon yolgwit kisi da gen pap
yajej yan yawit:

“Osana! Dewit Dakon Monji anjkisino!

Amin on Amin Tagi da manon abisak, unun Pinjkop
da gisamigakwan abisak.

Pinjkop Wikwisi anjkisino!”

¹⁰ Yesu unun Jerusalem kokup papmon pigakwan kokup
amin kisi da buri pidarba yan yawit, “On namin aminsi
kinda?”

¹¹ Yanba Yesu gat agipgwit minjat amin kabi madep da
yan yawit, “On Yesu, unun kombi amin kinda, Nasaret
kokup Galili miktimon da abisak.”

Yesu da amin telagi yutnon monej ilit pi awit unun
yolgit

(Mk 11.15-19 ae Lk 19.45-48 ae Jn 2.13-22)

¹² Yesu kinj Telagi Yut Madep da nagalgwan pigi monej
ilit pi awit amin unun yolban wanja abigiwit. Yan anek
monej kulabik awit amin * gat minam yumarj nawit amin
dakon tamo unun kisi panjobilban tagal kiwit.

¹³ Yan anek gen yan yoyigit, “Pinjkop da papiakon gen
yan tosok:

‘Nak dakon yut unun minjat aminyo da abinj bisit anjamni
do tosok.’

Mani ji da kulabik aba

‘kabo noknok dakon pasili tamo’ yombem asak.”

¹⁴ Yesu Telagi Yut Madepmon egakwan amin dabili
mini ae kandapmi yokwi unudon opba panmilip agit.

¹⁵ Anakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi

* **21:12:** Monej kulabik yan awit: Miktimi miktimi amin da
Jerusalem abinj iyi dakon monejni monej kulabik awit
amin do yominakwa Telagi Yut Madep dakon monej banj
yoba paret awit. **21:13:** Ais 56.7; Jer 7.11

ae gen teban yoyiñdet amin da wasok tapmimi toñ agit unun do japmi nandawit. Ae miñat monjiyo da Telagi Yut Madepmon yan tidaneñ yan yawit, “Osana! Dewit Dakon Monji ankisino!” Yan yanba ununyo kisi do japmi nandawit.

¹⁶ Yan nandaneñ Yesu yan iyiwit, “Gak on gen yoñ nandisat?”

Yan yanba Yesu da gen kobogi yan yoyigit, “Gen yoñ unun nandisat, mani ji gen kind a tosok unun dima manjan? Gen unun yan?”

‘Gak miñat monjiyo gat ae monji njakjak gat pantagap anaki mango yan anenokgon.’”

¹⁷ Yan yoyineñ kokup pap unun yipman wanga pigeñ unun pilin kaga Betani kokupmon panji pakgit.

Yesu da yanban pik kindap kind a wagil kibidagit

(Mk 11.12-14 ae 11.20-24)

¹⁸ Wisa daganakwan Yesu aeni kokup papmon tobil kinjek kosiron jap do agit. ¹⁹ Aneñ kosit ileñon pik kindap kind a akban kagit. Kaneñ kapmatjok da kin bami di dima pindagit. Tami gin pindageñ yan iyigit, “Gak buñon ae bami dimasi toki dosi nandisat!” Yan iyinakwan unudon gin wagiñsi kibidagit. Tami kisi aleñ tañ mudawit.

²⁰ Anakwa panjetni da pindageñ tamtam yanek iyiwit, “Pik kindap nianon da tepmi kibidak?”

²¹ Yanba Yesu da gen kobogi yan yoyigit, “Nak asisi dayisat, ji but bamot dima anek nandan gadat bamisi anek egiñni kan, pik kindapmon wasok at jiyo kisi yan gin tagi akdan. Ae unun gin dima, on ileñ pidan tap kaga pigisak do iyini kan, yan gin akdisak. ²² Unun do ji yo morap timit do nandan unun Pinjok nandan gadan imin kimageñ bisit iyini kan, unun yo morap damdisak.”

Yesu man madep pagit ae tapmim tanj imgut unjun do iyiwit

(Mk 11.27-33 ae Lk 20.1-8)

²³ Yesu unjudon da kinj Telagi Yut Madep da nagalgwan pigi amin yoyinj dekgit. Yoyinj degakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi ae kila amin diwari Yesukon obinjek yanj iyiwit, “Namin da pi unjun abi do yanj mudanj gamgut da yo unjun asal? Ae namin da man madep gamgut?”

²⁴ Yanjba Yesu da yanj yoyigit, “Nak gen kinda dayikdisat. Dayiko kobogi nayini kanj, nakyo kisi kobogi tagi dayikenj.
²⁵ Jon telagi pakbi sogit bisapmon, Pinjkop da yabekban pi agit bo amin da yabekba agit?”

Yanjban iyi gin notni yoyinj yoyinj anek yanj yawit, “‘Pinjkop da yabekgit’ yanj iyinenj kanj, gen kobogi yanj niyikdisak, ‘Yanj kanj ji nido dima nandanj gadanj imgwit?’

²⁶ Mani amin morapmi da Jon do kombi amin bamisi kinda yanj nandanj, do ‘Amin da yabekgwit’ yanj iyinenj kanj, unjun kisi tagi dima asak. Yanj kanj Jon dakon man bin anjupbal ano minjat amin kabi madep da nindapdanj.”

²⁷ Yanj nandanjek Yesu do gen kobogi yanj iyiwit, “Nin dima nandamanj.”

Yanjba Yesu da yanj yoyigit, “Nakyo kisi namin da pi unjun abenj do yanj mudanj namgut unjun dima dayikenj.”

Monji bamori dakon tilak gen

²⁸ Yesu da mukwa sogok amin tagi gat ae kila amin gat sanjenek yanj yoyigit, “Amin kinda monji bamori gat egipgwit. Egek monji mibiltogi yanj iyigit, ‘Monjino abisok kinj wain pinokon pi aki.’

²⁹ “Iyinjban yagit, ‘Pi dima akenj.’ Mani don nandak nandakni kulabik anek kinj pi agit.

³⁰ “Anjakwan datni da kiŋ monji bujon nani yaŋ gin iyinban monji da yaŋ iyigit, ‘Dat, pi tagi abeŋ’, mani pikon dima kigit.

³¹ “Niaŋ nandaŋ? Monji bamoron da jit amin da datni dakon gen guramikgit?”

Yaŋban yaŋ iyiwit, “Mibiltok amin.”

Yaŋba Yesu da yaŋ yoyigit, “Nak asisi yosot, takis timit timit amin yokwi gat ae kosit oba miŋat gat da ji gwapmaŋek Piŋkop da Amin Kila Asak da kagagwan mibiltan damaŋek kwaŋ. ³² Jon da jikon obinŋek kosit kilegi dayin dolinban geni nandaba bami dima agit. Mani takis timit timit amin yokwi gat ae kosit oba miŋat gat da geni nandaba bami agit. Ji unun kawit mani nandak nandakji kulabik aŋek geni nandaba bami dima agit.”

Wain pi kila amin yokwi dakon tilak gen

(Mk 12.1-12 ae Lk 20.9-19)

³³ Yesu da saŋberŋek yaŋ yoyigit, “Nak tilak gen kinda gat yoko nandabit. Amin kinda da wain pini aŋek nagal aŋ unun nagalon wain sop bamaŋ til do gapma kinda wayikgit. Wayik mudanŋek kabo noknok pindat do yut dubak kinda aban wigigit. Yut aŋ mudanŋek amin da moneŋ pini di aŋek pi ami do bami di paŋ imni yaŋ nandanŋek pi unun da kisiron yipmaŋek miktin dubagikon kigit. ³⁴ Kiŋ egi don wain sop pakpak bisap kwaŋ tanakwan pi monjini yabekban wain bami timik paŋopni do kiwit.

³⁵ “Kiŋ altaŋba wain pi dakon kila amin da unun pi monji timigek, kinda anjak ukwayityo awit, aŋek kinda anakba kimagakwan, kinda tip baŋ anakgwit. ³⁶ Yaŋ aba pi ami da aeni pi monjini mibiltok yabekgit unun dakon tilak yapmaŋek morapmi yabekgit. Yabekban kwa pi kila amin da mibiltok awit unuden gin yokwi anjomgwit. ³⁷ Bujonsi

Matyu 21:38 84 Matyu 21:46

iyi dakon monji nan yabegek yan yagit, 'Monjino kwan kila amin da unun do nandaba wukwan imdan.'

³⁸ "Mani kila amin da monji kanek notni yoyin yoyin anek yan yawit, 'Amin on da egi don datni dakon yo morap timitdisak, do anatan kimagakwan wain pini nin do anawatnej.' ³⁹ Yan yanek monji unun abidan ilik pigaga da wanga anan abigi anakba kimagit.

⁴⁰ "Ji nan nandan? Don pi ami da abin pi kila amin nan anyomjak?"

⁴¹ Yanban yan iyiwit, "Pi ami da abin unun amin yokwi kobogi yo yokwisi anyomdisak. Anek wain pi unun amin nyaknyari da kisiron yipban unun da wain sop pakpak bisapmon bami tagi nan imni."

⁴² Yanba Yesu da yoyigit, "Ji Pinkep da papiakon gen toso unun dima manjin nandawit? Gen unun yan: 'Yut agak amin da gwak yokwi yan yanek maba kigit.

Mani Amin Tagi da unun gwak yut kodigikon tip kindan nan tidagit da gwak teban akdak.

Yo unun Amin Tagi da iyi aban nin da kono yo masi masimisi asak.'

⁴³ Unun do nak yan dayisat, Pinkep da iyi Amin Kila Asak jikon toso unun ji da kisiron nan gwayen amin kabi kindan bami tagi panalon agagi unun da kisiron yipdisak. ⁴⁴ Amin morap gwak kwenon da nan dapba bisal kidan, ae gwak da amin morap da kwenon mosak unun wagil bisal ki mudokan."

⁴⁵ Yesu da tilak gen bamot unun yanban mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae Parisi amin gat da nin do yosok yan nandawit. ⁴⁶ Yan nandane Yesu abidokdosi nandawit, mani minat amin kabi madepsi unun da Yesu

do kombi amin kinda yaŋ nandawit, do abidok do si pasalgwit.

22

Miŋat paŋek jap noknok abi dakon tilak gen

(Lk 14.16-24)

¹ Yesu da tilak gen kinda gat yaŋek amin yaŋ yoyigit, ² “Piŋkop dakon Amin Kila Agakni uŋun dakon tilak kinda uŋun yaŋ. Kila amin madep kinda monji do miŋat paŋek soŋnok madepsi agit. ³ Kili jap noknok bisap kwan tajakwan kalip yaŋ yomgut amin yoyiŋba opni do pi monjini yabekban kiwit. Mani kiŋ yoyiŋba op do dima galak tawit.

⁴ “Yaŋ aba pi monji di gat aeni yabekgit. Yabegek yaŋ yoyigit, ‘Ji kiŋ mibiltok but piso yoyiŋbi amin uŋun yaŋ yoyini: Nandani, nak bapalo gat ae bulmakau binap amin nelagi toŋsi kili dapmaŋ mandaŋ soŋ yopmat. Jap morap kili soŋ paŋnoman aŋ yopmat. Do ji opba monjino do miŋat paŋim uŋun dakon soŋnok aneŋ.’

⁵ “Pi monjini uŋun gen aŋaŋ uŋun amin kabikon aŋkiwit, mani geni nandak do kuragi nandaneŋ iyi da galak togon kiŋ kiŋ awit. Kinda uŋun pigagani kigit, ae kinda moneŋ ilit pinikon kigit. ⁶ Yaŋ aŋakwa amin diwari da pi monji timigek yo yokwi aŋ yomiŋek dapba kimakgwit. ⁷ Yaŋ aba kila amin madep uŋun japmisi nandaneŋ emat amini yabekban kiŋ pi monjini dapgwit amin uŋun kisisi dapba mini awit. Aneŋ kokupni sowit.

⁸ “Aŋakwa kila amin madep da pi monjini yaŋ yoyigit, ‘Miŋat pakpak dakon jap kili paŋ noman abi, mani si yaŋ yomgum amin uŋun amin yokwi, do nak dakon jap dima noni. ⁹ Yaŋdo, ji kiŋ kosit papmon agek amin pindak yoyiŋba apba jap pakbiyo aneŋ.’ ¹⁰ Yaŋ yoyiŋban pi monjini kosit papmon kiŋ amin aŋpakni tagi ae aŋpakni

yokwi kisi pindak yoyiŋba opba jap noknok yut madep unjun yikba tugagit.

¹¹ “Yigakwa kila amin madep da amin oberj unjun pindat do yutnon wigigit. Wigi karban amin kinda miŋat paŋek jap noknok aŋ bisapmon imal tagisi paŋ unjuden kinda dima pagit kagit. ¹² Kaŋek yaŋ iyigit, ‘Not, gak nidosi miŋat pakpak bisap madep dakon imal tagisi dima paŋek idon wil?’ Yaŋ iyinban amin unjun geni mini yikgit. ¹³ Geni mini yigakwan amin madep da pi monjini yaŋ yoyigit, ‘Ji on amin abidarek kisit kandapmiyo wamaŋ waŋga abigi maba pilin tukgwan pigisak. Unjudon kunam tagek iyoŋ iyoŋ yaŋ tidarek egipdisak.’ ”

¹⁴ Yesu unjun tilak gen yoyiŋ mudarek yaŋ yagit, “Amin yaŋ yobi unjun da morapmisi asak, mani yutnon amin tagi gat yitni do kokwinikbi unjun da tagapmi.”

Rom dakon kila amin madep Sisa do takis im do bo dima?

(Mk 12.13-17 ae Lk 20.20-26)

¹⁵ Parisi amin diwari da kiŋ Yesu suŋ kinda yaŋban nandarek gen pikon yipneŋ yaŋ do gen paŋkosit awit. ¹⁶ Aŋek iyi dakon paŋdetni gat ae Erot da kabikon amin diwari gat yabekba kiŋ Yesu yaŋ iyiwit, “Yoyiŋdet, gak gen bami yogok amin kinda yaŋ nandamaŋ. Gak amin do dima pasoldol. Amin mani toŋ ae mani mini unjun kisi Piŋkop dakon aŋpak yoyiŋ dek mudosol. ¹⁷ Gak niaŋ nandisal? Sisa do takis imno tagi asak?”

¹⁸ Yaŋ yaŋba Yesu da niaŋon da nak abiŋ nep do nandaŋ kokwin aŋ unjun pindak mudarek yaŋ yoyigit, “Jamba but amin ji nak nido aŋkewalgaŋ? ¹⁹ Moneŋ tabili kinda takis do yipmaŋgaŋ kinda aŋobiŋ naba koko.” Yaŋ yaŋban

monerj tabili kinda anjobinj iba ²⁰ yanj yoyigit, “On wup gat ae man mandabi gat unjun namin dakon?”

²¹ Yanjban yanj iyiwit, “Sisa dakon.”

Yanj yanjba Yesu da yanj yoyigit, “Yo Sisa dakon unjun Sisa iyi do imdo, ae yo Pinjkop dakon unjun Pinjkop iyi do imdo.”

²² Yesu da gen unjun yanjban nandaba njwakjwarisi aban yipmanj kiwit.

Amin kimoron da pidoni do Yesu iyiwit

(Mk 12.18-27 ae Lk 20.27-40)

²³ Unjun gildaron gin Sadyusi amin diwari da Yesukon apgwit. (Sadyusi amin kabi amin kimakbi dima pidonj yanj nandanj.) Abinjek yanj iyiwit, ²⁴ “Yoyindet, Moses da gen kinda yanj mandagit, ‘Amin kinda monji mini da kimagakwan minjatni isal egipjak kanj, padige da panjakwan yawi diwatni dima pasilni yanj do monji panjalasak.’ ²⁵ Nin da bikbigon peni padigeyo 7 kabi egipgwit. Mibiltok nani unjun minjat panjek monji mini egek kimakban padige da kwabatni pagit. ²⁶ Panjek unjunyo kisi monji mini egek kimakgit. Ae unjun da bunjon nani kisi yanj gin agit. Yanj anjakwa amin 7 kabi unjun kisi kimak mudawit. ²⁷ Kimak mudanjakwa minjat unjun don kimakgit. ²⁸ Wili 7 kabi kisi da pawit, do amin da kimoron da pidoni bisap madepmon namin dakon minjatni asak?”

²⁹ Yanjba Yesu da yanj yoyigit, “Ji Pinjkop da papiakon gen tosok unjun dima nandanj. Ae Pinjkop dakon tapmimni unjun kisi dima kanj nandanj yo anjek ji gen gulusunj yonj. ³⁰ Pidot pidot bisap madepmon minjat wiliyo agak dima tokdisak. Anjelo Kwen Kokup isal ekwanj unjun da tilagon egipdanj. ³¹ Ji kimoron da pidot pidot dakon mibili

pakyanji dima nandaba pisolok. Pinjkop da unjun do kili dayigit. Ji dima manjin nandan, ma? Yan jagit:

³² ‘Nak Abraham, Aisak, ae Jekop dakon Pinjkopni.’

Pinjkop unjun amin kimakbi dakon Pinjkop dima, amin egip egipmi torj unjun dakon Pinjkop.”

³³ Yesu da gen unjun yanban nandajek minjat amin kabi madepsi da yoyijdet unjun agit do tamtam yawit.

Ni gen teban da gen teban diwari yapmanjak?

(Mk 12.28-31 ae Lk 10.25-28)

³⁴ Sadyusi amin da Yesu anjkewal do iyinba gen tagisi yanakwan kobogi iyik do dima nandawit. Parisi amin da unjun nandajek Yesukon opgwit. ³⁵ Obij gen teban dakon mibili nandak nandak amini kindi da Yesu anjkewalek yan iyigit, ³⁶ “Yoyijdet, ni gen teban da gen teban morap kisi yapman mudosok?”

³⁷ Yanban Yesu da yan iyigit,
“Ji Amin Tagi Pinjkopji unjun but gat ae nandak nandak gat kisisi paregek but dasi galak tan iminek egipni.

³⁸ Gen teban on da gen teban diwari yapman mudosok.

³⁹ Ae unjun da bujon nani mibiltok yosok unjun yombem gin. Unjun yan yosok: Gaga do but dasi nian galak tosol, unjudej gin amin do but dasi galak tan yobi. ⁴⁰ On gen teban bamot da gen teban diwari gat ae kombi amin dakon gen morap kisi timikgamal.”

Yesu da iyi dakon mibili do panjkewalgit

(Mk 12.35-37 ae Lk 20.41-44)

⁴¹ Parisi amin sigin egakwa Yesu da yan yoyigit, ⁴² “Ji Kristo do namin dakon monji yan nandan?”

Yanban yan iyiwit, “Dewit dakon monji.”

⁴³ Yanj yanjba Yesu da yoyigit, “Yanj kanj nido Telagi Wup da Dewit anpuluganjakwan Kristo do ‘Amin Tagi’ yanj iyigit? Dewit unun yanj yagit:

⁴⁴ ‘Pijkop da nak dakon Amin Tagi yanj iyigit, “Gak abinj nak da aminsi tet do yikbi don uwalgo kandap gibangogwan yopbo gengo guramitni.”’

⁴⁵ Dewit da Kristo Amin Tagino yanj iyigit. Unun do nianon da Kristo unun Dewit dakon Amin Tagini ae monji kisi egisak?”

⁴⁶ Yanj yanjakwan amin kinda da gen kobogi kinda dima iyiwit. Ae unun bisapmon gin wasanjek Yesu gen iyik do pasalgwit.

23

Parisi amin ae gen teban yoyindet amin da anpak yokwisi anj

(*Mk 12.38-39 ae Lk 11.43 ae 11.46 ae 20.45-46*)

¹ Yesu da minjat amin kabi madepsi gat iyi dakon pandet kabini gat yanj yoyigit, ² “Gen teban yoyindet amin gat ae Parisi amin gat da kalip Moses da man madepni gat yigek gen teban yoyinj dekgit unudenj gin dayinj dekgañ.

³ Yanjo, gen morap dayinj dekgañ unun kisi guramik mudoni. Mani gen dayanj unun iyi dima guramikgañ, do anpak anj unun dima yolni. ⁴ Unun da gen teban mibili mibili jigisi guramitni do dayanj, mani iyi anpuluganjba guramitni do kisitjok kinda dimasi yipmangañ.

⁵ “Yo morap anj unun amin da pindatni yanj do anj. Pijkop dakon gen sop simil simil kinam madepsi injamikon wamangañ, ae imalnikon nap tilimi toñ dubagisi unun banj parj. ⁶ Jap noknok tamokon ae muwut muwut yutnikon amin mani toñ da yikgañ tamokon yit

do galak toŋ. ⁷ Aŋek amin da maket tamokon ‘Yoyiŋdet, gildat tagi’ yaŋ yoyini yaŋ do galak toŋ.

⁸ “Ji dakon Yoyiŋdetji kalonji kinda dagin egisak, do amin da ji gawak damiŋek ‘Yoyiŋdet’ yaŋ dima dayini. Ji kisi morap not dagin ekwaŋ. ⁹ Datji kalonji uŋun Kwen Kokup egisak, do miŋtim amin kinda do dat yaŋ dima iyini. ¹⁰ Ae ji dakon Madepji kalonji uŋun Kristo, do amin kinda do gawak imiŋek madepno yaŋ dima iyini. ¹¹ Ji da binapmon mibiltok amiŋji ekwaŋ uŋun oman amiŋji egi damni. ¹² Amin kinda iyi do nandaban wiŋisak amin uŋun mani mini da egipdisak, aŋakwan amin kinda iyi do nandaban pisak amin uŋun mani toŋ da egipdisak.”

Yesu da gen teban yoyiŋdet amin gat Parisi amin gat nawa gen yoyigit

(Mk 12.40 ae Lk 11.39-52 ae 20.47)

¹³⁻¹⁴ Yesu da sarbejek yaŋ yoyigit, “Gen teban yoyiŋdet amin ae Parisi amin, ji jamba but aminsi. Awa! Piŋkop da Amin Kila Asak da kagagwan piŋik do aŋ amin ji da kosit sopmaŋ yomaŋ. Yaŋ aŋek disiyo kisi uŋungwan dima pikwaŋ.

¹⁵ “Gen teban yoyiŋdet amin ae Parisi amin ji jamba but aminsi. Awa! Ji amin kalonji kinda da paŋdetji dagosak do pi teban aŋek tap kwenon da miŋtimi miŋtimi akwaŋ. Ji Tipdom do amin aŋ, do amin kinda abidoni kaŋ, iyin dekba uŋun amin yaŋ gin Tipdom do amin akdisak. Ae uŋun gin dima, ji da aŋpak yokwi aŋ uŋun si yapmaŋek uŋun amin aŋpak yokwisi asak.

¹⁶ “Kosit yolik amin, ji dabilji mini da ekwaŋ. Awa! Ji yaŋ yoŋ: ‘Amin kinda da Piŋkop dakon Telagi Yut Madep do yaŋek geni yaŋ aŋteban aŋek ae don tagi kirinjtjak.

Mani amin kinda da telagi yut dakon gol do yanek geni yan anteban asak kan, tagi dima kirinjijak.’ ¹⁷ Ji nandan kokwinji mini, dabilji mini. Yo ni da Pinjkop da dabilon yo madep asak? Gol yutgwan toj unun bo ae Telagi Yut Madep? Nandani, gol telagi yutgwan toj do telagi yut da aban telagi asak.

¹⁸ “Ae kinda yoj unun yan: ‘Amin kinda da alta do yanek geni yan anteban asak kan, tagi kirinjijak. Mani amin kinda da altakon paret toj do geni yan anteban asak kan, tagi dima kirinjijak.’ ¹⁹ Ji dabilji mini. Yo ni da Pinjkop da dabilon yo madep asak? Paret altakon toj unun bo ae alta? Nandani, paret altakon toj do alta da aban telagi asak. ²⁰ Yanjo, amin kinda alta do yanek geni yan anteban asak kan, alta gat ae yo morap altakon toj unun kisi do yanek geni yan anteban asak. ²¹ Ae amin kinda Pinjkop dakon telagi yut do yanek geni yan anteban asak kan, telagi yut gat ae Pinjkop yutnikon egisak unun gat kisi do yanek geni yan anteban asak. ²² Ae amin kinda Kwen Kokup do yanek geni yan anteban asak kan, Pinjkop dakon kila amin madep yityit tamo gat ae Pinjkop iyi tamonikon yikdak unun gat kisi do geni yan anteban asak.

²³ “Gen teban yoyindet amin ae Parisi amin ji jamba but aminsi. Awa! Ji jap tam galagisi pi kagasi toj unun pan kabi 10 kabi kokwinigek unudon ban kabi kindanar Pinjkop do paret tagi ar. Mani gen tebanon gen madep madep toj unun yapmar mudon. Aminon gen kokwin kilegi ani do yosok, ae amin bupmi nandar yomni do yosok, ae nandar gadat dakon bami anpak jikon noman tosak do yosok. Ji unun dima ar. Gen tebanon gen madep madep toj unun guramik mudanek paret do yosok unun kisi guramitni kan unun tagisi. ²⁴ Kosit yolik amin, ji

dabilji mini da ekwan. Ji dakon tilak unun yan. Amin da pakbi nok do anek yo monin pakbikon ton unun pindak maba kinakwa pakbi non, mani kamel madep dima noknogi unun dima kanek kalon galaukba pigisak.

²⁵ “Gen teban yoyindet amin ae Parisi amin ji jamba but aminsi. Awa! Ji kap idapyo dakon manji sugon, mani burigwan da kabo ae sukwap nandak nandakyo tugawit da ton. ²⁶ Parisi dabili mini amin, ji mibiltok kap dakon buri ikdigoni kan, manji iyi tagi kilek tosak.

²⁷ “Gen teban yoyindet amin ae Parisi amin ji jamba but aminsi. Awa! Ji amin kimakba yopmangan tip kinam yombem. Kwen da kwak sorbi do kwakwagi tagisi asak. Mani mikwan amin kidat gat ae yo garagi tigi morapmi ton. ²⁸ Jiyo kisi yan gin ekwan. Amin da dandaba ji amin kilegisi ekwan yan nandan, mani butjikon ji jamba but aminsi ae gen teban yapyap aminsi ekwan.

²⁹ “Gen teban yoyindet amin ae Parisi amin ji jamba but aminsi. Awa! Ji kombi amin ae amin kilegi kalipsi egi kimakba yopgwit tamo pantilim an. ³⁰ Anek yan yon, ‘Nin kalipsi babiknin da bisapmon egipguman tam, nin panpuluganek kombi amin dima dapnom.’ ³¹ Gen yan yanakwa ji kombi amin dapdap dakon babikni yansi nandan damaman. ³² Do ji kin babikji da wasanek anpak yokwi awit unun an mudoni. ³³ Ji tunon amin emari ton dakon gwakni kabi. Pin kop da ji yan dagan depban Tipdom do amin anakwa namin da pulugan depjak?

³⁴ “Do yan dayisat, nak da kombi amin ae nandak nandak amin ae yoyindet amin yabekgo jikon apdan. Apba ji da unun amin diwari yolba pasal kokupmi kokupmi kikan. Anakwa diwari timigek dapba kimotdan, ae diwari tilak kindapmon dapdan, ae diwari muwut muwut

23:25: Mk 7.4

23:27: Ya 23.3

23:28: Lk 16.15

23:31: Ya 7.52

23:33: Mt 3.7; 12.34; Lk 3.7

yutjikon nap kirinban baljokdan. ³⁵ Yan do anek on miktimon amin kilegi morap dapba kimakgwit unun dakon kobogi ji da timitdan. Wasok wasok do amin kilegi Abel anagek ae amin kilegi morapmi kisi dapgwit. Egi wigi wasip do ji da Berekia dakon monji Sekaraia Telagi Yut Madep ae altayo da binapmon anakba kimakgit. Unun dakon kobogi yo jigisi ji da timitdan. ³⁶ Nak asisi dayisat, abisok amin ekwan ji da unun dakon kobogi yo jigisi timitdan.

Yesu Jerusalem do bupmisi nandagit

(Lk 13.34-35 ae 19.41-44)

³⁷ “O Jerusalem, Jerusalem amin, ji kombi amin dapba kimokgon. Amin Pin kop da yabekban jikon aban unun ji da tipban dapba kimokgon. Pup menji da monjini panmuwuk pirigwan yopmandak, unun da tilak nak da bisap morapmi ji panmuwut do nandagim, mani ji da kurak tar namgwit. ³⁸ Nak asisi dayisat, kokup yomasiyo yokwi taneke yumsi tokdisak. ³⁹ Ji nak dima nandaneke egi wigi ni bisapmon nak do ‘Amin on Amin Tagi da manon abisak, unun Pin kop da gisamigakwan abisak’ yan nak do yoni unun bisapmon nandakdan.”

24

Yesu da Telagi Yut Madep tuwilni do yagit

(Mk 13.1-2 ae Lk 21.5-6)

¹ Yesu Telagi Yut Madep dakon nagal yipmanek wanga kinakwan pan detni da Yesukon kin ek Telagi Yut Madep dakon yut madep madep pindatjak do yol i wit. ² Yolinba Yesu da yan yoyigit, “On yut madep madep pindakgan

ujun dakon tip notni da kwenon dima tarj tarj akdañ. Tuwilba kisisi mañ mudokdañ.”

Yesu da yo jigi morapmi altoni do yagit

(Mk 13.3-13 ae Lk 21.7-19)

³ Yesu ilej Olipmon yigakwan pañdetni da iyi gin kin yañ iyiwit, “Gen ujun niyiñ ujun ni bisapmon altokdañ? Ninañ kañek gak aego tobil abiñaki on miktim dakon bisap mudokdisak yañ nandaney?”

⁴ Yañ yañba Yesu da yoyigit, “Amin da pañkewalni do kañ kimotni. ⁵ Amin morapmi da abiñ nak dakon man yañek yañ yokdañ, ‘Nak naga Kristo.’ Yañ yañek amin morapmi pañkewaldañ. ⁶ Ujun bisapmon emat wuwik gat ae dubagikon emat añ ujun dakon gen bin apba nandañek butji dima pasolni. Ujun yo morap altokdañ, mani miktim da mudosak bisap madep kili ujun noman tosok yañ dima nandani. ⁷ Miktim kinda dakon amin da pidañba miktim kinda dakon amin gat emat wamdañ. Ae kila amin madep kinda dakon amin da pidañba kila amin madep kinda dakon amin gat emat wamdañ. Añakwa miktim diwarikon wudip akdañ. Ae amin da jap do madepsi añek diwari da kimotdañ. ⁸ Miñat monji kwapmi toñ da monji altok do añakwa wasañek tepmi pañ, yañ gin ujun yo morap altañakwa bisap madep kwañ tosok yañ nandani.

⁹ “Ujun bisapmon amin da ji timigek tepmi damiñek dikba kimotdañ. Ae ji nak nolgañ do añek amin kisi morap da ji do butjap nandañ damdañ. ¹⁰ Ujun bisapmon amin morapmi nak nandañ gadañ namañ ujun nandañ gadatni yopba witdal kinakwa notni do nandaba yokwi tok añek uwal da kisiron yopmañ yopmañ akdañ. ¹¹ Añakwa kombi amin toptopmi morapmi da altañek amin morapmi pañkewalba nandañ yomiñek yoldañ. ¹² Añakwa añpak

yokwi da madepsi irenj tarj anj anj kikdisak. Yarj anjakwa amin morapmi da not do but dasi galak tarj yomyom anpak yipba witdal kikdisak. ¹³ Mani amin morap tebaisi sigin agakwa wigi mibi bisapmon wigisak unun Pinjkop da puluganj yopdisak. ¹⁴ Amin da miktimi miktimi minjat aminyo ekwanj unun Pinjkop da Amin Kila Asak dakon Gen Bin Tagisi yoyinj mudanjakwa bisap madep unun apdisak.”

Yo yokwisi kinda da altokdisak

(Mk 13.14-23 ae Lk 21.20-24)

¹⁵ Yesu da sanjbenek yarj yagit, “Yo wagil yokwisi kinda don Telagi Yut Madepmon akban kokdaj. Kombi amin Daniel da unun do kili yagit.” (On gen manjisak amin unun da pakyanji nandisak.) ¹⁶ “Unun bisapmon amin Judia miktimon egipni unun pasal kabapgwaw tepmisi wigini. ¹⁷ Amin kinda yut kwenon egipjak kanj, yo kabini timit do yutgwaw pigik do nandak nandak dimasi asak. ¹⁸ Ae amin kinda pigaga egipjak kanj, yutnon ilikba pigikni kinj abidok do nandak nandak dimasi asak. ¹⁹ Unun bisapmon minjat monji kwapni tonj, ae minjat monji mum noj unun bupmisi. ²⁰ Ji da Pinjkop bisit iyinba nandanjakwan yo unun ais bisapmon bo Sabat bisapmon dima noman toni. ²¹ Unun bisapmon yo jigisi altokdaj. Pinjkop da mibilikon yo morap wasagiron da egi abisok ekwamanon yo jigisi unuden kinda dima altagit, ae burjon dima altokdisak. ²² Amin Tagi da unun bisap dima anjpsip asak tam minjat amin morap kisi kimak mudonom. Mani minjat amin kabi iyi do kili manjigij unun do bupmi nandanjek bisap anjpsip asak.

²³ “Unun bisapmon amin kinda da ‘Kristo oni!’ bo ‘Asoni!’ yarj yanban kanj, top yosok yarj nandani. ²⁴ Amin

24:13: Mt 10.22

24:14: Mt 28.19

24:15: Dan 9.27; 11.31; 12.11

24:17: Lk 17.31

24:21: Dan 12.1

24:23: Mt 24.5

24:24: GT

13.1-3; 2Tes 2.8-9; PA 13.13-14

diwari da abiy ‘Nak Kristo’ yan top yokdaɗ. Ae diwari da ‘Nak kombi amin kinda’ yan top yokdaɗ. Yan yanek wasok tapmimi toɗ mibili mibili akdaɗ. Anek miɗat amin kabi Piɗkop da iyi do kili manjikbi unun paɗkewal do pini madep akdaɗ. Mani aripmi dima paɗkewaldaɗ.

²⁵ “Nandani, yo jigisi morap unun dima altaɗakwa mibiltok dayisat. ²⁶⁻²⁷ Mal da gildat wisak tetgin da tenɗenɗan kiɗ gildat piɗisak tetgin noman taɗban komaɗ, unun da tilak Amin Dakon Monji unun apban amin kisi da kokdaɗ. Do amin kinda da ‘Kristo unun miɗtim kibiri amin da aripmi dima egiɗmi timon egisak!’ yan dayiɗban kaɗ, unudon dima kini. Bo amin kinda da ‘Kristo yut unudon pasilek egisak!’ yan dayiɗban kaɗ, top yosok yan nandani. ²⁸ Yo kimakbi da toɗ siɗgiɗ unudon abiy muwukgaɗ.”

*Don Amin Dakon Monji apdisak
(Mk 13.24-27 ae Lk 21.25-28)*

²⁹ Yesu da saɗbenek yan yagit, “Yo jigi dakon bisap mudanɗakwan,

‘Gildat dabil pilin tuk akdisak,

ae kanek dima tenɗenɗokdisak.

Ae gik kundu yipmanek mokdaɗ.

Aɗakwa kwen kundukon yo tebai toɗ unun da kwak-walitdaɗ.’

³⁰ Unun bisapmon Amin Dakon Monji dakon tilak kundukon altaɗban kaɗek miɗtimi miɗtimi amin kisi morap da kunam tatdaɗ. Kaɗakwa Amin Dakon Monji tapmimni gat ae tilim madepni gat gikwemon da apban kokdaɗ.

³¹ Kwen madepsi da yanɗakwan aɗelo kabini yabekban kiɗ

24:26-27: Mt 24.37-39; Lk 17.23-24 **24:28:** Lk 17.37 **24:29:** Ais 13.10; 34.4; Esi 32.7; Jol 2.10,31; 2Pi 3.10; PA 6.12-13 **24:30:** Dan 7.13; Sek 12.10; PA 1.7 **24:31:** 1Ko 15.52; 1Tes 4.16

amin iyi do manjikbi kabi miktimi miktimi ekwan unun panmuwutdaŋ.”

*Pik kindap kaŋek butji piŋosak
(Mk 13.28-31 ae Lk 21.29-33)*

³² Yesu da saŋbeŋek yaŋ yaŋit, “Ji pik kindap kaŋek butji piŋosak. Kiliŋi pakbini toŋ ae tami kaluk yopmaŋdak, unun bisapmon gildat bisap kwan toŋosok yaŋ nandaŋ. ³³ Unudenŋ giŋ yo morap dayit unun da altaŋakwa miktim da mudosak bisap madep kili ununjak kwan toŋosok yaŋ nandani.

³⁴ “Nak asisi dayisat, unun bisapmon egipni amin dima kimagakwa yo morap unun kisi altaŋ mudokdaŋ. ³⁵ Kundu gat miktim gat pasildamal, mani nak dakon gen unun dimasi pasildisak.”

Yo morap altokdisak unun dakon bisap Piŋkop Dat daŋin nandisak

(Mk 13.32-37 ae Lk 17.26-30 ae 17.34-36)

³⁶ Yesu da saŋbeŋek yaŋ yaŋit, “Yo morap altosak unun dakon bisap unun amin kindu da dima nandisak. Kwen Kokup aŋeloyo dima nandaŋ, ae Monjiyo kisi dima nandisak. Dat da iyi giŋ nandisak. ³⁷ Noa da bisapmon amin egipgwit unudenŋ giŋ Amin Dakon Monji apjak bisapmon yaŋ giŋ egipdaŋ. ³⁸ Kulup madep dima altaŋakwan jap pakbiyo aŋek miŋat pakpak awit. Yaŋ aŋek egakwa Noa tap wakgakon wigigit. ³⁹ Wigakwan yo jigi altaŋ nimdaŋ unun dima nandawit. Butni dima piŋaŋakwa kulup madep da altaŋek wutjiŋban pasilgwit. Amin yaŋ giŋ egakwa Amin Dakon Monji apdisak. ⁴⁰ Amin bamori pigaga egakwal Piŋkop da kindu yaŋmanek kindu

abidokdisak. ⁴¹ Miñat bamori da plaua wasarjek yigakwal kinda yapmarjek kinda abidokdisak.

⁴² “Yañdo, kañ kimotni. Amin Tagisi ni gildaron apdisak unun ji dima nandañ. ⁴³ Nandañ pisoni. Yut kinda dakon ami kalbi kabo noknok ni bisapmon apdisak yañ nandagit tam, kila arajakwan yutni aripmi dima tuwilban. ⁴⁴ Dima apdisak yañ nandañek egakwa Amin Dakon Monji unudon apdisak. Yañdo, ji tagap tajeñ egipni.”

Oman monji tagi ae yokwi dakon tilak gen

(Lk 12.42-46)

⁴⁵ Yesu da sarñbenjek yañ yagit, “Oman monji kinda nandañ kokwini tagisi ae pi agakni tagisi, unuden oman monji amin tagini da oman monjini diwari kilani asak do manjisak. Yañ aban jap yomyom bisapmon japni yomiñ yomiñ asak. ⁴⁶ Oman monji unun amin tagini da tobiñ abinñ kanban pini tagisi asak kan tagisi. ⁴⁷ Nak asisi dayisat, amin tagini da unun oman monji iyinñban yo morapni kila akdisak. ⁴⁸ Mani oman monji kinda pi yokwi asak unun burikon da yañ nandisak, ‘Amin tagino unun tepmi dima apdisak.’ ⁴⁹ Yañ nandañek oman monji notni dapmarjek pakbi teban nañek but upbal añ amin gat muwugek jap pakbiyo añ. ⁵⁰ Yañ arjek dima apdisak yañ nandañakwan amin tagini da but pisogi mini apdisak. ⁵¹ Abinñek unun oman monji tepmi pi iminñek yipban jamba but amin gat kunam tagek iyonñ iyonñ yañ tidajeñ egipdañ.”

25

Miñatjok 10 kabi dakon tilak gen

¹ Yesu da sarñbenjek yañ yagit, “Unun bisap madepmon Pinjop dakon Amin Kila Agakni dakon tilak kinda unun

yaŋ. Amin kinda miŋat pak do agit. Anjakwan miŋat uŋun pakdisak dakon notni miŋatjok 10 kabi da lamni timigek kosiron kiŋ wili uŋun kaŋ abidaŋ aŋop do kiwit. ² Miŋatjok 5 kabi uŋun nandaŋ kokwini tagi dima, ae 5 kabi uŋun nandaŋ kokwini tagisi. ³ Miŋatjok nandaŋ kokwini tagi dima uŋun lamni timigek lam kolek do pakbi di gat dima paŋkiwit. ⁴ Mani miŋatjok nandaŋ kokwini tagisi uŋun lamni timigek lam kolek do pakbi di gat kisi timigek kiwit. ⁵ Kiŋ jomjom aŋ egakwa amin uŋun tepmi dima abiŋakwan dipmini wiŋba dipmin pak mudawit.

⁶ “Pak mudanakwa kalbi binap aban amin kinda yaŋ tidaneŋ yaŋ yagit, ‘Amin miŋat pak do asak kili uŋun abisak! Opba kiŋ abidono!’

⁷ “Yaŋ yaŋban miŋatjok kisi pidaŋ lamni paŋkosit ⁸ anakwa miŋatjok nandaŋ kokwini tagi dima uŋun da miŋatjok nandaŋ kokwini tagisi yaŋ yoyiwit, ‘Nin do pakbi diwatji nimgut, lamnin kimotdaŋ.’

⁹ “Yaŋba nandaŋ kokwini tagisi da yaŋ yoyiwit, ‘Pakbi on nin kisi da aripmon dima toŋ. Ji kiŋ yumaŋ nok yutnon pakbi yumni.’

¹⁰ “Kiŋakwa amin miŋat pak do agit uŋun apgut. Apban miŋat tagap taneŋ egipgwit uŋun gat soŋnok ak do yutnon wiŋakwa yoma sogwit.

¹¹ “Buŋon don miŋat kabi pakbi do kiwit uŋun abiŋ yawit, ‘Amin tagi, amin tagi, abiŋ yoma witdal nim!’

¹² “Mani amin tagi da gen kobogi yaŋ yoyigit, ‘Nak asisi dayisat, nak dimasi nandaŋ damisat.’”

¹³ Yesu da tilak gen uŋun yaŋ mudaneŋ yaŋ yoyigit, “Amin Tagisi altar damjak uŋun dakon bisap ji dima nandaŋ, do tagap taneŋ egipni.”

Pi monji moneŋ timikgwit dakon tilak gen
(Lk 19.11-27)

¹⁴ Yesu da sanbejek yaŋ yaŋgit, “Piŋkop da Amin Kila Asak uŋun do tilak kinda ako mibili nandani. Amin kinda kokup dubagi kindakon kik do aŋek pi monjini yaŋ yoban opba yo kabini kila ani do yoyigit. ¹⁵ Pi monji kalon kalon dakon pi agakni da aripmon moneŋni kila ani do yomgut. Kinda do moneŋ 25 tausen danari, ae kinda do 10 tausen danari, ae kinda do 5 tausen danari yaŋ yomiŋ mudaŋek kigit. ¹⁶ Kiŋakwan ujudon gin 25 tausen danari timikgit amin uŋun yomiŋ gwayek aŋakwan 25 tausen danari kinda gat noman tagit. ¹⁷ Ae 10 tausen danari timikgit amin uŋunyo yaŋ gin aŋakwan 10 tausen danari kinda gat noman tagit. ¹⁸ Mani 5 tausen danari timikgit amin uŋun kiŋ gapma wayigek amin tagini dakon moneŋni gapmakon yopban isal tawit.

¹⁹ “Amin tagini bisap dubagi egek aeni tobiŋ apgut. Abiŋ moneŋni yomgut uŋun dakon pini niaŋ awit uŋun dakon mibili nandak do yoyigit. ²⁰ Yoyiŋban 25 tausen danari timikgit amin uŋun da yomiŋ gwayek aŋakwan 25 tausen danari kinda gat noman tagit uŋun yoliŋek yaŋ iyigit, ‘Amin tagi, gak da 25 tausen danari kila akeŋ do namgul uŋun pini ako 25 tausen danari kinda gat oni noman tak.’

²¹ “Yaŋ iyinban amin tagi da yaŋ yaŋgit, ‘Gak pi monjino gen guramiŋ tagisi agil. Aŋek pigo dakon kila tagisi agil. Yo moniŋisok gabo kila tagisi agil do yo madep gabo kila tagi aki. Gak apbi kisik kisik ando.’

²² “Ae 10 tausen danari timikgit amin uŋun da abiŋ yaŋ iyigit, ‘Amin tagi, gak da 10 tausen danari kila akeŋ do namgul uŋun pini ako 10 tausen danari kinda gat oni noman tak.’

²³ “Yaŋ iyinban amin tagi da yaŋ yagit, ‘Gak pi monjino gen guramit tagisi agil. Anek pigo dakon kila tagisi agil. Yo moninisok gabo kila tagisi agil, do yo madep gabo kila tagi aki. Gak apbi kisik kisik ando.’

²⁴ “Ae 5 tausen danari timikgit amin unun da abin yaŋ iyigit, ‘Amin tagi, gak dakon mibilgo nandisat, gak bupmigo mini. Amin nwanjwari da pi anakwa jap bami gak da pasal, ae miktimon jap yet tinjinon dakon bami gaga do pasal. ²⁵ Yaŋ asal, do pasalek monenjo 5 tausen danari namgul unun anki miktim kagagwan yipbo tagit. Monenjo unun oni.’

²⁶ “Yaŋban amin tagini da gen kobogi yaŋ iyigit, ‘Gak oman monji yokwi, pi ak do kurak tosol. Nak dakon mibilno kili nandagil. Nak amin da pigaga jap bami pasat, ae amin da jap yet tinjinon dakon bami naga do pasat. ²⁷ Yaŋ nandagil, do monenjo bejon yopgul tam unun tagi. Yaŋ agil tam abin nak da monenjo gat ae bej da diwari sanbesak unun gat tagi timikgom.’

²⁸⁻²⁹ “Amin yoni taŋ iman amin unun nak da sanbejek yo ibo morapmisi taŋ imdan. Ae amin yoni kalonisok taŋ iman amin unun nak da ununjok gwayen mudokej. Yaŋdo, on amin monenji unun gwayen monenjo 50 tausen danari taŋ iman unun amin do imni. ³⁰ Anek on oman monji kurak tok amin wanga abigi maba pilin tukgwan pigisak. Unjudon kunam tagek iyon iyon yaŋ tidanjek egipdisak.”

Amin Dakon Monji da nin kokwinitdisak

³¹ Yesu da sanbejek yaŋ yagit, “Amin Dakon Monji apjak bisapmon Kwen Kokup dakon tilimni gat ae ajelo kabini gat abinjak kila amin madep yiyit tamokon unjudon

yitdisak. ³² Yigakwan amin miktimi miktimi ekwan unun abij burikon muwuk mudoni. Abij muwukba kila amin da sipsip ae meme kokwinikgan unun da tilagon amin kokwinitdisak. ³³ Kokwinigek sipsip aminsi tet do yop-majek meme gwandej tet do yopdisak.

³⁴ “Kila Amin Madep unun da aminsi tet do amin yan yoyisak, ‘Datno da gisam dabi amin, abijek Datno dakon Amin Kila Agakni ji do anroman abi unun abijek abidoni. Unun miktim wasok wasogikon ji do kili anroman agit da tosok. ³⁵ Nak kalip jap do abo jap naba nagim, ae pakbi do abo pakbi naba nagim, ae kokup nwanjwarikon da apbo but dasi abidanba yutjikon panji egipgum. ³⁶ Imalno mini egapbo imal namgwit. Sot abo anpulugawit. Dam teban yutnon yigapbo abij nandawit.’

³⁷ “Yan yanban kilegi kabi da gen kobogi yan iyini, ‘Amin Tagi, ni bisapmon jap do abi gandajek jap gamguman, ae ni bisapmon pakbi do asal yan gandajek pakbi gamguman?’ ³⁸ Ae ni bisapmon kokup nwanjwarikon da abisal yan gandajek anki yutninon gepguman, ae ni bisapmon imalgo mini yan gandajek imal gamguman?’ ³⁹ Ae ni bisapmon sot asal yan gandajek kilago agiman, ae ni bisapmon dam teban yutnon yikdal yan gandajek abij gandagiman?’

⁴⁰ “Yanba Amin Madep da yan yoyisak, ‘Asisi dayisat, yo morap notno kinda mani mini do awit unun yo morap nak do awit.’ ⁴¹ “Yan yoyijek Amin Madep unun da tobil gwandej tet do amin yan yoyisak, ‘Jobit pabi kabi ji anjwikon kijek kindapmon pigit. Unun kindap unun Sunduk gat anjelo kabini gat unun do anroman abi, unun kimot kimori mini. ⁴² Kalip jap do abo jap dima namgwit, ae pakbi do abo pakbi dima namgwit. ⁴³ Kokup

ɲwakɲwarikon da apbo yutjikon dima anki nepgwit, ae imalno mini egapbo imal dima namgwit, ae sot agim ae dam teban yutnon yikgim bisapmon kilano dima awit.’

⁴⁴ “Yaɲ yaɲban gen kobogi yaɲ iyini, ‘Amin Taɲi ni bisapmon gandano jap do agil, bo pakbi do agil, bo kokup ɲwakɲwarikon da apgul, bo imalɲo mini, bo sot agil, bo dam teban yutnon yikgil, abi dima anpulugagimaɲ?’

⁴⁵ “Yaɲba yaɲ yoyisak, ‘Nak asisi dayisat, yo morap amin mani mini do dima awit unun nak do awit.’

⁴⁶ “Yaɲ yoyiɲban unun amin kabi kobogi yokwisi dagok dagogi mini pakdaɲ. Mani kilegi amin kabi unun da egip egip dagok dagogi mini unudon kikdaɲ.”

Yesu da tepmi paɲek kimot aɲek kimoron da pidagit

(Kilapmi 26–28)

26

Kila amin da Yesu anakba kimotjak do gen yaɲ anɲteban awit

(Mk 14.1-2 ae Lk 22.1-2 ae Jn 11.45-53)

¹ Yesu unun gen morap yaɲ mudanek paɲdetni yaɲ yoyigit, ² “Diɲi nandaɲ, gildat bamori gin egek Yapyap Bilak egipmi. Unun bisapmon Amin Dakon Monji amin da abidaɲ uwal da kisiron yipba tilak kindapmon anɲatdaɲ.”

³ Unun bisapmon mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae Israel dakon kila amin unun mukwa sogok amin dakon mibiltok amin Kaiapas unun da yutnon muwukgwit. ⁴ Muwugek Yesu ni kosiron da pasilek abidaɲ anɲatno kimotjak unun dakon gen yawit. ⁵ Yaɲ paɲek yawit, “Telagi bisap madepmon dima abidoneɲ. Yaɲ aneɲ kaɲ, miɲat aminyokon pidok pidok noman tokdisak.”

Miñat kindá da pakbi kibanji tonj tagisinarj Yesu sonjimgut

(Mk 14.3-9 ae Jn 12.1-8)

⁶ Yesu Betani kokupmon amin kindá mani Saimon unun da yutnon yikgit. (Saimon unun kalip wuda tebani tonj egipgut.) ⁷ Yesu jap noknok tamokon yigakwan miñat kindá pakbi kibanji tagisi abidañ awiñ Yesu da busuñon tagalgit. (Unun pakbi yumañ nogi wukwisi ae tibiri unun tipnañ wasañbi.)

⁸ Yanj aban pañdet kabini da kañek buri yokwi tañba yanj yawit, “Nidosi anek pakbi kibanji tagisi unun yumsi tagaldak? ⁹ Amin da yubam tam, moneñ madepsi timik yoni mini amin do yomnom.”

¹⁰ Yanj yanba nandañek Yesu da yoyigit, “Miñat on nido jigi iman? Miñat on nak do yo tagisi asak. ¹¹ Yoni mini amin ji gat bisapmi bisapmi egipdañ, mani nak ji gat bisapmi bisapmi dima egipdamañ. ¹² On miñat da mibiltok giptimnokon pakbi kibanji tagisi nañ sonj namañek kimakbi tamokon nepni do antagap asak. ¹³ Asisi dayisat, miktimi miktimi amin da Gen Bin Tagisi yoyiñek miñat on da yo ak unun dakon gen bin kisi yoyiñakwa nandañdañ. Anakwa unun miñat dakon man bini dima pasildisak.”

Judas da Yesu kila amin da kisiron yip do yagit

(Mk 14.10-11 ae Lk 22.3-6)

¹⁴ Unun bisapmon pañdetni 12 kabikon da kindá mani Judas Iskariot unun da mukwa sogok amin dakon amin madep kabikon kigit. ¹⁵ Kinj yanj yoyigit, “Yesu kisitjikon yipbo ninañ namni?” Yanban silwa moneñ tabili 30 yanj manjiñimgwit. ¹⁶ Iba wasañek Yesu kisitnikon yipjak do kosit wisigit.

Yesu pan̄detni gat jap nawit

(Mk 14.12-21 ae Lk 22.7-14 ae 22.21-23 ae Jn 13.21-30)

¹⁷ Bret Yisni Mini Bilak wasok wasogikon pan̄detni da Yesukon kin̄ yan̄ iyiwit, “Nin kin̄ dukwan Yapyap Bilak dakon jap pan̄kosit anej do nandisal?”

¹⁸ Yan̄ba Yesu da yan̄ yoyigit, “Kokup papmon kin̄ amin kinda kokdañ. Kanek yan̄ iyini: Yoyiñdet da yan̄ yosok, Nak dakon bisap kil̄i un̄un kwañ tosok. Nak gat pan̄det kabino gat gak da yutnon apno Yapyap Bilak dakon jap nonen̄.” ¹⁹ Yan̄ban pan̄detni da Yesu dakon gen guramigek kin̄ Yapyap Bilak dakon jap pan̄kosit awit.

²⁰ Yan̄ anek pilin̄ tan̄akwan Yesu gat pan̄detni 12 kabi gat yigek jap nawit. ²¹ Jap nan̄ yigek Yesu da yan̄ yoyigit, “Asisi dayisat, jikon da kinda da uwal da kisiron nepdisak.”

²² Yan̄ yan̄ban pan̄detni buri yokwi tan̄ba kalon̄ kalon̄ yan̄ yawit, “Amin Tagi, nak do dima yosol, ma?”

²³ Yan̄ yan̄ba Yesu da yoyigit, “Kinda nak gat jap idapmon kisitnit kalon̄i yipmangamak, un̄un amin da nak uwalno da kisiron nepdisak. ²⁴ Asi Pin̄kop da papiakon gen mandabi un̄un da tilagon Amin Dakon Monji kimoron kikdisak. Mani Amin Dakon Monji uwal da kisiron yipjak amin, awa! Un̄un amin men̄i da dima an̄alagit tam tagi.”

²⁵ Yan̄ yan̄ban uwal da kisiron yipyip amin Judas da Yesu yan̄ iyigit, “Yoyiñdet, nak do dima yosol, ma?”

Yan̄ban iyigit, “Un̄un gak mani.”

Yesu da bret gat ae wain gat pan̄detni do yomgut

(Mk 14.22-26 ae Lk 22.15-20 ae 1Ko 11.23-25)

²⁶ Jap nan̄ yigakwa Yesu da bret kinda abidañ, Pin̄kop ya yan̄ iyinek, pudañ pan̄detni do yomgut. Yominek yan̄ yoyigit, “Pabidañek noni, on nak dakon giptim timno.”

²⁷ Yan yanek wain kinam abidanej Pinjkop ya yan iyinej yominej yan yagit, “Ji kisi da noni. ²⁸ On yawino. Pinjkop gat amin gat sanjek sanjek abi unun anteban asak. Amin morapmi dakon diwarini yopmanj yom do parekdat. ²⁹ Nak asisi dayisat, nak wain ae dima nanek egi wigi Datno da Amin Kila Asak da kagagwan don ji gat wain kalugi nonerj.”

³⁰ Yan yanban kap kinda yanek yomakon pigej Ilej Olipmon wigiwit.

Pita da manji imjak do Yesu da yagit

(Mk 14.27-31 ae Lk 22.31-34 ae Jn 13.36-38)

³¹ Ilej Olipmon wigej Yesu da panjetni yan yoyigit, “Pinjkop da papiakon gen yan tosok: ‘Sipsip dakon kila amin anjakgo kimagakwan sipsip birapmigi iyi iyi kikdan.’ Gen unun da aripmon abisok kalbi yo morap nagon noman tanakwa pindagek ji manji namdanj. ³² Mani kimoron da pidanej nak da kalip Galili miktimon mibiltanj daminej kikerj.”

³³ Yanban Pita da yan iyigit, “Amin diwari da manji gaminjakwa nak yan dimasi abenj.”

³⁴ Yan yanban Yesu da iyigit, “Asisi gayisat, abisok kalbi pup gen dima yanakwan gak da nak do ‘Unun amin dima nandanj imisat’ yan kosit kapbi yokdisal.”

³⁵ Yanban Pita da yan iyigit, “Uwal da gikba kimagaki nakyo kisi nikba kimokgenj do ani kanj, gak do wasip dima yokerj.” Yan yanban panjet kabi diwari kisi yan gin yawit.

Yesu Getsemani bisit agit

(Mk 14.32-42 ae Lk 22.39-46)

26:28: TP 24.8; Jer 31.31-34; Sek 9.11; 1Ko 10.16 **26:30:** Lk 22.39; Jn 18.1

26:31: Sek 13.7; Jn 16.32 **26:32:** Mt 28.7,16 **26:34:** Mt 26.69-75

³⁶ Yesu gat pañdetni gat miktim tim kinda mani Getsemani unjudon kiwit. Kiñ altajej Yesu da yañ yoyigit, “Ji idon yigakwa nak asidon kiñ bisit akeñ.” ³⁷ Yañ yajej Pita gat ae Sebedi dakon monji yat timikban kiwit. Kiñ burikon jigi madepsi nandañek ³⁸ yañ yoyigit, “Butno jik tajakwan kimot kimotno noman tañ naban nandisat. Do ji nak gat kisi idon Piñkop do nandañek egipneñ.”

³⁹ Yañ yajej timisok di kiñek miktimon mañ pagek bisit yañ agit, “O Dat, yo morap tagi aki. Do nak da kwenon jigi apdisak unjun kukwoki do nandisat. Mani nak dakon nandak nandak dima yolgi. Gak dakon galak tok niansi tosok unjun dagin noman toni.”

⁴⁰ Yañ yajej tobil pañdetni kapbi egipgwiron kiñ pindakban dipmin pakgwit pindagek Pita yañ iyigit, “Ji nak gat awa kalonji da aripmon gin Piñkop do nandañek dima egipneñ?” ⁴¹ Ji teban tajej bisit ajej egipni. Yañ ajej egipni kañ, pañkewalon aripmi dima mokdañ. But da nak nol do galak tosok mani gip dakon tapmimni mini.”

⁴² Yañ yajej aeni tobil kiñ bisit yañ agit, “Datno, jigi pakeñdosi nandisal kañ, tagi pakeñ.”

⁴³ Bisit aban dagañban abiñ pindakban pañdetni dipmin do yokwisi ajej aeni dipmin sigin pakgwit. ⁴⁴ Yañ pindagek aeni tobil kiñ bisit mibiltok agit unjuden gin agit.

⁴⁵ Yañ ajej tobil abiñ pañdetni yañ yoyigit, “Ji dipmin sigin pagek tapmim pañ, ma? Bisap kili abik. Amin Dakon Monji yokwi pakpak da kisiron kili unjun yipmangañ. ⁴⁶ Pidañba kino! Kabit, uwal da kisiron nepjak amin kili abik.”

*Uwal da Yesu abidawit
(Mk 14.43-50 ae Lk 22.47-53 ae Jn 18.3-12)*

⁴⁷ Yesu gen yanakwan unudon gin pandetni 12 kabikon da kinda mani Judas altan yomgut. Amin kabi madep emat agak sibani ae kindap kirinji timigek bujon yolgwit. Mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae Juda amin dakon kila amin gat da yabekba opgwit.

⁴⁸ Uwal da kisiron yipyip amin da gen kinda kili yan yoyigit, “Amin kinda nak da mandan noko kan, unun amin nan tebai abidoni.” ⁴⁹ Judas tepmi Yesukon kin altanek yan iyigit, “Yoyindet, kalbi tagisi!” Yan iyinek mandan nagit.

⁵⁰ Yan aban Yesu da yan iyigit, “Not, yo ak do nandanek abil unun abi.”

Yan iyinban emat amin da Yesu tebai abidawit. ⁵¹ Aba Yesu da kabikon nani kinda da emat agak sibani ilikban winban mukwa sogok amin dakon mibiltok amin dakon oman monjini miragi mandan dagagit.

⁵² Aban Yesu da yan yagit, “Gak emat agak sibago yigikon simil. Emat agak siba pawilgan amin unun emat agak siba da mandan yoba kimokgon. ⁵³ Nak Datno aripmi tagi iyiko unun da ajelo 72 tausen yabekban abin nak tagi anpulugoni. Gak unun dima nandisal, ma? ⁵⁴ Mani yan aben kan, Pin kop da papiakon gen tosok unun nianon da bami ton asak? Uwalno da yo yanji annamni do yosok.”

⁵⁵ Yan yanek unudon gin Yesu da amin kabi madep yan yoyigit, “Ji nak do kabo noknok kinda yan nandanek emat agak siba ae kindap kirinyo timigek nak abidok do aben, ma? Nak gildari gildari Telagi Yut Madep da nagalgwan ji gat egek amin yoyin dekgin. Unun bisapmon nak abidok do dima nandawit. ⁵⁶ Mani Pin kop da papiakon kombi amin da gen mandawit yan gin bami noman tosok.” Yan yanban pandet morapni Yesu yipmanek pasal kin mudawit.

Yesu gen pikon anjan kiwit

(Mk 14.53-65 ae Lk 22.54-55 ae 22.63-71 ae Jn 18.13-14 ae 18.19-24)

⁵⁷ Yesu abidawit amin unun Yesu abidan anjan mukwa sogok amin dakon mibiltok amin Kaiapas da yutnon ankiwit. Unudon gen teban dakon yoyindet amin gat ae kila amin gat kisi muwukgwit. ⁵⁸ Pita kagi kagisok da Yesu yol ankinjek, mukwa sogok amin dakon mibiltok amin dakon yoma nagalgwan pigigit. Pikwan obip amin gat yigek Yesu yo nianji anjiba koken yan do pindak egipgut.

⁵⁹ Anjakwan mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae gen kokwin amin kisi morap gat da yan nandawit, amin di yan yomno abin Yesu top gen yan iminjek gulusun agit yan yanakwa anjatno kimotjak yan nandawit. ⁶⁰ Mani amin morapmi yan yoba abinjek top gen morapmi yawit, mani asi gulusun kind a agit yan dima kawit. Don amin bamori da abin yan yagimal, ⁶¹ “Nin da nandanapno Yesu da yan yagit, ‘Nak da Pinjok dakon Telagi Yut Madep unun tuwilek gildat kapbi da butgwan ae witjiken.’”

⁶² Yan yanakwal mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da pidan agek Yesu yan iyigit, “Gak gen kobogi kind a dima yoyiki? On amin morap gen yan gaba nian nandan yomisal?” ⁶³ Mani Yesu da gen kind a dima yagit.

Yan aban mukwa sogok amin dakon mibiltok amin da aeni iyigit, “Gak Pinjok egip egipmi ton unun da manon yan teban tok anjek gen bamisi yoki. Gak asi Kristo, Pinjok dakon Monji bo dima? Kili bami ya!”

⁶⁴ Yanban Yesu da yan yagit, “Gen yosol unun bami. Ji don kanakwa Amin Dakon Monji Tapmim Ami da aminsi tet do yikban kokdan. Anek kanakwa kundukon gikwemon da apban kokdan.”

⁶⁵ Yanj yanban nandaŋek mukwa sogok amin dakon mibiltok amin buri wagil yokwi tanban iyi dakon paba pigikni pudanek yagit, “Mibilni nandak do amin nido sanbejek yoyino apni? Iyi Pinjkop kulabinek ‘nak Pinjkop dakon Monji’ yanj yosok, ⁶⁶ do ji da nianj anj imneŋ do nandaŋ?”

Yanban kisi morap da yawit, “Gulusuŋ asak, do si kimotjak.”

⁶⁷ Yanj yanek diwari da ilip sul iminek kisit da anjakgwit. Ae diwari da mogim kulbak anagek ⁶⁸ yanj iyiwit, “Kristo gak namin da gikdak? Kombi gen ya!”

Pita da Yesu do wasip yagit

(Mk 14.66-72 ae Lk 22.56-62 ae Jn 18.15-18 ae 18.25-27)

⁶⁹ Anakwa Pita unun yut da nagalgwan yigakwan mukwa sogok mibiltok amin dakon oman minjatjok kinda da abinj yanj iyigit, “Gak Yesu Galili amin gat kisi egipgwit.”

⁷⁰ Yanban Pita da wasip yanek yagit, “Gak da gen unun yosol nak dima nandisat.”

⁷¹ Yanj yanek wigaron pigakwan oman minjat kinda Pita kanek amin unudon akgwit yanj yoyigit, “On amin unun Yesu Nasaret amin gat kisi egipgwit.”

⁷² Yanj yanban Pita aeni geni anteban anek yanj iyigit, “Asisi, nak unun amin dimasi nandaŋ imisat!”

⁷³ Timisok di egek amin kapmatjok akgwit unun da kinj Pita yanj iyiwit, “Gak dakon tek nandano asi gak unun amin kabi dakon kokup isalni kinda yanj asak, do gak unun da kabikon nani yanj nandamanj.”

⁷⁴ Yanj yanba Pita da tebaisi yanek yagit, “Asisi dayisat, amin unun yonj nak dimasi nandaŋ imisat. Top yosot kanj, Pinjkop da nak tagi anupbal asak!”

Yañ yañakwan unjudon gin pup gen yagit. ⁷⁵ Yañban nandanjek Pita Yesu da gen yagit unjun do buri pisagit. Gen unjun yañ yagit: “Pup da gen dima yañakwan gak da nak do wasip yañbi kosit kapbi akdisak.” Pita da gen unjun do buri pisanban wanğa piği kunam madepsi takgit.

27

Yesu Pailaron añañ kiwit

(Mk 15.1 ae Lk 23.1-2 ae Jn 18.28-32)

¹ Wisawisa do mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae kila amin gat da muwugek Yesu anjakba kimotjak do yañ dagok awit. ² Añek Yesu kisiri wamañ anki gapman dakon mibiltok amin Pailat da kisiron yipgwit.

Judas kimakgit

(Ya 1.18-19)

³ Judas Yesu uwal da kisiron yipgut amin karban Yesu kimotjak do yañ dagok anjakwa mabisi at yañ nandagit. Añek nandak nandakni kulabik añek silwa moneñ 30 yañ timikgit unjun mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae kila amin gat do aeni pañtobil yomgut. ⁴ Yomiñek yañ yoyigit, “Nak sunsi añek amin kilegi kindu uwal da kisiron yipmat. Unjun ji da anjakba kimotdisak.”

Yoyiñban yañ iyiwit, “Unjun nin dakon yo dima. Unjun gak dakon yo gin.”

⁵ Yañ yañba Judas silwa moneñ unjun telagi yut da nagalgwan dapban piğakwa kin iyi tipgut.

⁶ Aban mukwa sogok amin dakon amin madep kabi da silwa moneñ unjun timigek yañ yawit, “Moneñ on yawi dakon tomni. Do telagi yut dakon moneñ gat kisi yopneñ kañ, gen tebanin yapdamañ.” ⁷ Yañ yañek unjun moneñ

banj miiktim kwoba wasawit miiktim tim kinda yumañ nawit. Yumañ nañek amin dubagikan da abinj kimokgon unun dakon amin kimakba yopyop tamo kinda wasawit. ⁸ Yanj awit do unun miiktim tim unun do Yawi Miiktim yanj yawit da yonj. ⁹ Yanj anjakwa kombi amin Jeremaia da gen mandagit unun bami noman tagit. Gen unun yanj, “Israel amin da unun amin yumañ noni do silwa moneñ 30 banj tomni yomgwit. ¹⁰ Yanj anjek Amin Tagi da nayigit, unun da tilagon unun moneñ banj miiktim kwoba wasawit miiktim tim kinda yumañ nawit.”

Gak Juda amin dakon kila amin madep, ma?

(Mk 15.2-5 ae Lk 23.3-5 ae Jn 18.33-38)

¹¹ Yesu gapman dakon mibiltok amin Pailat da injamon agakwan Pailat da yanj iyigit, “Gak Juda amin dakon kila amin madep, ma?”

Yanjban Yesu da gen kobogi yanj yagit, “Yosol unun mani.”

¹² Yanj yanban mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae kila amin diwari gat da gen yanj iminba gen kobogi kinda dima yoyigit. ¹³ Yanj aban Pailat da aeni iyigit, “Amin on da gak wasok yokwi agil do gen morapmi yanj gamañ. Unun dima nandisal, ma?” ¹⁴ Yanj yanban Yesu da gen kobogisok kinda dimasi yanjakwan Pailat da Yesu do nandaban njwakjwarisi agit.

Pailat da Yesu tilak kindapmon kimotjak do yanj dagok agit

(Mk 15.6-15 ae Lk 23.13-25 ae Jn 18.38-19.16)

¹⁵ Bilagi bilagi Yapyap Bilak bisapmon gapman dakon mibiltok amin da wasok kinda yanj agit. Miñat aminyo da amin kinda dam tebanon yikdak unun mani yanjakwa, Pailat da pulugañ yopban kinj kinj awit. ¹⁶ Unun bisapmon

amin yokwisi kinda dam tebanon yikgit, mani Barabas.
¹⁷⁻¹⁸ Amin abiŋ muwugakwa Pailat da amin da Yesu do nandaba yokwi tanban top yanek gen pikon yipgwit yan nandagit. Yan nandaneŋ Yesu anktunaneŋ yan yoyigit, “Ji dakon galaktok namin nan pulugan yipbo jikon opjak, Barabas do nandan bo Yesu mani kinda Kristo yan yon unun nan?”

¹⁹ Yan yanek Pailat gen kokwin tamokon yigakwan miŋatni da gen kinda yan yipban apgut, “Nak unun amin kalbi dipminon kat, do jigisi nandisat. Unun amin kilegisi, do gak yo kinda dimasi an ibi.”

²⁰ Mani mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae kila amin gat da miŋat amin kabi madep buri suganeŋ yan yoyiwit, “Ji Pailat da Barabas nan puluganeŋ Yesu nan anjakban kimotjak do iyini.”

²¹ Yanba Pailat da aeni yan yoyigit, “Ji dakon galaktok on amin bamoron ban namin nan pulugan yipbo kisak do nandan?”

Yoyiban “Barabas nan” yan yawit.

²² Yanba yan yoyigit, “Yesu, mani kinda Kristo yan yon, unun do ninan an iben?”

Yan yanban amin kisi da yan yawit, “Tilak kindapmon anakba kimotjak!”

²³ Yanba Pailat da yoyigit, “Mibili nido? Ni gulusun nan agit?”

Yanban mibiltok yawit si yapmanek madepsi yan tidaneŋ yawit, “Tilak kindapmon anakba kimotjak!”

²⁴ Yanba Pailat da iyi yan nandagit, “Gen yoko dima nandaneŋ emat madepsi akdan.” Yan nandaneŋ miŋat amin kabi madep da dabilon kisitni pakbikon suganeŋ yan

yoyigit, “On amin kimakban nak da diwari dima pakej, ji da pani.”

²⁵ Yanban amin kisi da geni yan antobil imgwit, “Nin gat ae miñat monjiyonin gat da kimotjak dakon kobogi tagi panerj.”

²⁶ Yan yanba Pailat da Barabas pulugar yipban miñat amin kabiyokon kigit. Kijakwan emat amin yoyinban Yesu baljawit. Aba don tilak kindapmon anakba kimotjak do yoyigit.

Emat amin da Yesu jigilagon da abinj yipgwit

(Mk 15.16-20 ae Jn 19.2-3)

²⁷ Gapman dakon emat amin da Yesu abidan ananj gapman dakon yut madepmon wigakwa emat amin diwari kisi abinj Yesu angwasinek akgwit. ²⁸ Anek Yesu iyi dakon imalni iligek kila amin madep da imal gami dubak pan unuden kinda pan imgwit. ²⁹ Yan anek nap keli ton nan kila amin madep dakon pelit yombem kinda wasan busunikon aba pigigit. Aba pigakwan kindap kirinj kinda kisiri aminsi tet do yipman imgwit. Yipman iminek gawak iminek topmon da man madep iminek gen yan iyiwit, “Gildat tagi, Juda amin dakon kila amin madep!” ³⁰ Anek ilip sul iminek kindap kirinj kisirikon yipgwit unun gwayej busunikon kosiri morapmi baljawit. ³¹ Anek topmon da man madep iminj mudanej imal gami iligek iyi dakon pabi pigik pan imgwit. Pan iminek tilak kindapmon anakba kimotjak do ilik ananj kiwit.

Yesu tilak kindapmon anakgwit

(Mk 15.21-32 ae Lk 23.26-43 ae Jn 19.17-27)

³² Kosiron kinjek emat amin da Sairini kokupmon amin kinda kawit, mani Saimon. Unun tebai iyinba Yesu dakon

tilak kindapni guramikban kiwit. ³³ Kij miktim tim kinda mani Golgata unudon altawit. (Golgata dakon mibili unun Busun Kidat Ilen.) ³⁴ Kij altahek wain gat ae pakbi isipmi kinda gat iktagilek iminba nan nandat ahek nok do kurak tagit. ³⁵ Anakwan tilak kindapmon anagek emat amin da satu wasok ahek imalni kokwinik timikgwit. ³⁶ Satu wasok aba mudanban miktimon pabin yigek kila ahek kan egipgwit. ³⁷ Kwen busunikon mibili nido anakgwit unun dakon but piso yan mandawit, ON YESU, JUDA AMIN DAKON KILA AMIN MADEPNI

³⁸ Kabo noknok bamori Yesu gat kisi dapgwit. Kinda aminsi tetdo, ae kinda gwanden tet do tilak kindapmon dapman dapman awit. ³⁹ Amin kij ap awit unun da yanba yokwi tok an iminek wunda kwalkwal ahek yan iyiwit, ⁴⁰ “Gak Telagi Yut Madep tuwilek gildat kapbi da butgwan ae witjik do yagil, do giptingo ankutnoki! Gak asi Pin kop dakon Monji egisalon tilak kindapmon da pi!”

⁴¹ Yan yanba mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat gen teban yoyidat amin gat ae kila amin gat unun kisi yan gin jigilak iyinek yawit, ⁴² “Amin diwari panpulugagit da nido iyi anpulugok do antidok asak? On Israel amin dakon kila amin madepni ma! Kan tilak kindapmon da pinban kanek nandan gadan imnej. ⁴³ Pin kop nandan gadan iminek yan yosok, ‘Nak Pin kop dakon Monji egisat.’ Pin kop da Monji anpulugok do nandisak kan, tagi anpulugosak.” ⁴⁴ Unuden gin kabo noknok bamot teri dapbi ununyo kisi yanba yokwi tok yan gin agimal.

Yesu kimakgit

(Mk 15.33-41 ae Lk 23.44-49 ae Jn 19.28-30)

27:34: Kap 69.21

27:35: Kap 22.18

27:38: Ais 53.12

27:39: Kap

22.7; 109.25

27:40: Mt 26.61; Jn 2.19

27:43: Kap 22.8

⁴⁵ Gildat binap 12 kilok miktim kisi pilin tuk anjakwan kij pilindo 3 kilok agit. ⁴⁶ kilok anjakwan Yesu da yanj tidanjek yanj yagit, “Eli, Eli, lama sabaktani?” Gen unjun dakon mibili yanj:

“Piŋkopno, Piŋkopno, nido nepmanj dekdal?”

⁴⁷ Yanj yanjban amin diwari kapmatjok akgwit unjun nandanjek yawit, “Nandanj, unjun Elaija do yanj imisak.”

⁴⁸ Yanjba unjudon gin amin kinda timtim yanjek kij yo kinda gugidan yombem jol diwaron wamanj wain gat ae pakbi isipmi gat unjungwan sibinej Yesu da nosak do arjenak imgut. ⁴⁹ Anjakwan diwari da yawit, “Yum kanjba konej. Elaija da abinj anpuluganjban konej bo dima?”

⁵⁰ Yanj yanjakwa Yesu aeni yanj tidanjek wupni yipban kinjakwan kimakgit.

⁵¹ Kimagakwan unjun bisapmon gin Telagi Yut Madep dakon yoma imal unjun kwen da sulugi piŋ mibilikon daganjek timi bamori agit. Yanj anjakwan miktim wudip anjakwan tip madep morapmi da sulugiwit.

⁵² Unjun yo morap altanjakwa amin kimakba yopmanjganj tamo witdal kinjakwa Piŋkop dakon amin morapmi kalip kimakba yopbi unjun pidawit. ⁵³ Pidanj don Yesu da kimoron da pidanjakwan telagi kokup papmon pukwa amin morapmi da pindakgwit.

⁵⁴ Anjakwa emat amin 100 dakon kila amin gat ae emat amin Yesu do kanj egipgwit amin unjun wudip ae yo morap altawit unjun pindagek si pasalgwit. Pasalek yanji yawit, “On amin asisi Piŋkop dakon Monji egipgut.”

⁵⁵ Anjakwa minjat diwari dubagisogon da agek yo unjun pindakgwit. Yesu Galili miktim yipmanj abinjakwan unjun minjat kabi da yol awilek oman anj iminej agipgwit.

⁵⁶ Unjun kabikon kinda mani Maria, kokupni Makdala. Ae

Maria ηwakηwari kinda Jems gat Josep gat dakon meηi. Ae Sebedi dakon monji bamot uηun dakon meηi kisi akgwit.

Yesu dakon bumjotni tip kinamgwan yipgwit
(Mk 15.42-47 ae Lk 23.50-55 ae Jn 19.38-42)

⁵⁷ Pilindo yoni morapmi amin kinda Arimatea kokupmon da apgut. Uηun mani Josep. Uηun Yesu dakon paηdetni kinda. ⁵⁸ Josep uηun Pailaron kiη Yesu dakon bumjotni abidok do iyigit. Iyιηban emat amini yoyιηban bumjotni Josep do imgwit. ⁵⁹ Imιηba abidaη anki imal garagi mini kinda naη wamaηek ⁶⁰ anki iyi dakon tip kinam amin kimakbi do kaluk pasιηbi uηungwan anki yipgut. Yipmaηek tip madepsi kinda aηtobilban abιη yoma sopmaηakwan yipmaη kigit. ⁶¹ Maria Makdala kokupmon nani gat ae Maria kinda gat tip kinam da kapmatjok yigek yo agit uηun nomansi kagimal.

Emat amin da tip kinam do kila awit

⁶² Sabat bisap do tagap tok aη mudaneη wisa dagokdo mukwa sogok amin dakon amin madep kabi gat ae Parisi amin gat Pailaron kiwit. ⁶³ Kiη yaη iyiwit, “Top amin si egipgut bisapmon gen kinda yaη yagit, ‘Gildat kapbi mudaneηakwa kimoron da pidokeη’ yaη yagit. ⁶⁴ Yaη yagit, do gak obip amιngo tebaisi yoyιηbi tip kinam dakon kila tebaisi anakwa wigi gildat kapbi mudoni. Yaη dima ani kaη, paηdetni da abιη bumjotni kabo anki sιbiη ankiηek Yesu kili pidak yaη amin yoyikdaη. Yaη ani kaη, mibiltok iyi do top gen yagit uηun yapmaηek top gen yokdaη uηun da yo yokwisi kinda akdisak.”

⁶⁵ Yaηba Pailat da yaη yoyigit, “Ji obip amin timikba kiη tip kinam uηun niaηsi aηek kilani ak do nandaη uηun

da tilagon yoyinba ani.” ⁶⁶ Yan yoyinban tip kinamon kin tip madep yoma kaga soppuron tilak kinda dima abidoni do yipgwit. Yipmanjek obip amin da kilani tebaisi ani do yopba akgwit.

28

Yesu kimoron da pidagit

(Mk 16.1-10 ae Lk 24.1-10 ae Jn 20.1-18)

¹ Sabat bisap mudanjakwan pakgwit da Sonda wisa dagokdo Maria Makdala kokupmon nani gat ae Maria kinda gat tip kinam kok do kigimal. ² Kinakwal unudon gin wudip madep agit. Anjakwan Amin Tagi dakon ajelo kinda Kwen Kokupmon da pin tip madep unun antobilban kinakwan kwenikon yikgit. ³ Ajelo unun mal da yan terteranjakwan imalni unun gik sitnanj yombem kwakwagisi agit. ⁴ Obip amin unun kanj pasal nimmimik manj pagek kimakbi yombem awit.

⁵ Yan anakwa ajelo da minjat bamot yan yoyigit, “Jil dima pasoljil. Yesu tilak kindapmon anjakbi nanj wusik do abamal yan nandisat. ⁶ Yesu yagit da aripmon Pinjkop da kili aban pidak. Idon dima egisak. Abin tamoni do konjil. ⁷ Jil tepmisi kin pandetni yan yoyinjil, ‘Unun Pinjkop da kimoron nanj kili aban pidak. Mibiltan daminjek Galili miktimon kik, do unudon kin koni.’ Nak gen on dayik do pit.”

⁸ Yan yoyinban minjat bamot unun pasalgimal, mani kisik kisik nandanjek tintim yanek pandet kabini gen unun yoyik do kigimal. ⁹ Kinakwal Yesu gat domdom anek yan yoyigit, “Wisa dagokdo tagisi.” Yan yoyinban kandapmi abidanjek gawak ingumal. ¹⁰ Anjakwal Yesu da

sarjbejek yaŋ yoyiŋit, “Dima pasoljil. Jil kiŋ notnoni kabi yoyiŋbal Galili kiŋ uŋudon nandani.”

Obip amin dakon gen

¹¹ Miŋat bamot kiŋjakwal obip amin diwari tip kinam dakon kila awit uŋun da kokup papmon kiŋ mukwa sogok amin dakon amin madep kabi yo morap altawit uŋun dakon gen morap yoyiŋ mudawit. ¹² Yoyiŋba mukwa sogok amin dakon mibiltok amin gat ae kila amin gat muwugek niaŋ ano kilek tosak yaŋ do gen paŋkosit awit. Aŋek obip amin do moneŋ madepsi yomiŋek ¹³ yaŋ yoyiwit, “Ji yaŋsi yoni, ‘Nin kalbi pak iŋtaŋapno paŋdetni da abiŋ bumjotni kabo aŋkisibeŋ.’ ¹⁴ Gapman dakon mibiltok amin da uŋun dakon geni nandisak kaŋ, nin da iyino buri maŋakwan jikon jigi kinda dima tosak.”

¹⁵ Yaŋ yoyiŋba obip amin moneŋ timigek geni gu-ramikgwit. Gen uŋun Juda amin da yaŋ aŋ ireŋ aba abisokyo kisi yaŋ giŋ yoŋ.

Yesu da paŋdet kabini Piŋkop dakon pi ani do yoyiŋit
(*Mk 16.14-18 ae Lk 24.36-49 ae Jn 20.19-23*)

¹⁶ Paŋdetni 11 kabi Galili miŋtimon kiŋ, Yesu da kabap kinda uŋudon wigini do kili yoyiŋit uŋudon wigiwit. ¹⁷ Wigi Yesu kaŋek gawak imgwit, mani diwari da but bamot awit. ¹⁸ Aŋakwa Yesu da paŋdet kabinikon kiŋek yaŋ yoyiŋit, “Piŋkop da yo morap Kwen Kokupmon ae miŋtimon kila abeŋ dakon pi nak do yaŋ mudar namgut. ¹⁹ Uŋun do ji miŋtimi miŋtimi kiŋ miŋat amin morapyo paŋpulugarba nak dakon paŋdet kabino dagoni. Aŋek Dat ae Monji ae Telagi Wup uŋun da manon telagi pakbi soŋ yomni. ²⁰ Nak da gen dayiŋ doligiŋ uŋun kisisi guramitni

Matyu 28:20

120

Matyu 28:20

do yoyiñdetni. Nandani, nak ji gat gildari gildari egapno
miktim dakon bisap mudosak.”

PIŪKOP GEN
The New Testament and Psalms in the Yopno Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen na Buk Song long tokples Yopno long Niugini
copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yopno

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not sell this work for a profit.

 You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-01-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 17 Oct 2021

b683ce50-d820-5bfc-8471-d8ee080be106